№ 41. ПЯТНИЦА, 27 МАЯ. 1860. PIĄTEK, 27 MAJA.

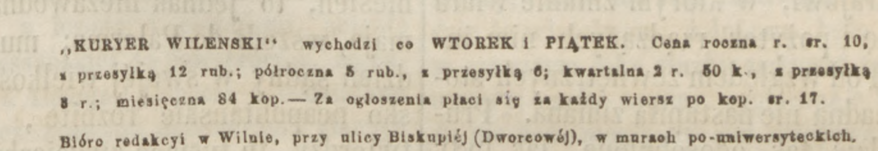
СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ — KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. — GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 22 мая.

Приказомъ министра государственныхъ имуществъ, отъ 10-го мая; назначается: адъюнктъ горыгорѣцкаго земледѣльческаго института, коллежскій ассесоръ *Жебенко*, исправляющимъ должность младшаго профессора того института.

— Государь Императоръ, усмотрѣвъ изъ доставленныхъ отъ министра финансовъ свѣдѣній о податяхъ за вторую половину 1859 года, что въ нѣкоторыхъ губерніяхъ съ государственныхъ крестьянъ поступили подати болѣе годоваго оклада, Высочайше повелѣть соизволилъ: за успѣшныя дѣйствія по взысканію съ означенныхъ крестьянъ податей въ 1859 году объявить Монаршее Его Императорскаго Величества благоволеніе палатамъ государственныхъ имуществъ: минской, астраханской, орловской и бывшей курляндской, нынѣ прибалтійской.

— Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: по случаю увольненія предсѣдателя временнаго распорядительнаго комитета, по устройству Южныхъ Поселеній, генералъ-адъютанта графа Ламберта 1-го, согласно его просьбѣ, за границу, для излеченія болѣзни, срокомъ на четыре мѣсяца, предсѣдательство въ комитетѣ возложить, на время отсутствія его, на старшаго члена комитета, генералъ-маіора Россета, съ предоставленіемъ ему тѣхъ правъ, какія опредѣлены предсѣдателю вышепомянутаго комитета, Высочайшимъ указомъ, даннымъ правительствующему сенату въ 9-й день Іюня 1857 года.

— Государственный совѣтъ, въ департаментѣ законовъ и въ общемъ собраніи, разсмотрѣвъ опредѣленіе общаго собранія 1-хъ 3-хъ департаментовъ и департамента герольдіи правительствующаго сената по вопросу: имѣютъ ли право вступать въ гражданскую службу сыновья неслуживших оберъ-офицерскихъ дѣтей, пользующіеся, по службѣ своихъ дѣдовъ, званіемъ потомственныхъ почетныхъ гражданъ, согласно съ заключеніемъ сената, *мнѣніемъ положилъ:* въ дополненіе подлежащихъ статей Св. Зак. постановить: 1-е, что сыновья неслуживших оберъ-офицерскихъ дѣтей, пользующіеся, по службѣ своихъ дѣдовъ, званіемъ потомственныхъ почетныхъ гражданъ, не имѣютъ права вступать въ гражданскую службу, и 2-е, что такія лица, принятыя уже на службу до изданія сего закона, причисляются къ 3-му разряду канцелярскихъ служителей.

— По Ковенской губерніи: утверждается въ должности, исправляющій должность Вилкомирскаго городоваго врача лекарь Иванъ *Клюковскій*, опредѣляются: состоящіе въ штатѣ губернскаго правленія: губернскій секретарь *Павловскій*—помощникомъ редактора губернскихъ вѣдомостей (корректоромъ) и губернскій же секретарь *Порембскій*—помощникомъ столоначальника губернскаго правленія; дворянинъ Карлъ *Усциновскій*—архиваріусомъ Вилкомирскаго уѣзднаго суда; по казенной палатѣ: чиновникъ особыхъ порученій коллежскій секретарь *Здановичъ*— бухгалтеромъ питейнаго отдѣленія,—бухгалтеръ питейнаго отдѣленія губернскій секретарь *Сперскій*—контролеромъ того отдѣленія, и контролеръ того же отдѣленія коллежскій ассесоръ *Буйницкій*—чиновникомъ особыхъ порученій;—увольняется отъ службы: чиновникъ особыхъ порученій: казенной палаты, коллежскій секретарь Адольфъ *Добошинскій*,—согласно прошенію, по болѣзни; опредѣляется: чиновникъ канцеляріи г. начальника губерніи, губернскій секретарь *Студницкій-Гизбертъ*— чиновникомъ особыхъ порученій казенной палаты.

— Назначается: чиновникъ для особыхъ порученій Гродненской каз. пал. коллежскій ассесоръ *Кульвецъ*— ассесоромъ общаго присутствія Гродненской каз. палаты.

Увольняется отъ службы по болѣзни согласно прошенію, ассесоръ общаго присутствія Гродненской каз. пал., надворный совѣтникъ *Шаховъ*.

ВИЛЬНО.

Его высокопревосходительство, Виленскій военный, Гродненскій и Ковенскій генералъ-губернаторъ, генералъ отъ инфантеріи, генералъ адъютантъ В. И. *Назимовъ*, 20-го сего мая, уѣхалъ въ Пруссію.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 22 maja.

Przez rozkaz dzienny ministra dóbr państwa, 10-go maja, adjunkt Gorygoreckiego instytutu rolniczego, assesor kollegialny *Żebenko*, naznaczony został pełniącym obowiązek młódszego professora tego instytutu.

— Cesarz Jego Mość, postrzegłszy ze złożonych przez ministra skarbu wiadomości o podatkach za drugą połowę 1859 roku, że w niektórych gubernjach od włościan skarbowych wpłynęła więcéj niż roczna ilość podatków, Najwyżéj rozkazać raczył: za pomyślne czynności co do uzyskania podatków od włościan rzeczonych w roku 1859, oświadczyć Monarsze Jego Cesarskiéj Mości zadowolenie izbom dóbr skarbowych: Mińskiéj, Astrachańskiéj, Orłowskiéj i byłéj Kurlandskiéj, obecnie Nadbaltyckiéj.

— Cesarz Jego Mość Najwyżéj rozkazać raczył: z powodu uwolnienia prezydenta czasowego komitetu do urządzenia osad południowych, jenerał-adjutanta hrabiego Lamberta 1-go, stosownie do jego prośby, za granicę, dla poratowania zdrowia, na cztery miesiące, prezydowanie w komitecie, przez czas jego nieobecności, włożyć na starszego członka komitetu, jenerał-majora Rosseta, z zostawieniem mu tych praw, jakie są prezydentowi pomienionego komitetu nadane przez Najwyższy Ukaz, dany rządzącemu senatowi 9 czerwca 1857 roku.

— Rada Państwa, w departamencie praw i na ogólném zebraniu, rozpatrzywszy postanowienie ogólnego zebrania 1-ch 3-ch departamentów i departamentu heroldji rządzącego senatu względem zapytania: czy mają prawo wstępowania do służby cywilnéj synowie ober-oficerskich dzieci, których ojcowie nie służyli, i którzy zatém na mocy służby swoich dziadów należą do stanu dziedzicznych hraždan pocztnych, stosownie do zdania senatu, przez opinję uchwaliła: dla dopełnienie właściwych artykułów Zb. Pr. postanowić: 1) że synowie ober-oficerskich dzieci, którzy w służbie nie byli, należący na mocy służby swych dziadów do stanu dziedzicznych hraždan pocztnych, nie mają prawa wstępować do służby cywilnéj, i 2) że ci z nich, którzy przyjęci zostali do służby cywilnéj przed nastaniem niniejszego prawa, mają być zaliczeni do 3-go rzędu kancellistów.

— W gubernji Kowieńskiéj: pełniący obowiązek Wiłkomirskiego doktora miejskiego, lekarz Jan *Klukowski*, został utwierdzonym na téj posadzie; zostali naznaczeni: zostający w etacie rządu gubernjalnego: sekretarz gubernjalny *Pawłowski*—pomocnikiem redaktora gazety gubernjalnéj (korrektorem) i sekretarz gubernjalny *Porębski*—pomocnikiem naczelnika stołu rządu gubernjalnego; szlachcic Karol *Uścinowski*—archiwistą Wiłkomierskiego sądu powiatowego; w izbie skarbowéj: urzędnik do szczególnych poleceń, sekretarz kollegjalny *Zdanowicz*—buchhalterem wydziału trunkowego, buchhalter wydziału trunkowego sekretarz gubernjalny *Sperski*—kontrolerem tegoż wydziału i kontroler tegoż wydziału assesor kollegjalny *Bujnicki* urzędnikiem do szczególnych poleceń;—urzędnik do szczególnych poleceń izby skarbowéj, sekretarz kollegjalny Adolf *Doboszyński*, na własną prośbę, z powodu choroby, otrzymał uwolnienie ze służby; urzędnik kancellarji p. naczelnika gnbernji, sekretarz gubernjalny *Studnicki-Gizbert*, naznaczony został urzędnikiem do szczególnych poleceń izby skarbowéj.

— Naznacza się: urzędnik do szczególnych poleceń Grodzieńskiéj skarbowéj izby assesor kollegjalny *Kulwieć*—assesorem Grodzieńskiéj izby skarbowéj.

Uwalnia się od służby z powodu choroby, stosownie do prośby, assesor Grodzieńskiéj izby skarbowéj, radca dworu *Szachów*.

WILNO.

JW. Wileński wojenny, Grodzieński i Kowieński jenerał-gubernator, jenerał piechoty, jenerał adjutant W. *Nazimow*, d. 20-go maja wyjechał do Pruss.

ОЗЕРО СВИТЯЗЬ.

Свитязь, это опоэтизированное фантазіею народа озеро, воспѣтое Мицкевичемъ, предметъ любопытства многихъ путешественниковъ и мѣсто частаго посѣщенія, въ лѣтнюю пору, жителей Новогрудка, лежитъ миляхъ въ 3 отъ города по такъ называемому Валевскому *) тракту. Не говоримъ уже о проѣзжающихъ, которые въ жаркій и томительный день ѣдутъ мимо зеркальныхъ водъ его, многіе нарочно ѣздять хотя нѣсколько часовъ отдохнуть на немъ и освѣжиться въ свѣтлыхъ и прохладныхъ струяхъ его. Да и какъ не привлекать ему насъ,—жителей Новогрудка, которые не только вовсе не имѣютъ никакой претензіи, на удовольствіе лѣтняго купанья гдѣ нибудь вблизи душнаго города, но должны еще и покупать воду, развозимую тощими кляченками немилосердныхъ водовозовъ. Послѣ всего этого и неудивительно, съ какимъ удовольствіемъ можно насладиться великолѣпною ванною въ струяхъ Свитязи и съ какимъ непріятнымъ чувствомъ—возвращаться домой, пѣняя въ душѣ на строителя города, отдалившаго его такъ отъ поэтическаго озера.

*) Названіе это отъ м. Валевки, лежащаго верстахъ въ двухъ отъ Свитязи ближе къ Новогрудку.

Свитязь имѣетъ фигуру правильнаго круга версты двѣ въ діаметрѣ; вокругъ его шумитъ довольно густой лѣсъ; вода прозрачна; глубина, какъ говорятъ, 9 сажень; скатъ береговъ очень крутъ, такъ что, идя въ воду, очень скоро погружаешся. На днѣ озера ростетъ трава сажени въ двѣ, но около берега чисто. По берегу идетъ родъ небольшой аллеи, устланной, видно, прежде каменьями, слѣды которыхъ и теперь видны. Неизвѣстно, что это было въ старину; можетъ быть, прежній владѣтель озера для крѣпости береговъ обложилъ ихъ каменнымъ фундаментомъ: но преданіе говоритъ, что это стѣна бывшаго на этомъ мѣстѣ города. Вотъ оно: „На этомъ мѣстѣ стоялъ нѣкогда большой городъ Свитязь. Жители его имѣли такой негостепріимный обычай, что никогда не позволяли ночевать въ немъ путешественникамъ. Разъ пришелъ туда одинъ старикъ-калѣка прохожій. Не зная вовсе о негостепріимствѣ этомъ, онъ обратился къ одной бѣдной женщинѣ,—вдовѣ съ однимъ ребенкомъ съ просьбою пустить переночевать его. Она несоглашалась, отговариваясь бѣдностію и боясь вмѣстѣ съ тѣмъ суда жителей; но старикъ разжалобилъ ее, далъ ей три зернушка ржи, и, когда она ихъ смолола, то вышло три четверика. Удивленная этимъ чудомъ, женщина наконецъ согласилась впустить переночевать его. Старикъ переночевалъ, но на другой день женщину эту за непослушаніе мѣстному закону жители хотѣли наказывать. Старикъ вступился за нее, но вмѣстѣ съ тѣмъ за такой анти-славянскій обычай рѣшился наказать и самыхъ жителей Свитязи: велѣлъ женщинѣ взять на руки своего ребенка и идти, неоглядываясь, вонъ изъ города, который сейчасъ, говорилъ, затоплю водою. Едва она вышла за ворота, какъ городъ сталъ потопляться водой; жители подняли плачь и крикъ; вышедшая женщина изъ любопытства оглянулась назадъ и за это неисполненіе приказанія обратилась въ камень."

Слушая это преданіе, нельзя неудивиться игривой фантазіи народа. Дѣйствительно, камень этотъ, изображающій издали какъ будто женщину съ ребенкомъ на рукахъ, былъ видѣнъ лѣтъ шесть тому назадъ, но въ настоящее время затопленъ уже водою и обрываетъ сѣти рыболововъ.

На юго-восточномъ берегу Свитязи стоятъ еще развалины прежняго владѣльца Незабытовскаго, а на берегу слѣды разбитаго сада. Не подалеку отъ развалинъ тянется, на четверть версты къ м. Валевкѣ глубокій оврагъ, теперь уже заброшенный землею и обросшій травою. Видно было, что хозяинъ хотѣлъ провести воду изъ Свитязи и извлечь изъ этого какую нибудь выгоду, но почему-то неуспѣлъ въ своемъ предпріятіи. И въ этомъ народное преданіе принимаетъ свое участіе: „Когда панъ Незабытовскій началъ уже копать ровъ и хотѣлъ провести воду изъ Свитязи въ Валевку, то въ одну ночь приснился ему сонъ: явилась къ нему, въ образѣ дѣвицы, Свитязь и, грозно взглянувъ на него, сказала: „я Шляхтянка, а потому, какъ ты смѣешь распоряжаться мною, пускать мою воду въ другое мѣсто и строить на ней фабрики и мельницы?"—Незабытовскій очень испугался этого и на другой-же день велѣлъ перестать копать ровъ.

А оврагъ, говорятъ, былъ глубокъ, такъ что самыя высокія деревья могли укрыться въ немъ. Мы приводимъ это преданіе какъ отголосокъ народной фантазіи, который живетъ теперь и долго будетъ жить еще въ памяти народа. Но обратимся къ озеру. Посмотримъ, какъ опоэтизировалъ его безсмертный геній Мицкевича, оставившій намъ баллады „Свитезянку," переведенную на Русскій Фетомъ и „Свитязь," содержащую въ себѣ также отчасти одно изъ вышесказанныхъ преданій. Вотъ содержаніе послѣдней. „Изъ воды слышался часто стонъ дѣвичій. Чтобы узнать причину его, владѣтель береговъ Свитязи заказываетъ неводъ стопъ въ двѣсти, строитъ челноки и дѣлаетъ другія приготовленія. Но передъ началомъ такого важнаго дѣла, обращается онъ

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

W upłynionym tygodniu otrzymaliśmy wiele i ważnych wiadomości. Sejm pruski zamknięty został pełną znaczenia mową książęcia rejenta. Oprócz udzielonego kredytu na reorganizacją wojska, mającą Prusom dozwolić wyprowadzić w pole pół miljona zbrojnych, wszystkie inne spodziewane korzyści dla kraju, z obrad sejmowych, rozwiała burza namiętności i wewnętrznych niezgód między wsteczną izbą panów, a może zbyt porywczą izbą poselską. Wszystkie niemal projekta do praw, raz jeszcze, wrócić muszą pod rozbiór przedstawicieli narodu, i życzyć należy aby z pomyślniejszym skutkiem. Sejm będąc najszczytniejszym objawem politycznego życia państwa, powinien koniecznie wpływać na jego rozwój, a posłowie wracający do domów powinni mieć z czém stanąć w obec wysyłających ich braci; bo biada temu krajowi, w którym zniknie wiara w potrzebę i pożytek rządzących nim instytucji. Pod względem zewnętrznych stosunków, żadna nie nastąpiła zmiana. Prusy są i dziś tak odosobnione, jak były w roku przeszłym; rozbrat z Austrją jest stanowczy; podejrzenia państw niemieckich, drugiego rzędu, trwają w całéj swéj żywotności; ludy zawsze są jednostajnie życzliwe i widzą, w rządzie pruskim, obrońcę całości i swobód ojczyzny. Lecz ponieważ potwarze najczynniéj przez Wiedeń, Drezno i Hanower rozsiewane, mogłyby, z czasem, zachwiać tę ufność, książe rejent widział się zmuszonym wyrzec nowe uroczyste zaręczenia, że nigdy polityki swojéj nie oddzieli od polityki związku. To, w niejaki sposób wiąże Prusom ręce. Słuszne lub niesprawiedliwe domysły obwiniają cesarza Napoleona o chęć odzyskania nadreńskiéj granicy. Lubo więc, w wielkich pytaniach europejskich, Francja pragnęłaby porozumieć się z Prusami, długo jeszcze widmo zaborów niemieckich, nie dozwoli tym sąsiedzkim państwom zbliżyć się ku sobie. Oto i teraz przy podniesieniu sprawy chrześcijan na wschodzie, Francja, zawsze pochopna do każdéj wzniosłéj myśli, chciałaby tę sprawę pełną krwi, łez i jęków, podźwignąć, tymczasem Prusy zdają się przychylać na stronę Anglji. Do tego, zapewne, nie przyjdzie; uczucie chrześcijaństwa i ludzkości nadto jest rozwinięte w narodzie pruskim, aby fanatyzm muzułmański i zwierzęca dzikość, miały w nim znaleść obronę. Może ostatnie oświadczenie cesarza Francuzów, umieszczone przez nas w treści, ze świeżéj depeszy telegraficznéj, będzie skuteczniejsze nad inne; może nakoniec Niemcy uwierzą, że najazd Gallów na długo jeszcze ze snu ich nie przebudzi, a tem samem i Prusy odzyskają więcéj swobody w zewnętrznym swojéj polityki rozwoju. Pragnąć tego tém goręcéj należy, że tylko spółczesne, zgodne i stanowcze działanie pięciu mocarstw ocalić, nękane na wschodzie, chrześcijaństwo zdoła. Sprawa jest święta; środki, do nadania jéj skutecznego obrotu, ogromne; otwartość, z jaką podniesiona została, pełna godności; opór ku jéj zniweczeniu, lub opóźnieniu byłby zbrodnią. Najgłówniejszą przeszkodą do porozumienia się między mocarstwami, zdawała się być dotąd ambicja przypisywana cesarzowi Napoleonowi; ale ostatnia odezwa jego do całéj Europy, powinnaby ukoić nieufność; bo przyznać należy, że ten krok z jego strony, czy go powodzenie uwieńczy, czy roztrąci się jeszcze o niepożytą podejrzliwość, jest wielką ofiarą, złożoną na ołtarzu chrześcijaństwa. Zaiste w nowszéj historji nie łatwo byłoby odszukać podobnego przykładu zaprzania się politycznego. Jeżeli jego wielkość będzie pojętą, nieobliczone skutki spłyną stąd na ludzkość i zbliżą tak pożądaną chwilę powszechnego pokoju.

Garibaldi, który oczy całéj Europy zwrócił na siebie, idzie krwawą drogą do swoich przeznaczeń. Już dziś wątpić nie można, że znajduje się w Sycylji, na czele przybyłych z nim ochotników i miejscowego powstania. Wśród sprzecznych doniesień, to jednak niezawodna, że d. 27 maja, wszedł do Palermo; musiał to być dzień sądny w swojéj wielkości. Tu wojsko neapolitańskie rozbite, śpieszy ku twierdzy, tu tysiące zwycięzkich ochotników, w czerwonych jak krew płaszczach, w czarnych szerokich kapeluszach, uniesione bojową gorączką, gonią i zabijają uciekających. Lecz skoro ci ostatni dopadli twierdzy, wnet zagrzmiał morderczy ogień działowy na przeciwników i miasto. W tém okręta neapolitańskie, będąc świadkami klęski towarzyszów broni, odpowiadają z morza podobnemiż strzałami. Zniszczenie miasta musi być okropne. Za nadejściem nocy działa umilkły, a zapłonęły na wzgórzach, otaczających w półkole Palermo, tysiączne ogniska obozujących powstańców i oświeciły te świeże rozwaliny. Nic nie upoważnia do twierdzenia, że tryumf Garibaldiego, jak był prędkim tak będzie trwałym; wszystko zależy od wierności wojska; bo jeżeli i w niem krew włoska zawre, jeżeli zamknięte między czterma murami ujrzy, choć na krótko, swoje poświęcenie dla króla bezskutecznem, dla spółziomków zgubnem, w przyszłości bezpłodnem, natenczas Franciszek II, tak jak dzielnice francuzka i parmeńska Burbonów szukać będzie musiał przytułku, na obcéj ziemi, i pożywać gorzki chleb wygnańca, jakim niegodni służalcy jego, krocie najzacniejszych Sycylijczyków nakarmili.

W Piemoncie ziściły się oczekiwania wszystkich ludzi prawych; Europa widzi jeszcze jeden dowód téj miłości, jaką Wiktor Emmanuel panuje nad sercami swych poddanych, tego wpływu, jaki hr. Cavour wywiera na umysłach swoich spółziomków. Sankcja traktatu ustępstwa była nieuchronną. Zwłoka w złożeniu go izbom zdawała się otwierać pole wszelkim zabiegom stronnictw do spotęgowania zaciętego oporu; sam czas nawet, który tak dziwnie zbiegł się z wyprawą Garibaldiego i pierwszą wieścią jego tryumfu, zdawał się pomnażać szeregi przeciwników ustępstwa; a jednakże po głosach pierwszego ministra i wielkich, w sprawie włoskiéj, mężów Buoncompagni i Farini, ogromna większość stanęła przy tronie. Nie starczyło nam miejsca do powtórzenia mowy hr. Cavour, pełnéj najwznioślejszych myśli, tchnącéj największą szczerością, w udzieleniu mniéj znanych okoliczności tyczących się politycznego położenia królestwa. Musi hr. Cavour być głęboko przekonanym o trwałości wznoszącego się państwa, musi wierzyć w dojrzałość polityczną swych spółziomków, kiedy nie wahał się, obok niezachwianéj w przyszłość nadziei, odsłonić przed nimi te wielkie trudności, które jeszcze do pokonania zostały.

WŁOCHY.

PIEMONT. Turyn. Senat turyński zwołany został na d. 23 maja, aby wyznaczył kommissję, dla sprawozdania, czy nic nie przeszkadza do zajęcia krzeseł nowomianowanym senatorom i dla wysłuchania wniesień, które rząd ma uczynić.

Dnia 21 maja. Na dzisiejszem posiedzeniu izby deputowanych hr. di Rora złożył raport kommissji wyznaczonéj do roztrząśnienia traktatu o ustępstwo Sabaudji i Nizzy.

Prezydent izby oświadczył: Niniejszy raport, po wydrukowaniu, będzie rozdany deputowanym. Zapytuję izbę, jaki dzień naznaczy na rozprawy; wiadomo, iż rzecz nie cierpi zwłoki; nadchodzą ciągłe listy, mianowicie z Sabaudji, naglące o położenie końca tymczasowości. Zdaje się, że moglibyśmy zacząć 24 lub 25 maja.

P. Biancheri żąda, aby przed otworzeniem rozpraw, prezydent polecił zrysowanie karty, przedstawiającéj granice, w takim stanie, w jakim je zakreśla traktat 24 marca. Nie idzie tu o kartę szczegółową, ale o plan topograficzny, aby izba mogła przeświadczyć się, czy mająca się przeprowadzić nowa granica zapewni dla Piemontu dostateczną linję obrony.

Hr. Cavour. Miałem już zaszczyt wyłożyć szczegóły traktatu, tyczące się rozgraniczenia; kommissja, w swoim raporcie, jeszcze dokładniéj wszystko, cokolwiek odnosi się do tego przedmiotu, wyjaśniła. Pozostają tylko niektóre względy, mniejszéj wagi, do załatwienia. Nie mówię o dogodnościach ekonomicznych; ale o warunkach strategicznych. Nie sądzę wszakże, aby właściwem było tłumaczyć, na czém te warunki polegają. Gabinet udzieli wszelkich wymaganych objaśnień, lecz karty szczegółowéj nie uważa za potrzebną; unikać bowiem należy wszystkiego, co może opóźnić rozprawy. Raczy więc izba, zgodnie ze zdaniem czcigodnego swego prezydenta, naznaczyć ich otwarcie na dzień czwartkowy.

Deputowany Michelini życzy otworzyć rozprawy dopiéro wówczas kiedy kommissje graniczne ukończą swoją czynność, aby każdy deputowany mógł z zupełną znajomością rzeczy dać swe zdanie. Jeżeli wiadomości moje nie są mylne, wyższa dolina Roi równie jak i niższa nad tąż rzeką, jako nie wchodząca w skład hrabstwa nicańskiego, ma pozostać przy nas; ale środkowe części między dolinami Roi i Boeli mają być oddane Francji, co spowodowałoby wielkie niedogodności. Najdotkliwszą z nich byłaby niepewność obrony, oraz niemożność dostania się do Vintimiglia i Dolceacqua, bez przechodzenia przez ziemię francuzką; przeciwnie, gdyby cała dolina Roi do nas należała, łatwo byłoby poprowadzić drogę do wyżéj wspomnionych miejscowości. Dla tego aby to co mówię było dla izby zrozumialszem, łączę się do zdania poprzedzającego mowcy, prosząc o kartę topograficzną.

Hr. Cavour, wytłumaczywszy, że Vintimiglia, leżąc i dziś w odrębnym obwodzie, od reszty królestwa, nie dozna żadnéj zmiany w swoich stosunkach; spór zaś o kilka lub kilkanaście staj doliny alpejskiéj nie wstrzyma izby od zatwierdzenia traktatu, który jakkolwiek boleśny pod innemi względami, jest dziś żywotnym dla państwa, zwraca uwagę izby, iż wchodzić dziś w rozbiór szczegółów rozgraniczenia byłoby rzeczy niewczesną, a nawet wielce szkodliwą.

P. Valerio nie żąda sporządzenia osobnéj karty, wykazującéj dawną i nową granicę, ale domaga się, aby na zwyczajnéj jeograficznéj mappie, poprowadzić linję, przez te miejscowości, które odtąd stanowić mają granicę dwóch państw. Takie objaśnienie niezbędne jest zwłaszcza dla deputowanych nowych prowincji. Dziś Francja jest nam przyjazną, ale któż za przyszłość zaręczy? dla narodu konieczną jest ta pewność, że będzie mógł granice swoje utrzymać w stanie obrony.

Hr. Cavour. Skoro tylko o to chodzi, polecę sztabowi jeneralnemu wygotować potrzebną ilość tego rodzaju kart, dla rozdania ich członkom izby.

Niektórzy domagali się odłożenia rozpraw do dnia 28; ale znaczna większość nie pozwala na tę zwłokę.

P. Replat, deputowany sabaudzki następnie przemówił w języku francuzkim: W imie cierpiącéj Sabaudji, błagam izbę o naznaczenie co najbliższego dnia na rozprawy. Od miesiąca Sabaudja, przez uchwałę ludu, 22 i 23 kwietnia dała poznać swoją wolę, i odtąd znajduje się w opłakanéj tymczasowości; kraj jest prawie bez zarządu, bez siły zbrojnéj. W Annécy np., gdzie liczą około 3,000 wyrobników, znajduje się, dla utrzymania porządku, ledwie kilku pachołków policyjnych i dwóch lub trzech karabinjerów. Gwardja narodowa jest rozwiązana, zarząd, tak dobrze, jak nie istnieje; dodam, że nawet wymiar sprawiedliwości zatrzymał się w swym biegu, oczekując na zastosowanie nowego kodeksu. Ponawiając prośbę o przyśpieszenie rozpraw, zapewniam za to wdzięczność mojego kraju dla parlamentu Włoskiego.

Na zapytanie prezydenta, czy izba chce rozpocząć rozprawy w piątek to jest 25, oświadczono powszechną zgodę.

W skutek powyższéj uchwały izby, dziennik urzędowy ogłosił następny projekt do prawa:

Artykuł jedyny: „Rząd królewski upoważniony jest do zupełnego wykonania traktatu, zawartego między Sardynją i Francją, o połączenie Sabaudji i obwodu nicańskiego z Francją, podpisanego w Turynie 24 marca 1860 i którego ratyfikacje zostały wymienione d. 30 tegoż miesiąca.“

Dnia 23 maja. Obecne okoliczności wywołały ze strony jednego z obywateli piemonckich poniższe uwagi: w Piemoncie, jak wszędzie, znajduje się stronnictwo krańcowe, zżymające się na to, że rząd Wiktora-Emmanuela wytęża wszystkie siły na utrwalenie nabytych korzyści; stronnictwo przywykłe do awantur, karmiące się nadzieją wypadków nieprzewidzianych, lękające się pierwiastków: rządowego, wojskowego i zachowawczego, których przedstawicielką była dotąd dawna monarchja sardyńska. To stronnictwo cieszyłoby się z rozprzężenia tych pierwiastków, i nie bacząc na otrzymanie tylu i tak ważnych rękojmi niepodległości i jedności włoskiéj, nie przestaje wołać na króla i na hr. Cavour: naprzód! ciągle naprzód! Napróżno mu przekładać, że zlanie nowonabytych krajów w jedno państwo że zrównoważenie potrzeb, często różnorodnych, jeżeli nie sprzecznych Lombardji, Toskanji i Romanji jest już pracą, aż nadto trudną i mogącą pochłonąć działalność mężów stanu i sprężystość najlep-

---

сначала съ молитвою къ Богу и посылаетъ деньги на обѣдню, прося вмѣстѣ съ тѣмъ пріѣхать къ себѣ ксендза. Пріѣзжаетъ ксендзъ изъ м. Цырина, становится на берегу, облачается въ ризы, отслуживаетъ молебенъ и благословляетъ работу. Панъ приказываетъ начинать. Отчаливаютъ челны, и неводъ съ шумомъ тонетъ въ волнахъ Свитязи, таща съ собою и поплавки на глубокое дно его. Но вотъ потянули веревки, неводъ идетъ тихо, и вѣрно ничего нѣтъ. Уже показались оба крыла; уже показывалась половина мотни; думаютъ, что она пуста, но вдругъ испуганнымъ взорамъ представляется дѣва:

> Żywa kobiéta w niewodzie,
> Twarz miała jasną, usta jak korale,
> Włos biały skąpany w wodzie.

Явившись дерзкимъ, она тихимъ голосомъ говоритъ: „знайте, что до этихъ поръ озеро никого еще безнаказанно не оставляло, кто только осмѣливался безпокоить дѣвственныя воды его. И ты, дерзкій, и все твое сборище сейчасъ утонули-бы въ его глубинѣ, еслибы это мѣсто непринадлежало твоему прадѣду и если бы въ тебѣ не текла кровь наша. Всѣ вы за ваше любопытство достойны были бы наказанія, но вы начали дѣло съ Богомъ, и я вамъ разскажу чудеса этой бездны.—На этомъ пространствѣ, гдѣ ваши весла разсѣкаютъ теперь воду, стоялъ нѣкогда городъ Свитязь, управляемый князьями Туганами. Отсюда были видны бѣлыя стѣны Новогрудка, бывшей въ то время столицы Литовской. Однажды, когда князь Русскій напалъ на владѣнія Мендога, и по всей Литвѣ пронеслась страшная вѣсть, что послѣдній долженъ ему покориться, Мендогъ написалъ письмо моему отцу-Тугану, умоляя его спасти столицу и собрать войско. Отецъ мой собираетъ 5 тысячь конныхъ вооруженныхъ воиновъ, но передъ отъѣздомъ въ походъ идетъ онъ ко мнѣ и совѣтуется со мною о томъ, что будетъ тогда съ женами и дѣтьми воиновъ, когда послѣдніе погибнутъ на полѣ брани, когда они не возвратятся домой, и кто ихъ тогда защититъ. Я его тогда усовѣщеваю, говорю, что Богъ, явившійся мнѣ во снѣ, защититъ всѣхъ насъ. Князь, успокоенный моими словами, отправляется, но въ ночь Литва гибнетъ, Русь одолѣваетъ, разитъ и гонитъ наше войско къ Свитязи. Вотъ оно уже въ воротахъ! Тогда Свитязянки даютъ клятву лучше умереть, похоронить себя живыми въ землю, чѣмъ отдаться въ руки враговъ. Въ это время неожиданно окружаетъ меня какой-то блескъ, я хочу защитить глаза мои отъ сильнаго свѣта, падаю на землю, а ея уже нѣтъ подо мною…“

Вотъ другое поэтическое образованіе озера.

Приведя эти преданія, нельзя не удивиться тому, откуда берется вода въ озерѣ, и, какъ видно еще, не убавляется, но прибавляется, судя по вышеприведенному камню, стоявшему довольно высоко надъ водою и теперь покрытому ею. Говорятъ, что Свитязь имѣетъ скрытое сообщеніе съ другими озерами и въ доказательство приводятъ одинъ фактъ, за достовѣрность котораго мы не ручаемся. Кто-то изъ ловившихъ въ компаніи рыбу, поймалъ щуку и, вдѣвши ей металлическую замѣтку (кольцо, кажется) пустилъ ее опять въ воду сказавъ, что кто ее поймаетъ вторично, тотъ приглашаетъ всѣхъ гостей, бывшихъ на этой ловлѣ, къ себѣ на обѣдъ. Чрезъ нѣсколько времени щуку эту дѣйствительно поймали съ этой-же замѣткой, но уже въ другомъ озерѣ, Колдычевскомъ, отстоящемъ отъ Свитязи верстъ на пятнадцать.

Въ настоящее время въ Свитязи рыбы ловится очень мало, а по свидѣтельству рыбаковъ, водится только щука, линъ и окунь. Не знаемъ давно-ли это, только какой-то господинъ, въ надеждѣ на богатое рыбное сокровище, взялъ озеро въ аренду, привезъ изъ Пинска своихъ рыбаковъ, думая, что съ ними всю рыбу переловитъ въ Свитязи, а оказалось, какъ говорятъ, въ продолженіе трехъ недѣль убытку имѣлъ до трехъ сотъ рублей. А на видъ озеро кажется самымъ удобнымъ къ рыбной ловлѣ: берега чисты, вода прозрачна.—Чудная зеркальная площадь озера, окаймленная очарованнымъ лѣсомъ, при закатѣ солнца, представляетъ волшебную картину; кругомъ все тихо и лишь только крикъ бѣлой чайки, да протяжный стонъ длинно ногаго кулика оглашаютъ окрестность.

Пройдутъ вѣка; выростутъ новыя поколѣнія поклонниковъ озера; окружающій его лѣсъ сдѣлается дремучимъ: но преданіе о Свитязи не исчезнетъ въ памяти народа; не перестанутъ безпокоить путника, въ полночную лунную пору, чудныя Свитязянки, манящія его на средину озера и всегда найдутся охотники посмотрѣть на свѣтлыя воды его и полюбоваться очаровательною мѣстностью.

г. Новогрудокъ. ——— *М. Дмитріевъ.*

szych obywateli; że jest wbrew rozumowi gonić za nowemi zdobyczami, przed zabezpieczeniem od utraty tylko co otrzymanych; to stronnictwo nagli rząd, aby natychmiast rzucił się na Sycylję, Umbrję, Kalabrję, słowem na całe południowe Włochy. Ludzie ambitni, kierujący tem stronnictwem, chcieliby rozpocząć grę, łatwą do zrozumienia, ale któréj usprawiedliwić nie podobna, bo jeśliby potrafili roznamiętnić powszechność i ubrać marzenia swoje w barwę patryotyzmu, wnet oskarżyliby hrabiego Cavour o brak odwagi, o małość duszy, o słabość; już Garibaldi, w pierwszéj swojéj proklamacji, mówił o radcach wstecznych i trwożliwych otaczających króla. Garibaldi, mąż najczystszych zasad i najwznioślejszéj duszy, jest w polityce, bezwiednem narzędziem tego stronnictwa. Znajduje się zaś człowiek, który, osłaniając się cieniem jego popularności, korzystając z rozgłosu jego słów i czynów, gromadząc wszystkie żywioły oppozycji przeciw obecnemu rządowi, szuka pomocników w Sycylji, w Mediolanie i gdzieindziéj jeszcze, tym człowiekiem jest p. Ratazzi.

Lecz hr. Cavour, wśród trudności otaczających go dokoła, obrał jedyne stanowisko, wskazane przez rozum i uszanowanie dla prawa narodów; uwolnił się od wszelkiéj odpowiedzialności za wypadki sycylijskie. Na téj drodze, którą poszedł, przy oklaskach wszystkich ludzi rozważnych, towarzyszy mu, jeśli nie przewodniczy mąż, którego spółdziałanie dodaje mu najwięcéj siły moralnéj, którego nazwisko brane jest za jedno co prawość, patryotyzm i mądrość—Massimo d'Azeglio; od pierwszéj chwili wyprawy Garibaldiego, dostojny wielkorządca mediolański obrał wyraźne stanowisko; głośno oświadczył, że podług jego przekonania, można wypowiedzieć wojnę królowi neapolitańskiemu, ale nie godzi się posyłać strzelb sycylijczykom, dopóki rząd utrzymuje, przy jego dworze, swojego posła. Nie pozwolił więc wydać strzelb żądanych przez ochotników i złożył z urzędu jednego z syndyków, który otworzył bióro werbowne. Postępowanie tak otwarte i tak prawe, rozdrażniło wszystkich zagorzalców; ale p. Azeglio nigdy nic nie czynił, dla przypodobania się temu stronnictwu."

Minister wojny jenerał Fanti wydał do dowódców wojskowych następny okolnik: „Doszło do wiadomości ministra wojny, że krążą emissarjusze po leżach wojskowych i uwodzą niedoświadczonych ochotników, zachęcają ich do dezercji, wmawiając, że rząd w milczeniu na to przyzwala. Rzecz ma się zupełnie inaczéj: nigdy minister nie zgodzi się na zwątlenie karności i o ile nie zaniedba żadnych starań i największéj troskliwości w zapewnieniu dobrego bytu żołnierzy, o tyle ścigać będzie dezerterów ze wszelką surowością prawa. Dowódcy korpusów ogłoszą niniejszy rozkaz dzienny, przez trzykrotne odczytanie go przed szeregami.

Turyn 17 maja."

Kardynał Corsi, arcybiskup Pizański przybył do Turynu d. 21 maja. W dworcu kolei przyjął go ksiądz Vachetta, ekonom jeneralny i odprowadził do klasztoru missjonarzów. Nazajutrz zrana kardynał był u ministra sprawiedliwości, z którym miał długą rozmowę. Powszechnie sądzą, że ks. kardynał wezwanym zostanie, do odwołania wszystkiego co uczynił, na co, jeśliby się nie zgodził, będzie wywieziony z królestwa; królewska zaś ekonomja zajmie dobra arcybiskupstwa pizańskiego.

KRÓLESTWO OBOJGA SYCYLJI.

Neapol, d. 12 maja. Minister spraw zagranicznych, w Neapolu, rozesłał następny okolnik do wszystkich posłów, umocowanych przy jego dworze: „Czyn najdzikszego morskiego rozboju, spełniony został przez hordę zbrodniarzy, publicznie zwerbowanych, uorganizowanych i uzbrojonych w państwie, nie będącem w nieprzyjaźni, w oczach rządu tego państwa i mimo obietnicę otrzymaną z jego strony, iż postara się temu przeszkodzić. Rząd królewski, uprzedzony o czynionych, z najwyuzdańszą bezczelnością, przygotowaniach w Genui, Turynie, Mediolanie, Liwornie i Siennie, do wyprawy na państwa królewskie, nie opóźnił się zwrócić uwagi na ten zamach, przeciwny prawu narodów i obowiązkom między-narodowym, uwiadamiając o nim rząd Sardyński, którego odpowiedzi, z początku obojętne, następnie zaręczające, iż przeszkodzi wyprawie, powinne były zapewnić rząd królewski, aby nie wątpił o szczerości przyrzeczeń i obietnic, mających wzmocnić naturę stosunków dobrego porozumienia i wzajemnego niewdawania się, których nieprzestawaliśmy chcieć utrzymywać. Rząd królewski wszelako nie zaniechał kazać czuwać nad knowaniami spiskowych, gromadzących się w Genui i Liwornie, w celu dobrze wiadomym i śledzić ich postępu, którego opisanie znajduje się w załączonym tu memorjale. Pochlebiał sobie, iż ujrzy odpłynienie tych zbójców wstrzymanem.

„Tymczasem, kiedy wsiadłszy na 3 okręta kupieckie w Genui i Liworno, z których dwa były piemonckie a jeden angielski, dwa z tych statków wypłynąwszy z Liworny, udały się w kierunku portu Marsala, dokąd przybywszy wczoraj, bez żadnéj flagi, wnet poczęły wysadzać na ląd bandy znajdujące się na ich pokładach,— gdy dwa statki królewskie otworzyły ogień przeciw napastnikom, który jednak musiały wstrzymać z powodu przybycia, na kilka godzin przed tém, dwóch parowców angielskich, aż do zabrania na pokład oficerów znajdujących się na lądzie. Po zabraniu rzeczonych oficerów, statki angielskie odpłynęły na pełne morze, i wtenczas dopiero można było daléj strzelać na tych zbójców; nie podobna było wszakże przeszkodzić ich wylądowaniu w Marsala, mieście należącem do obwodu Trapani. Ograniczając się tą prostą skazówką gorszącego zamachu, którego następstw nie dozwala przewidzieć krótkość czasu w téj części wyspy, gdzie powstanie zaledwie zostało poskromione, niżéj podpisany, pełniący obowiązek ministra spraw zagranicznych, ma zaszczyt uwiadomić posła N. N. o wypadkach powyższego zdarzenia, aby je doniósł swojemu rządowi i jakikolwiek będzie skutek zbrodni popełnionéj, przeciw wszelkiemu prawu, z pogwałceniem praw międzynarodowych, przez który Włochy wpaść mogą w najkrwawszą anarchję, narażając też całą Europę, odpowiedzialność za to na nikogo spadać nie powinna, tylko na sprawców, pomocników i spólników tego barbarzyńskiego najazdu."

podpisano: *Carafa.*

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Zdaje się, że plan powstania został zmieniony. Garibaldi wszystkie usiłowania wytęży na Sycylję i jeśli ją opanuje, weźmie wyspę za podstawę działań przeciw królestwu neapolitańskiemu. Ten plan jest prawdziwie strategiczny, bo skupia siły powstania; odpowiada też zaszłym modyfikacjom politycznym, w skutek których powstanie nie może być zasilane przez znaczne oddziały nowych ochotników. Zapewne, cząstkowe ich przybywanie nie ustanie; broń zaś, zapasy wojenne, żywność i odzież, wszystko to ma być wysyłane wyłącznie do Sycylji. Skoro Garibaldi, jak o tem nie wątpi, stanie się panem wyspy, i zbierze dostateczne siły, wnet przeniesie teatr wojny do Kalabrji i zagrozi Neapolowi. Rząd nepolitański, widząc z kim ma do czynienia, stawi przeciw Garibaldiemu najlepsze swoje wojsko i najbieglejszych jenerałów; flotę, złożoną z 52 statków wszelkiego stopnia, oddał pod dowództwo stryja królewskiego hr. Aquila. Niepewność pobytu Garibaldiego już ustała; obecność jego w Sycylji, daje powstaniu ruch i życie.

Podług depeszy z Bruxelli, Garibaldi miał wejść do Palermo na czele 9000 ludzi. Rozeszła się pogłoska, że Garibaldi w wydanéj proklamacji oznajmuje o objęciu przez siebie dyktatury.

Doszły wiadomości, że w dniach 17, 18, 19, 20 znaczna liczba ochotników cząstkowie wylądowała na przestrzeni od przylądka Boco, nie daleko Marsali, aż do rzeki Girgenti. Ta część południowo-wschodnia, używana przez przemytników, daje wiele łatwości do wylądowania. Powstańcy świeżo otrzymali wielki zapas potrzeb wojennych, co ułatwi tworzenie nowych zbrojnych oddziałów. Jenerał Lanza nie rozprasza sił swoich; skupił je w Palermo, ufortyfikował wzgórza, aby w razie bitwy, któréjby uniknąć nie mógł, działał całemi siłami. Ten plan jest bez zarzutu; lecz jeżeli powstańcy, odmawiając bitwy, nękać tylko będą wojsko, przejmować wszelkie dowozy, a tymczasem ludność palermitańska, nieprzyjazna rządowi, czynić będzie na co ją stanie, wówczas dla jenerała Lanza zostanie jedna tylko droga, przebić się do Messyny, łatwiejszéj do bronienia, niż Palermo.

Przed kilku dniami statki parowe Amalia, Jl Zeffiro i Christina, przybyłe z Neapolu, wysadziły wojska w Messynie; prowadziły też trzy bombardy.

Rząd neapolitański, ciągłemi kłamstwami, stara się uspokoić umysły w stolicy; do 18 kommisarz policyjny Salwati i kapitan artyllerji Le Carnée, udawszy się na giełdę, nakazawszy milczenie, oznajmili, że Garibaldi, widząc zupełną przegranę swoich, poderznął sobie gardło. Z drugiéj strony nadeszły podobnież niepewne wiadomości, że Garibaldi, opanowawszy wyspę, bo wojsko królewskie pobite broń złożyło, ogłosił dyktaturę i wezwał ludność do głosowania powszechnego, względem połączenia Sycylji z królestwem Włoskiem, pod berłem Wiktora Emmanuela.

Statek parowy angielski Corinthian przywiozł z Neapolu w dniu 18, bardzo pomyślne wiadomości dla wyprawy. Garibaldi miał rozbić wysłaną przeciw siebie kolumnę, od 4 do 5000 ludzi; zaledwo 1500 rozbrojonych i w odwrócie ściganych, przez rozjątrzoną ludność, uciekło do Palermo. Pod głównem dowództwem Garibaldiego, znajdują się: jego adjutant, węgierski półkownik Turr; rzymianin Medici; Sycylijczycy Mezzacapa i Orsini; ci dwaj ostatni byli oficerami w wojsku neapolitańskiem.

Dnia 16, oddział pułku cudzoziemskiego, złożonego z Kroatów, Bawarów i Szwajcarów, wsiadł na parowiec Electrico i popłynął ku Marsali, lecz nie mógł wylądować. Ta zbierana drużyna, licząca w swych szeregach dawnych żołnierzy, umundurowana jest nakształt Zuawów.

Podług wiadomości komitetu insurrekcyjnego palermitańskiego, siły powstańców tak wzrastają, że Garibaldi wkrótce będzie mógł stoczyć walną bitwę. Zwycięztwo jest nieochybne. Wojsku królewskiemu nic nie pozostaje jak tylko broń złożyć, lub dać się wrzucić do morza. Przestrach ogarnął do tego stopnia rodziny neapolitańskie, które dotąd nie opuściły wyspy, że ocalając życie, wpraszają się na okręta stojące w portach, za co właściciele statków, rodem neapolitańczycy niemiłosiernie zdzierają swoich spółziomków, każąc im płacić za dzień pobytu na okrętach po 2 uncje, czyli po 160 fr. W Palermo zaś, niektórzy opłatę tę podnoszą aż do półtora tysiąca fr. na dzień. Mówią, że 40 żołnierzy, z bronią i ciężarami, uciekło z twierdzi messyńskiéj do powstańców, że baron Santana d'Alcamo i Coppola z oddziałami swoimi, tudzież z owymi dezerterami, złączyli się z Garibaldim.

Dziennik Maltański Times, umieścił proklamację Garibaldiego podpisaną d. 14 maja, w Salerni w któréj oznajmił, iż objął dyktaturę w imieniu króla włoskiego Wiktora Emmanuela.

Garibaldi miał znajdować się d. 20 w Monreale, gdzie gotował się do walnéj bitwy. Wojsko jego podzielone jest na trzy korpusy: jednym sam dowodzi, na czele dwóch pozostałych umieścił pułkowników Medici i Mezzacapo. Bataljony strzelców opatrzone są w rusznice ostatniego wynalazku i artyllerja, lubo nie liczna, ale doskonale urządzona. Dowodzi nią biegły artyllerzysta węgierski krewny pułkownika Turra.

Dotąd miasta Catana, Messyna, Syrakuza i Girgenti są jeszcze spokojne, ale spółcześnie z upadkiem Palermo przyłączą się do powstania. Jenerał Lanza ma mieć nie więcéj jak 28000 ludzi.

Rozeszła się pogłoska, że Garibaldi, w d. 24, opanował wzgórza otaczające Palermo. Pewność bitwy pod Palermo jest tak wielka, iż jen. Salzano uwiadomił konsulow, aby myśleli o bezpieczeństwie swoich krajowców. Francuzi, Anglicy i Austryjacy przenieśli się, ze swemi rodzinami, na okręta swych rządów. Oczekiwano bitwy w d. 27.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym, 20 maja. Położenie jenerała Lamoricière, w Rzymie, staje się codzień nieznośniejsze. W walce ze stronnictwem włoskiem, nawet między prałatami, którzy przybycie jenerała, p. de Corcelles i ich towarzyszów nazywają powtórnym najazdem Francuzów, jenerał spostrzegł, że władzę jego coraz ścieśniają do tego stopnia, iż swobodnie działać nie może. Nadto mówią, że jenerał Goyon otrzymał rozkaz uprzedzić go, aby swą czynność zamknął w obrębach jeszcze mniejszych, gdyż straż Ojca św. i miasta Rzymu powierzona jest wojsku Francuzkiemu. Dodać do tego należy nieprzyjemności pochodzące z niechęci i nadużyć niewiernych urzędników i niezdolność żołnierzy papiezkich, którzy strzelając, jedni drugich zabijają, biorąc się wzajemnie za nieprzyjaciół. Nikogo więc nie zadziwi, jeżeli jenerał Lamoricière wkrótce te strony opuści. (*Le Nord*).

FRANCJA.

Paryż, d. 23 maja. Przemysł metalurgiczny, zachwiany już przed traktatem handlowym z Anglją, nie podnosi się wcale, z obawy spółzawodnictwa żelaza angielskiego. Z téj przyczyny, cena drzewa znacznie spadła, co trwoży właścicieli lasów. Prawo o pożyczce 40,000,000, miało właśnie na celu wsparcie chwiejącego się przemysłu, w czasie przejścia od systematu protekcyjnego do położenia, jakie utworzonem zostało przez traktat handlowy.

Mówią że w skutek układów między p. Mirés a jego przyszłym zięciem, książęciem Polignac, ten ostatni zostanie głównym właścicielem i zawiadowcą dziennika le Constitutionnel. Dziwne zbliżenie: w roku 1830 książe Juliusz Polignac chciał obalić konstytucję i przywieść do milczenia dzienniki, dziś syn jego z dziennikarstwa ma czerpać sposób do życia.

Dnia wczorajszego odbyło się pierwsze posiedzenie tak zwanego artystycznego koła. Prezydował na niem książe Poniatowski; mowa jego wywołała huczne oklaski. Rokują świetną przyszłość temu towarzystwu, mającemu za cel podniesienie sztuk pięknych.

24 maja. Od dawnych czasów, w domach podrzutków we Francji były urządzone szafy, w których składano niemowlęta; szafy te, obracające się na wrzeciądzu, za ich pokręceniem, przenosiły złożone dziecię do wewnętrznéj części zakładu. Uderzenie dzwonka ostrzegało o złożeniu niemowlęcia. Zdawało się niektórym, że taka łatwość składania dzieci folgowała płochości obyczajów; uchwalono przeto otoczyć podrzucanie dzieci pewnemi formalnościami; to wywarło najzgubniejsze skutki; liczba dzieciobójstw corocznie wzrastać poczęła. Dziś, z powodu potrzeby zaprowadzenia domów podrzutków w Algerji, senat nie tylko za urządzeniem tego rodzaju zakładów głosował, ale uznał za konieczne przywrócenie szaf na składanie dzieci. Rząd wyznaczył komitet na zebranie potrzebnych wiadomości o domach podrzutków; okazało się, że liczba ich wynosi corocznie 300,000. Po złożeniu przez komitet poruczonéj mu pracy, rada stanu zajmie się wygotowaniem szczegółowego projektu do prawa mającego wnieść się na przyszły parlament.

Nowe prawo ma dozwolić żołnierzom zaciągać się w przyszłości na dwa lata, przed upływem czasu ich służby. Dotąd dozwalano podobnych zobowiązań, tylko w ostatnim roku służby, nadal zaś rząd zastrzegł, że jeśli znajdzie to właściwem, żołnierze będą mogli już w czwartym roku służby zawierać tego rodzaju umowy; nadto summy wypłacane z tego powodu nie będą mogły być ani ustępowane ani aresztowane. Na przypadek śmierci, w ciągu służby, odpowiedna ilość wypłaci się spadkobiercom; w razie zaś śmierci na polu bitwy, lub w ciągu wyprawy, cała summa należeć do nich będzie, w braku zaś sukcessorów, kassa funduszów wojskowych stanie się jéj właścicielką. To prawo, zapewne, będzie najlepiéj przyjęte i przyniesie prawdziwą korzyść przez zachętę żołnierzy do dłuższego zostawania pod chorągwiami.

Sąd kassacyjny, w skutek założonéj appelacji jeneralnego prokuratora p. Dupin, uchylił w interesie prawa wyrok zapadły między księdzem biskupem orleańskim Dupanloup a sukcessorami księdza biskupa Rousseau.

Sąd najwyższy oświadcza, że prawo 1819 roku wyraźnie każe potwarz wymierzoną przeciw zmarłym i że wcale nie istnieje niedostatek prawodawczy w tym względzie, jak to utrzymywał wyrok trybunału paryzkiego.

25 maja. Wspomnieliśmy już o zamiarze rządu wniesienia projektu do prawa, rozszerzającego zakres działania kredytu ziemskiego. Owoż izba prawodawcza zajmie się wkrótce rozbiorem tego prawa.

Chodzi o to, aby kredyt ziemski otworzony został nie tylko, jak dotąd, dla właścicieli pojedyńczych, na pierwszą hypotekę, lecz aby gminy i stowarzyszenia mogły zaciągać pożyczki na roboty pożytku ogólnego. Ponieważ ten przedmiot może znaleść rozległe zastosowanie i w naszym kraju, gdzie banki ziemskie wkrótce wprowadzone być mają, nie omieszkamy przeto umieścić w kolumnach naszego pisma zupełnego o nim sprawozdania.

26 maja. Cesarz Napoleon odbył dziś przegląd pułków wracającéj z Włoch dywizji jenerała Bazaine, mającéj wejść do Paryża dnia 1 czerwca. Twierdzono na giełdzie, że cesarz przemówi do wojska, że w odezwie jego znajdzie miejsce odpowiedź na mowę książęcia rejenta pruskiego.

Z powodu anti-francuzkiego nastroju umysłów w Niemczech dziennik le Constitutionnel czyni następne uwagi: Ubolewać należy nad tem, co się za Renem dzieje. Od pewnego czasu, niesprawiedliwość i podejrzenia objawiają się w Niemczech z niezwykłą żwawością, tak że przechodzą nawet rozdrażnienie, widziane przed dwóma laty. Nadewszystko dziennikarstwo pruskie, widocznie zdaje się ulegać ciągłéj trwodze. Miota się, hałasuje, jak gdyby całe Niemcy były zagrożone. Zkąd pochodzą te dziwne obawy? Kto grozi Niemcom? Oto Francja jest przyczyną całego niepokoju: ku niéj zwraca się tyle strwożonych spójrzeń, do niej to stosują się te gwałtowne zarzuty, ona jest celem tych niesłusznych podejrzeń. I dla czego, jakiem prawem? Jeżeli drażliwość nasza nie oburza się na podobną nieufność, nasza prawość musi się nad nią zdumiewać. Od wznowienia cesarstwa stosunki rządu francuzkiego z gabinetem berlińskim były nie tylko spokojne i zwykłe, lecz niekiedy nawet przyjazne i ścisłe. Przykro jest ludziom serca odwoływać się do wyświadczonych usług; wszakże wszyscy łatwo nam przebaczą, jeśli przypomnimy zachowanie się Francji, w sprawie newszatelskiej.—Król Fryderyk-Wilhelm, dobry sędzia w tém co się zowie względnością i bezstronnem postępowaniem, ile razy mówił o téj sprawie, zawsze powtarzał: „cesarz Napoleon wybornie względem mnie postąpił."—Przyznać należy, że jeżeli jest jakie państwo, w którém postępowanie Francji obudzić mogło zupełną wiarę, to widocznie powinny niem być Prusy; bo w ostatnich czasach między oby-

dwóma rządami nie zdarzyły się żadne trudności do załatwienia, żadne krzywdy do odparcia, ani wprost, ani ubocznie, ani słowem, ani czynem. Z żalem więc spostrzegamy, w dziennikach pruskich najgwałtowniejsze napady przeciw Francji i jéj rządowi. Wiemy, że te wybuchy znajdują, aż do pewnego stopnia, wymówkę w łatwo poruszającym się patryotyzmie. Ale, raz jeszcze, któż tę strunę patryotyczną, tak mocno przyciska? Byłoby nader trudno przytoczyć choć jeden czyn, choć jedno słowo, z naszéj strony, mogące służyć, za Renem, nie tylko za powód gniewu, ale niedowierzania.

Nie mając nic dowodniejszego, dzienniki pruskie wyrywają sobie, ułamki listów, pisanych niewiadomo przez kogo, przysyłanych nie wiadomo skąd, zawierających wszakże, nie przeczymy, najdziwniejsze szczegóły. Na przykład, jedna korrespondencja belgijska, którą mamy przed oczami, twierdzi, iż w razie powodzenia Garibaldiego, w Sycylji, Francja dla zrównoważenia tego nowego wzrostu królestwa Włoskiego, dopomni się o Belgję i lewy brzeg Renu.—Nie na tem koniec: podług téjże korrespondencji, a raczéj mistyfikacji, mają nauczać we Francji w szkołach wojskowych, że zgodnie z zasadami dobréj jeografji, granice Francji powinny mieć rozciągłość jaką miały w roku 1797 i 1801 i obejmować około 100 departamentów, i że do dzisiejszych jéj posiadłości należy przyłączyć nietylko już wymienione Belgję i prowincje nadreńskie, ale nadto południową Hollandję, nadreńską Bawarję, Szwajcarję, księstwa Hessko-Darmsztadskie, oldenburskie, Sasko-gotajskie, a nawet niewinne landgrawstwo homburgskie. Cóż na to odpowiedzieć? Z którego końca ująć i rozwikłać tę plątaninę niedorzeczności? Rozsądek powszechności francuzkiéj nie scierpiałby, abyśmy je poważnie zbijali. Czyż mielibyśmy wierzyć, że przenikliwość naszych spółbraci niemieckich jest w stosunku odwrótnym łatwowierności ich czytelników? W każdym razie wolno nam ubolewać nad płochością i uniesieniami dziennikarstwa niemieckiego. Jest to smutna robota zasiewać kąkol nieufności między dwóma ludami, co wzajem się cenią i budzić namiętności, co niegdyś doprowadziły do niepowetowanych błędów rządy, które dozwoliły wziąść mu nad sobą górę.

Dziennikarstwo francuzkie, wszyscy oddadzą mu tę sprawiedliwość, ma prawo wzywać dzienniki niemieckie do umiarkowania i do zdrowego rozsądku, w czem może być dla nich wzorem, lubo nieoszczędzano mu słusznych powodów do skarg i zarzutów. Gdybyśmy chcieli korzystać z wyrazów, wyrzeczonych przez radcę Mathis w izbie poselskiéj pruskiéj, przeciw Francji, łatwoby nam było obrócić w proch tę napaść tak niesprawiedliwą i tak gwałtowną przeciw naszemu krajowi. Lecz nie wchodząc w rozbiór sejmowych rozpraw i trzymając się tylko odezw dziennikarskich, czyż nie drukowano po dwadzieścia razy w dziennikach niemieckich, że prawdziwą granicą Niemiec nie jest bieg Renu, lecz łańcuch Wogezów? Kogoż rozgniewała między nami ta nowa teorja politycznéj jeografji? Może nie jeden uśmiechnął się, poruszył ramionami, ale nikt, ani w publiczności, ani w dziennikach francuzkich nie wniosł stąd, że Prusacy, nie długo myśląc, pójdą odzyskiwać te urojone granice? Potrzeba nakoniec Europie i Niemcom przywyknąć do słusznéj przewagi, do któréj Francja wróciła pod panowaniem cesarza Napoleona III, straciwszy ją w r. 1815; bo traktat wiedeński, będący dyplomatycznem potwierdzeniem naszych klęsk, upadł w swéj zasadzie w obec dwóch wojen stoczonych przez nas z taką sławą. Odzyskaliśmy znowu równowagę w świecie. Ale to położenie dalekiem jest od zagrażania naszym sąsiadom; widzieć w niem raczéj należy rękojmię dla wszystkich państw, bo *cesarstwo nie mogło stać się pokojem*, tylko pod warunkiem przedstawiania potęgi i wielkości naszego kraju.

Cesarz Napoleon, po otrzymaniu szpady honorowéj, sporządzonéj ze składek zebranych w Rzymie, odpowiedział następnym listem dyrekcji, która mu ją przesłała:

Pałac Tuilerijski 20 kwietnia 1860 r.

„Mości panowie, z przyjemnością otrzymałem przesłaną mi przez was szpadę w imieniu własnem i współobywateli rzymskich, z powodu wojny włoskiéj. Ten dobrowolny dowód waszych uczuć, tém więcéj mnie wzruszył, iż rząd Ojca św. oświadczył nań swoją zgodę. Przyjmijcie więc moje szczere dzięki i chciejcie być moimi tłumaczami przed tymi, którzy zjednoczyli się w jednéj z nami myśli. Wierzcie, mości panowie, zupełnemu z méj strony poważaniu.

Napoleon.

ANGLJA.

Londyn, d. 22 maja. Z powodu odrzucenia przez izbę lordów bilu znoszącego podatek od papieru, wszystkie dzienniki angielskie roztrząsają prawa obiedwóch izb. Między innemi Daily-News czyni następne uwagi:

Odpowiedź lakoniczna i lekceważąca lorda Palmerstona, w przedmiocie nadwerężonéj powagi izby gmin, zdziwiła wszystkich, którzy w ostatniem głosowaniu lordów widzieli powód do zmiany gabinetu. Ministrowie obojętni są na odrzucenie bilu; bo rzeczywiście, nie cierpi na niem ani ich stronnictwo, ani osobistość. Wielka liczba ich przyjaciół wotująca przeciw bilowi, wielka też liczba przeciwników co się od głosowania wstrzymała, odejmują temu wypadkowi wszelkie polityczne znaczenie. Że dawni wighowie zazdroszczą, lub źle życzą p. Gladstone, że dawni torysi gniewają się na systemat skarbowy powiększający odpowiedzialność gabinetu, podczas tak łatwo mogącéj się przewidzieć wojny, godzi się nad tém ubolewać, ale nie ma jeszcze powodu, aby lord Russel i lord Palmerston mieli wnet ustępować miejsca lordom Derby i Malmesbury, choćby przez to wywołać na nowo widmo wojny; jest to raczéj pobudką, aby ministrowie mający pewną politykę i dbali o swoją sławę, pozostali na miejscu. Głosowanie izby parów nie zaszkodzi ministrom, ale wpływ jego podkopuje zasady naszego prawodawstwa. Jeżeli uchwała lordów ostoi się nietykalną w izbie gmin, otwiera się przed nami na cały rok stan polityczny zupełnie nowy i niezwykły. Znajdziemy się pod ciężarem podatku, którego przedstawiciele ludu nie tylko nie sankcjonowali, ale który nie był nawet przedmiotem ich rozbioru. Projekt pobierania akcyzy od papieru tudzież podatku dochodowego po 10 pensów z funta, nie był spółcześnie wniesiony na izbę gmin. Mniejszość téj izby sądziła, że nie przyszedł jeszcze czas uwolnienia od opłaty papieru, ale nigdy nie dopuszczała, aby obok téj opłaty miał być utrzymany podatek od dochodu. Ciężar, którego gminy nie chciały narzucać narodowi, został jednak utrzymany przez lordów: tyle co do samego faktu. Cokolwiekby mówiono, tego jednak nikt nie zaprzeczy, że naród będzie płacił więcéj niż miljon podatku, którego izba gmin nie umieściła na budżecie. Jeżeli postępek lordów jest konstytucyjny, wówczas okaże się, że ów zastęp znakomitych mężów stanu, wierzących w nierozerwalność między reprezentantami, wotującymi podatki i ludem, co je płaci, był w błędzie. Obowiązkiem rządu jest starać się sprostować fałszywe położenie, w jakiem znajdują się dziś obiedwie izby. Lord Palmerston zapowiedział, iż zażąda ustanowienia kommissji dla przejrzenia protokołów obu izb, aby przekonać się czy podobny wypadek miał kiedy miejsce, dodając iż rząd jéj Kr. m. niechce nic takiego uczynić, coby mogło wywołać rozbrat między dwiema izbami. W tém miał zupełną słuszność; gdyż pożytek wypływający z istnienia drugiéj izby, równie jak istnienie prawa wspólnego wszystkim, jest wieńcem swobód ludu angielskiego; przekonanie o téj prawdzie jest tak głękokie, iż nikt nie ośmieli się pomyśleć o jéj uchyleniu. Wszakże, jeśli izba lordów ma zachować należną sobie część wpływu, niechże nauczy się szanować przywileje izby gmin, jako ciała reprezentującego naród. Będziemy czuwali nad środkami, jakie rząd na przyszłość przedsięweźmie w téj mierze. Nadaremnie byłoby myśleć o bilu reformy, skoroby izba gmin miała stać się zerem.

Od 22 aż do 25, jedno tylko było posiedzenie izby lordów, dla wysłuchania odezw rządu, potwierdzających uchwalone prawo; na trzech zaś kolejnych posiedzeniach izby gmin zajmowano się prawami miejscowemi, oraz wyznaczeniem kommissji, żądanéj przez lorda Palmerstona. Odpowiedzi udzielone przez lorda John Russel, w rzeczy powikłań szwajcarskich, tudzież z powodu wyprawy sycylijskiéj, są wiadome czytelnikom naszym, z depeszy telegraficznych. Zresztą, cała Anglja była w tych dniach w usposobieniu gorączkowém; najważniejsze zadania społeczne i międzynarodowe, wszystkie zatrudnienia handlu i przemysłu, znikły w obec wyścigów konnych w Epsom.

AUSTRJA.

Wiedeń, d. 22 maja. Odkryto dziś posąg konny arcy-książęcia Karola, w obec cesarza i całéj austryjackiéj rodziny, wyjąwszy tylko cesarza Ferdynanda, który pozostał w Pradze. Obecnymi też byli temu obrzędowi: Ludwik król bawarski, książęta panujący Nassauski i brunszwicki. Z jenerałow, mających udział w wojnie 1809 r. znajdowali się: książe Windischgraetz, hrabiowie Nugent, Wallmoden, Khevenhuller, Schlick, Spanocchi, Schaffgotshe, baronowie de Czorich, de Kempen i w. i. Na pamiątkę tego dnia, cesarz rozdał wiele orderów, między innymi książe wirtemberski, hrabia Stadion i major Appel, zostali nagrodzeni orderem Marji Teresy, za waleczność w bitwie solferyńskiéj. Posąg jest dziełem rzeźbiarza Fernhorna.

Internuncjusz austryjacki, w Konstantynopolu, baron Prokesch, będący już na wyjezdnem z téj stolicy, otrzymał rozkaz pozostania na miejscu, z powodu zawikłań na wschodzie.

Na dniu 15 maja, miano przystąpić do usypania kopca na cześć hr. Szechenyj. Ogromna liczba dobrych Węgrów stawiła się w Koszycach na dniu oznaczonym. Ze wszystkich stron kraju przyniesiono naczynia z ziemią rodzinną, mającą wejść do składu kopca. Wszakże do tego nie przyszło. Policja objawiła zakaz rządowy i znaczną liczbę wojska ściągnęła dla przeszkodzenia temu pobożnemu hołdowi. Hr. Karolyi i inni członkowie komitetu, mającego kierować pracą, zostali uwięzieni; pierwszy we własnym zamku Radwan, inni w swych domach. Wzburzenie obecnych było wielkie, pomnożyło je ukazanie się p. Zsedenji, uwolnionego z więzienia, w skutek amnestji. Wszakże spokojności nie zakłócono i naczynia z ziemią oddano pod straż pani Semséj, dopóki okoliczności nie dozwolą zrobić z niéj użytku.

Książe Paweł Esterhazy postanowił bogatą galerję obrazów, własność rodzinną, przenieść nazawsze z Wiednia do Budy, jak tylko ukończone będą sale przeznaczone na ten cel, w pałacu książęcym.

Jenerał Benedek zwołał, przed kilku dniami, profesorów i uczniów uniwersyteckich, gimnazjalnych i szkoły politycznéj dla oświadczenia im w surowych wyrazach, aby zaniechali wszelkich objawów politycznych, grożąc, że każdy z uczniow co się czego podobnego dopuści, będzie natychmiast wzięty do wojska, jak prosty żołnierz. Senat akademicki podobnież został ostrzeżony, że kiedy nie potrafi utrzymać w porządku, czuwanie nad nim poruczoném będzie osobnemu komisarzowi królewskiemu. Jeden z uczniów, w imieniu współ towarzyszów, musiał dać słowo, że nadal porządek nie będzie zakłócony.

D. 25 maja. Izba adwokatów wiedeńskich oświadczyła się za reformą przewodu sądowego, dopominając się o ustną obronę i jawność sądów. Już prośba napisana w tym duchu znajduje się w ręku ministra. Taż izba, wezwana przez rząd do wyznaczenia ze swojego grona, delegowanego do komissji, mającéj obmyślić środki skuteczniejszéj egzekucji wyroków sądowych, skorzystał z tego zdarzenia do protestacji przeciw wszelkim reformom cząstkowym, przed zupełnem i bezwarunkowem zastosowaniem zasad jawności i ustnéj obrony nie tylko w drodze sądów poprawczych, ale i w drodze sądow cywilnych. W prośbie swojéj, adwokaci domagają się uchylenia systematu obecnego przewodu i przywrócenia systematu 1850, albo wprowadzenia sądów przysięgłych.

Dzienniki mówią o przywróceniu we Lwowie posągu Stanisława Jabłonowskiego, hetmana w. kor. który rząd austryjacki kazał zdjąć w r. 1822. Miasto Lwów chce własnym nakładem przywrócić posąg do dawnego stanu, przez wdzięczność dla hetmana, któremu winno ocalenie swoje od najazdu tatarskiego. Stanisław Jabłonowski dowodził prawém skrzydłem przy odsieczy wiedeńskiéj i był dziadem wujecznym Marji Leszczyńskiéj, królowéj francuzkiéj.

Piszą z Wenecji do dziennika Le Nord: Życie, w nieszczęśliwym kraju naszym, będącym pod panowaniem Austrji jest nader ciężkie. Sam rząd nie tai tego, przedsiębiorąc środki ku powstrzymaniu emigracji, wzrastającéj w ogromnym stosunku i grożącéj wyludnieniem tych stron, niegdyś tak kwitnących. Gazeta urzędowa wenecka ogłasza listę 365 emigrantów, ostrzegając, że jeśli nie wrócą w przeciągu czterech miesięcy, wówczas ulegną skutkom prawa 24 marca 1832 r. Rzeczone prawo Franciszka I, stanowi, że emigranci nie będą mogli posiadać, ani nabywać własności w cesarstwie, korzystać ze spadających na nich sukcesji, nawet w razie, choćby uprzedni testament istniał, tracą też wszystkie dobra, które za ich życia, zostają pod sekwestrem. Ta drakońska ustawa nie traci nic ze swéj surowości względem dzieci emigrantów, pozostałych w Austrji, którym zapewniają tylko żywność i wychowanie, odpowiedne ich stopniowi i dochodom dóbr sekwestrowanych. Lista tych 365 osób zawiera dziwną mieszaninę imion i powołań. Są tam imiona historyczne, obok nieznanych, wielkich właścicieli i dzierżawców, professorów i uczniów, kupców i adwokatów lekarzy i wyrobników. Jest to dowodem, że uczucie narodowe przesiękło wszystkie stany i że rząd austryjacki jest u wszystkich w ohydzie. Przez dziwne zapomnienie, położono na liście hrabiego Murari Bra, któremu rząd udzielił prawną emigrację i który już od kilku lat jest kapitanem w wojsku sardyńskiém. Umieszczono też nazwisko hrabiny Polcastro, wdowy po senatorze królestwa włoskiego, z domu hrabianki Aloise Guerini Stampalia, która opuściła Wenecję w marcu 1859, za urzędowym rocznym pasportem. Przed upływem terminu prosiła o jego odnowienie, składając prośbę w poselstwie pruskiem w Turynie: zamiast odpowiedzi umieszczono ją na liście. Podobnież postąpiono z p. Giustiniani i jego żoną, którzy prosili o uwolnienie siebie od poddaństwa austryjackiego, objawiono im wyrok władzy, iż prośba ich odrzuca się, ponieważ są politycznie skompromitowani i że wracać powinni. Jeśli pozostaną w Piemoncie, wówczas dobra ich ulegną konfiskacie, jeśli wrócą, zostaną pewnie wtrąceni do więzienia, a to wszystko dzieje się wbrew obiecanéj amnestji w Villafranca.

PRUSY.

Berlin, 22 maja. Przemówienie radcy rządowego pana Mathis, w izbie poselskiéj, narobiło wiele hałasu. Mówca, uniesiony zapałem wyrzekł: Największe niebezpieczeństwo grozi wówczas kiedy narod, zamknąwszy oczy i założywszy ręce, woła: biada temu, kto mnie dotknie, a nie patrzy co się obok dzieje, nie ogląda się czy go kto wspiera. Prusy, widząc, jak państwa łączą się z sobą, powinny podobnież szukać przymierza, a to przymierze znajduje się za morzem. Anglja i Prusy mają wspólne widoki, powinny trzymać z sobą, w wielkich pytaniach politycznych. Niech Anglja wie, że Prusy bronić będą jéj dobra na lądzie, równie niech Prusy będą pewne, w każdem starciu, pomocy Anglji. Nasza polityka niech będzie szczerą i stanowczą, niech nie chwieje się między tak i nie. Nadewszystko, niech ani pomyśli nawet o żadnem ustępstwie, choćby najbłahszéj wioski, bądź na prawym, bądź na lewym brzegu Renu, niech głośno objawi, że nigdy i w żadnym razie nie zechce bogacić się łupami swoich spółzwiązkowych. Radzą Prusom aby się zaokrągliły, ale naród napiętnowałby potępieniem politykę, prowadzącą Niemcy do hańby i upadku.

Rozbiegła się po dziennikach niemieckich pogłoska, że listy wysłane z Berlina do Anglji, zostały skradzione. W ich liczbie miał się znajdować poufny list księcia rejenta do książęcia Alberta, a w nim wyrażenia lekceważące i nieprzychylne o cesarzu Francuzów. Osoba, w któréj ręce dostał się rzeczony list miała go sprzedać gabinetowi paryskiemu i książe de la Tour otrzymał rozkaz zażądania objaśnień. Inne dzienniki mają całą tę powieść za wymysł; to przynajmiéj pewna, że poseł francuzki żadnego kroku dyplomatycznego nie czynił, wiedząc z góry, że minister spraw zagranicznych wszelkiejby odpowiedzi, w téj mierze, odmówił; poufna korespondencja między członkami rodziny królewskiéj, nie należy do zakresu polityki krajowéj.

23 maja. Dziś o godzinie 2-éj odbyło się zamknięcie sejmu pruskiego, w białéj sali zamkowéj. Wielu z panów i posłów nie znajdowało się na niem. Trybuna dyplomatyczna była prawie pustą; uważano też nieobecność w loży królewskiéj księżniczek pruskich. Książe rejent, w mundurze jeneralskim, mając w orszaku książąt i swych adjutantów, przyjęty został, według zwyczaju, przez prezydenta izby wyższéj; książe Hohenzollern wręczył mu mowę tronową, którą Jego kr. W. odczytał głosem dobitnym, niekiedy wzruszonym. Brzmienie jéj jest następne.

„Prześwietni, Szlachetni i Szanowni Panowie obu izb sejmowych!

Narady niniejszego sejmu doszły do swego kresu. W kwestjach wywołujących działalność gabinetów Europejskich, rząd mój zamierza stanowczo działać w duchu takiego rozwiązania, któreby odpowiadało warunkom równowagi politycznéj. Zasady postępowania mojego rządu w stosunkach jego ze związkiem Niemieckim i z nader ważnemi sprawami wniesionemi na sejm Związkowy, wyłożone wam były w ciągu posiedzeń. Rząd mój będzie się do nich stosował i nadal, a ja utrzymania uznanych praw drugich nie przestanę uważać za rękojmię mego własnego prawa. Jakiekolwiek różnice opinji okazują się w kwestjach ważnych jest przecięż jedno uczucie,—mówię to z prawdziwą pociechą—które wszystkie rządy Niemieckie i wszyskie części Niemieckiéj ojczyzny podzielają wraz ze mną i ludem Pruskim; jest to uczucie niezachwianéj wierności dla wspólnéj ojczyzny i przekonanie żywe, że niepodległość narodu i całość ojczystego kraju są to dobra, przed ważnością których znikają wszystkie inne kwestje i poróżnienia wewnętrzne.

Wiele praw, rozwijających rolnictwo, podnoszących przemysł i handel i które obiecują pomyślne skutki dla kraju, zyskało konstytucyjne potwierdzenie wasze. Zmniejszenie podatków gruntowych zostało w wielu punktach ułatwione; monopol poczt ograniczony na korzyść swobody przemysłu; eksploatacja min uwolniona od wszelkiego wdawania się, którego nie wymaga dobro publiczne. Budowa drogi żelaznéj Reńsko-Nauheimskiéj i mostu na Renie pod Koblentz zapewniona przez uchwałę waszą. Podobnież wiele wniosków finansowych, odpowiednich potrzebom Państwa, otrzymało potwierdzenie wasze. Projekt do prawa oznaczającego okręgi wyborcze został przyjęty przez obie izby. Konstytucyjna swoboda druku otrzymała

nową rękojmię w prawie z d. 21 upłynionego kwietnia.

Ulepszenie prawodawstwa w przedmiocie małżeństw, tak pilnie i tak nieodbicie potrzebne, nie zostało jednakże uchwalone jeszcze tym razem, i żywe moje w téj mierze życzenie nie mogło być doprowadzone do skutku. Nie tracę wszakże nadziei, że zdania w tym przedmiocie dojrzeją, potrzeba reformy zostanie powszechniéj uznaną, że na przyszłem zgromadzeniu izb nowe prawo przyjęte będzie.

Po ścisłem roztrząśnieniu finansowych potrzeb państwa na rok 1860, oddaliście Panowie do rozporządzenia mojego rządu stosowne środki pieniężne, potrzebne dla pokrycia kosztów administracji.

Z wielkim żalem moim, uchwała prawa obowiązującego wszystkich do służby wojskowéj, najważniejszego ze wszystkich projektów, które wam były podane, nie mogła być otrzymaną we właściwym czasie. Wielkie znaczenie téj kwestji, trudność ocenienia jéj bez uprzedzenia, spowodowały opóźnienie w rozprawach, które w obec ogólnego położenia, mogłoby stać się niebezpiecznem, gdybyście mi, Panowie, nie udzielili zarazem środków, za pomocą których mój rząd może powiększyć, stosowne do potrzeby, środki obrony krajowéj. Dziękuję wam za jednomyślność téj uchwały. Widzę z niéj że potrzeba reformy wojska została nakoniec należycie ocenioną, i że zwlekane dotąd rozwiązanie téj kwestji, rozwiązanie będące niezaprzeczoną potrzebą, nie zadługo musi nastąpić. Jakkolwiek zaś zasoby finansowe kraju muszą być zasilone jeszcze powiększeniem podatku, z pociechą jednak widzę, że część wydatków, nie dająca się pokryć owém powiększeniem, będzie pokrytą zupełnie za pomocą oszczędności z r. 1859, bez potrzeby czerpania ze skarbu.

Wogólności, chociaż skutki niniejszéj sessji Sejmu wiele jeszcze pozostawują do życzenia,— polegam bezpiecznie na patryotycznem uczuciu narodu, na zupełnéj i wzajemnéj ufności pomiędzy monarchą i ludem. Wsparte na téj wzajemnéj ufności, na dawnym duchu wierności narodu, na powiększonéj sile wojennéj, na porządku zaprowadzonym w naszych finansach,—Prusy mogą oczekiwać spokojnie pod opatrzną opieką Boga, wypadków przyszłości. Pozwalam więc wam Panowie powrócić do domów waszych, błagając zarazem o błogosławieństwo Boże dla naszego króla, doświadczanego tylu cierpieniami i wołając: „Niech żyje król!“

Zgromadzenie powtórzyło ten okrzyk; Prezes Izby Panów wniosł podobnyż na cześć księcia Rejenta, a książe Hohenzollern ogłosił, iż sessja prawodawcza została zamkniętą.

24 maja. Książe rejent wyjechał dla znajdowania się przy zagajeniu dróg żelaznych prowincji nadreńskich. Dienniki feodalne utrzymywały, że to nie nastąpi i że książe rejent uda się tylko na otwarcie drogi żelaznéj międzynarodowéj Wileńsko-królewieckiéj.

Ostatnie rozprawy sejmowe mogą dać wyobrażenie przemagających tu obaw i dążeń. Prusy chcą postępu, ale chcą razem uszanowania dla prawa: pragną one sławnéj przyszłości dla Niemiec, lecz protestują przeciw użyciu wszelkiego przymusu względem spółzwiązkowych, którzy nie wahają się doprowadzać niekiedy Prus do ostateczności; chcą one tak wewnątrz, jak zewnątrz trzymać się polityki uczciwéj, liberalnéj i patryotycznéj; widzą się zaś narażonemi na wpływy najsprzeczniejsze. Z jednéj strony nastają na rząd, aby bronił ohydnéj polityki austro-włoskéj, aby podzielał ślepy fanatyzm przeciw Francji, aby starał się nazawsze utrwalić bezrząd turecki, aby wspierał zamiary polityki angielskiéj, z drugiéj, są ludzie, którzyby chcieli posunąć wyobrażenia demokratyczne i jedności niemieckiéj do ostatecznych następstw. Ciężkie jest położenie P. Schleinitz, ale doskonała spójność gabinetu wspiera go, w trudnym zawodzie, a gwiazda Prus jeszcze nad niemi świeci.

GRECJA.

Ateny, 17 maja. Urządzono tu obóz w okolicach Aten. Minister wojny p. Botzaris, pragnąc uczcić dowódcę siły zbrojnéj morskiéj francuzkiéj na wschodzie, pana Laroncière—Lenoury i okazać mu nowy dowod spółczucia, dał dla niego wielki obiad d. 8, w obozie Heraclium. Znajdowało się na nim około 60 osob. Po wyścigach konnych, tudzież innych ćwiczeniach odbytych w obec króla, królowéj i gości, p. Botzaris, gospodarz uczty, wniosł pierwsze przezdrowie dla cesarza i cesarzowéj Francuzów, tchnące wdzięcznością Grecji dla narodu, któremu ten kraj tyle winien. P. Lenoury odpowiedział, wznosząc zdrowie króla i królowéj, wynurzając uczucia najżyczliwsze dla Grecji. P. Botzaris podniosł powtórnie kielich na cześć wojska francuzkiego i rzekł: Oby wojsko greckie wzięło za wzór to piękne wojsko francuzkie i stało się nie tylko godnem ojczyzny, opierającéj na niem swoje najdroższe nadzieje, ale też godném podzielać przewagi wojska francuzkiego, na rzecz cywilizacji i chrześcijaństwa. P. Lenoury odpowiedział: Nie zrozumiałem, na nieszczęście, wyrzeczonych słów przez p. ministra wojny. Raczył on mi je wytłumaczyć; ale grzmiące oklaski, któremi je powitano, pozwoliły mi domyśleć się, iż przy ich odgłosie zadrgnęła w sercach obecnych struna narodowa. Nikt z nas niewie co przyszłość przeznacza, ale dokonane dzieła przez cesarza, mojego dostojnego monarchę, dowodzą jakiem tchnie uszanowaniem dla narodowości. Grzmot oklasków zawdzięczy za tę odpowiedź.

TURCJA

Prisrendi, 15 maja. Gdyby okrucieństwa popełniane w tych nieszczęśliwych stronach doszły do wiadomości ukształconego świata, okrzyk zgrozy rozległby się przeciw barbarzyńcom, którzy pod osłoną traktatu podpisanego przez wielkie mocarstwa najlepsze chęci sułtana zamieniają w katownię. Oto np. muzułmanie Jakowy i Ipeku, złączywszy się ze spółwyznawcami swoimi z Goussinie i Plawy, napadli w pierwszych dniach listopada, wieś zwaną Welika, należącą do dolnych Wassewiczów. Nagle rozbudzeni, słaby tylko stawili opór. Turcy wieś opanowali; zrabowawszy zaś domy, puścili ją z ogniem. W tym napadzie Wassewicze stracili 12 ludzi, 15 starców lub dzieci zamordowano; muzułmanie odciągnęli, uprowadzając z sobą dziewczęta, dzieci i niewiasty, które zgwałciwszy, wystawili na bazarach Goussinji i Plawy. Chrześcijanie tych miast natychmiast odkupili te nieszczęśliwe istoty. Najpiękniejsze dziewice zatrzymano, i ledwo we dwa miesiące wrócono je rodzicom, na natarczywe domagania się konsulów rossyjskiego i francuzkiego. Mimo nalegań rzeczonych konsulów, mimo uroczystych przyrzeczeń paszy, powyższe zbrodnie nie ściągnęły żadnéj kary; Turcy więc widzą w tém domniemaną pochwałę swoich bezprawi. Jakoż dnia 23 marca muzułmani z Kolaszyna, Bihory i Bielopogli niespodzianie rzucili się na gromadę dolnych Wassewiczów, zabili 25 ludzi i unieśli ich głowy, zagarnęli wszystkie trzody, złupili i popalili domy i, czemu niktby nie uwierzył, w XIX wieku, żywcem spalili, w otoczonym przez siebie domu naczelnika wsi Wasili i jedenaście osób jego rodziny.

Rozgraniczenie Czarnogórza ukończono; komisarze rozjechali się, pozabijawszy słupy i podpisawszy kartę.

Hrabia Paryża i książe Chartres przybyli do Damaszku.

Tatarzy krymscy gromadnie wynoszą się do Turcji. Utrzymują oni, że nadeszła chwila, w któréj wszyscy muzułmani połączyć się powinni; bo jeśli który z wiernych zostanie między giaurami do r. 1861, sam niezawodnie zostanie giaurem. Duchowni krymscy puścili w obieg tę bajkę. Inna baśń, rozszerzona między Tatarami krymskimi i Nogajami północnéj części półwyspu, jest jeszcze niedorzeczniejsza; o to, że z rozkazu sułtana, najbogatszego ze wszystkich mocarzów świata, każdy muzułmanin, za przybyciem do Stambułu, otrzyma 60 r. s. na pierwsze wydatki, zboże na żywność i nasienie, dostateczną przestrzeń najlepszéj ziemi do uprawy, dóm mieszkalny, bydło i t. d., oraz uwolnienie od wszelkich podatków i powinności. Cokolwiek bądź, cała mahometańska ludność krymska gotuje się do emigracji. Tatarowie zbywają za bezcen swe trzody i cały majątek; właściciele lękają się braku robotników i pasterzy, lubo sprowadzili znaczną ich część z Połtawy. Cała ludność tatarska Taurydy, nie przenosi 250000 głów obojéj płci. Po miastach taż ludność stosunkowo jest wysoka: np. w Bakczysaraju na 12000 mieszkańców obojéj płci znajduje się Tatarow 11253; w Karassu Bazar na 15514 liczy się ich 9245; w Eupatorji na 6666— Tatarów 3420; w Perekopie na 7280, Tatarów 4966; w Simferopolu na 25253, Tatarów 6895; czyli ogółem w pięciu wymienionych miastach na całą ludność 67314 mieszkańców, Tatarów przypada 35779; więcéj niż połowa.

Stronnicy rutyny poczytują za klęskę, tatarską emigrację; ale ludzie postępu przewidują najświetniejszą przyszłość dla pięknéj Tauryki, skoro ludność europejska, pełna życia i obyczajności chrześcijańskiéj zastąpi leniwe i niepojętne plemię tatarskie. Musi mieć rząd zasadne przyczyny, kiedy nie przeszkadza emigracji krymskiéj do Turcji. (*J. d. S. P.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Paryż, 24 maja. Depesza rządu neapolitańskiego z d. 23, otrzymana w Paryżu, donosi, że powstańcy obozujący w San-Martino, blizko Monreale, zostali na głowę pobici i dwukrotnie ze swych stanowisk byli wyrugowani. Ścigani aż do Partenico, ponieśli wielkie straty. Jeden z dowódzców Rosellino Fino, został zabity. Część wojska zajmuje wzgórza, odebrane buntownikom, druga jest w pogoni za nimi. Nie dowiedziano się w Paryżu nic takiego, coby miało potwierdzać powyższe wiadomości.

Madryt, 23 maja. Wczoraj przybył do Tetuanu Chebli, i przyprowadził jeńców. Oznajmują, że kalif ma dziś otrzymać traktat podpisany przez cesarza; skoro ten akt dójdzie do Tetuanu, wyprawią go natychmiast do Madrytu. Kalif żąda, aby mu oddano jeńców maurytańskich.

Turyn, 25 maja. Rozprawy nad traktatem ustępstwa trwają. Rozmaici mówcy odzywali się za i przeciw. Deputowany Caratti, w głosie swoim twierdził, że ponieważ Piemont znika, aby dać miejsce królestwu włoskiemu, musiał więc ustąpić Sabaudję i Nizzę. Mowę tę okryto rzęsistemi oklaskami. Rozprawy odnowią się w d. jutrzejszym. Depesza z Ankony z d. 21, oznajmuje, że jen. Lamoricière ma zamiar opuścić służbę papiezką.

— Depesza messyńska z d. 21, donosi, że powstanie wybuchnęło w Puterno, Adorno i Francavilla. Inna z Neapolu, z d. 22, uwiadamia, że wojska ciągle są wysyłane do Sycylji. Miasto jest spokojne. Policja w gotowości do przytłumienia wszelkiego rozruchu.

— Gazeta urzędowa umieściła depeszę 24 maja, potwierdzającą utarczkę Garibaldego pod San Martino z oddziałem bawarskim, będącym w służbie neapolitańskiéj. Garibaldi zbliżył się pod Palermo, którego wzgórza zajmują powstańcy. Jen. Lanza żądał rozejmu u Garibaldiego, ale bez skutku. Eskadra austryjacka złożona z 3 statków przybyła d. 21.

Palermo, 22 maja. Anglicy i Francuzi, zamieszkali w Palermo schronili się na okręta swoich rządów, dla uniknienia niebezpieczeństwa, jakiem grozi natarcie na miasto, mające być nieuchronnem i krwawem, gdyż jen. neapolitański postanowił bronić się do ostatka.

Londyn, 26 maja. P. Bovier domagał się, aby izba wyrzekła naganę p. Elliot, reprezentanta jéj kr. m. przy dworze neapolitańskim, z powodu ostatniéj jego depeszy, którą poczytywać można za krzywdzącą dla króla Franciszka II. Lord Palmerston bronił postępowania rządu, w stosunkach z Sycylją i papieżem. Silnie potępiał rząd neapolitański, mówiąc, iż sprawiedliwem jest, aby władze angielskie dawały przytułek osobom, którym udało się uniknąć od ohydnéj tyranji policji.

Madryt, 25 maja. Otwarcie kortezów miało dziś miejsce. W następnym numerze podamy mowę królowéj w zupełności.

Marsylja, 26 maja. Podług wiadomości z Aleksandrji z d. 19, dawny konsul toskański nie chciał wydać archiwów; konsul więc sardyński, zgromadziwszy swoich narodowców i Toskańczyków, udał się poprzedzony chorągwią, dopomnieć się o nie; ten zaś oświadczył, iż ustępuje tylko sile. Orszak przebiegał potem ulice śpiewając i wydając okrzyki na cześć króla Wiktora-Emmanuela i cesarza Napoleona. Otworzono subskrypcję na korzyść Sycylijczyków. Zebrano 10,000 liwrów. Włosi prosili o mszę żałobną, za poległych w sprawie wolności; proboszcz nie zgodził się na to żądanie, ale za wstawieniem się jeneralnego konsula francuzkiego dał się nakłonić do téj religijnéj posługi. Złożono publiczne dzięki za to uprzejme pośrednictwo.

Turyn, 26 maja, o godzinie 8 wieczorem. P. Ratazzi starał się donieść w parlamencie, że traktat ustępstwa osłabia Piemont wewnątrz i zewnątrz. Utrzymuje, że izba nie mając dość swobody do odrzucenia traktatu, powinna wstrzymać się od głosowania; taki jest jéj obowiązek. Hr. Cavour przyznaje, że ofiara dwóch prowincji jest bolesną.

Paryż, 29 maja. Monitor umieścił mowę ministra stanu p. Fould, mianą w Tarbes. Wyliczywszy w niéj korzyści, jakie spłyną na kraj z nowych ulepszeń gospodarskich, zwraca uwagę na umiarkowanie cesarza po ostatniéj wojnie. Cesarz wielokrotnie to powtórzył, iż chce tylko zapewnić Francji należne stanowisko, i ziścić dobrodziejstwa pokoju. Nie wyszły z pamięci waszéj słowa wyrzeczone d. 1 marca: „tego pokoju pragnę, powiedział i nic nie zaniedbam dla jego utrzymania.“ Niech więc was m. pp. nie trwożą obawy rozsiewane przez stronnictwa; ufajcie temu, który was wyzwolił z ich niemocy i występków. Mimo wypadki wichrzące niektóremi państwami Europy, mimo niespokojności i niedowierzania, któremi chcianoby zakłócić umysły, Francja spokojna i kwitnąca, może z ufnością zająć się swojemi pracami. Wie ona, że cesarz jest aż nadto potężny, aby nie mógł zmusić do uszanowania praw swoich, że jest nadto prawym sąsiadem i nadto wiernym sprzymierzeńcem, aby zagrażał prawom drugich.

Turyn, 28 maja. Wielu mówców zabierało głosy w rzeczy traktatu ustępstwa; najwybitniejsze z nich były mowy pp. Buoncompagni i Farini.

Marsylja, 29 maja. Otrzymany tu list z Neapolu z d. 26, objaśnia powodzenie wojsk królewskich pod Parco. Dwie mocne kolumny, opatrzone w działa, wzięły we dwa ognie powstańców, którzy stracili 160 ludzi i cofnęli się do Piana. Parowiec angielski przybyły do Marsylji zapewnia, że Garibaldi nie znajdował się w téj potrzebie, był wówczas w Misilmeri, gdzie zaciągał ochotników. Nastąpienie na tę część wyspy, gdzie skoncentrowały się wojska królewskie, jest niepodobne, dopóki powstańcy zupełnie uorganizowani nie będą. Podług innych listów król neapolitański miał odwołać z Sycylji 4 sędziwych jenerałów i zastąpić ich ludźmi młodymi, w liczbie których wymieniają jenerała Marra.

Turyn, 29 maja. Gazeta urzędowa umieściła depeszę z Neapolu przywiezioną przez parowiec angielski, obejmującą następne wiadomości. Powstańcy weszli do Palermo. Część ludności powstała przeciw wojsku. Miasto bombardowano od lądu i morza. Ogień rozpoczęty 27—zdaje się, że trwał jeszcze przy odpłynieniu parostatku.

Paryż, 30 maja. Jéj C. W. wielka księżna rossyjska Marja, przybyła dziś do Paryża.

Marsylja, 30 maja. N. Cesarzowa rossyjska Aleksandra Teodorówna przybędzie jutro rano do Marsylji. Hr. Kisielew i władze miejscowe oczekują na przybycie J. C. M. natychmiast odjedzie do Lyonu gdzie znajdzie oboje cesarstwo Francuzów. Nazajutrz uda się do Genewy, a ztamtąd do Wildbad.

Londyn, 29 maja. Globe ogłasza depeszę urzędową następnego brzmienia: Powstańcy zajęli wielką część Palermo. Wiele pułków neapolitańskich odmówiło posłuszeństwa swym dowódzcom. Okręta neapolitańskie bombardują miasto.

Paryż, 31 maja. Wiadomość z Konstantynopola z d. 30, zawiera, że zmiana miała miejsce w ministerstwie ottomańskiem. Wielki wezyr Ruchdi-Pasza, zmieniony został przez Kiprisli-Paszę. Omer-Pasza przybył do Konstantynopola.

Neapol, 30 maja. Garibaldi wszedł d. 27 do Palermo. Miasto przez kilka godzin bombardowano; oblegający są nie liczni; lecz zelektryzowani przez swych dowódców, otrzymali zwycięztwo. Wielu poległo. Główna kwatera Garibaldiego znajduje się w środku miasta.

Wiedeń, 28 maja. Depesza telegraficzna z Neapolu z d. 27 wieczorem, donosi, że rząd otrzymał wiadomość o zupełnéj klęsce Garibaldiego, który opuszczony przez Sycylijczyków uciekł i stara się dostać na okręt.

Londyn, poniedziałek, 25 maja. Dziennik Poczta ranna, umieściła dziś artykuł, w którym powiedziano: że prawa Rossji przełożenia skarg na Turcję mocarstwom wypływają z traktatu 30 marca 1856. Dziennik ten dodaje, że proste odrzucenie uczynionych przełożeń, o stanie ludności chrześcijańskiéj, w cesarstwie tureckiem, wznowi dawniejszą politykę rossyjską wyłącznéj protekcji. Jeśliby miała się zebrać konferencja i wzięła za podstawę traktat 1856 r. przychylny niepodległości Turcji, nawet w razie zmiany polityki francuzkiéj, większość jéj złożona z Anglji Prus i Austrji, pozostałaby przychylną dla Turcji.

Turyn, 29 maja. Traktat ustępstwa Sabaudji i Nizzy został przez izbę zawotowany większością 229 głosów przeciw 33. 23 deputowanych wstrzymało się od objawienia swych zdań.

Paryż, poniedziałek, 31 maja. J. C. W. książe Hieronim, stryj cesarza, jest bardzo ciężko chory.

Konstantynopol, 30 maja. Porta zgodziła się na złożenie dostojności patrjarszéj przez księdza Cyrylla.

Paryż, 1 czerwca. Monitor powszechny umieścił artykuł, w którym rząd oświadcza, iż rozumie być swoim obowiązkiem protestować przeciw domysłom wszelkiego rodzaju, przeciw nieżyczliwym ostrzeżeniom, albo nierożważnym wykładom, do których dało powód złączenie Sabaudji i Nizzy. Sardynja, w skutek szczęśliwéj wojny i rozszerzenia swych posiadłości, zgodziła się na żądanie cesarza i, po wysłuchaniu woli ludu, podpisała traktat ustępstwa. Jakież postępowanie może być otwartszem, cóż może być prawniejszem? Tymczasem pod wpływem nienawiści, albo nierostropnéj życzliwości, jedni wmawiają, drudzy, wdając się w rozbiór szczegółowy pobudek, przypisują rządowi francuzkiemu zamiary wywołania powikłań dla znalezienia powodu nowego powiększenia posiadłości w Europie. Cesarz ożywiony jest myślą wprost przeciwną. Rząd jego ubolewa nad knowaniami dążącemi do upowszechnienia wiary w przedsięwzięcia najdalsze od jego zamiarów. Cesarz wszystko czyni, aby utrwalić ufność. Jedynem jego żądaniem jest żyć w pokoju ze swoimi sprzymierzeńcami i wytężyć wszystkie usiłowania ku rozwojowi zasobów Francji.

Paryż, 30 maja. Depesza umieszczona w Monitorze donosi, że d. 28 o południu Garibaldi attakował w Palermo zamek.

Paryż 1-go czerwca. Cesarz i cesarzowa wyjechali dziś z rana o godzinie 10-éj do Lionu; Cesarzowa Matka wszech Rossji oczekiwana jest w Lionie o godzinie 6-éj wieczorem. W. ks. Helena przybyła wczoraj do Lionu.

Napoleon 30 maja. Dwór był niespokojny; naradzał się czy ma rozkazać zaprzestać bombardowanie Palermo.

Turyn 21 maja. Garibaldi atakował Palermo od strony południowéj, dnia 27 o godzinie 4-éj z rana. O godzinie 10-éj cała południowa część miasta od ulicy Toledo była w ręku oblegających, którym dopomagała ludność, wówczas rozpoczęło się bombardowanie; wojska zaś odparte musiały cofnąć się do pałacu królewskiego, do gmachu skarbu i do zamku. Od godziny 10-éj do południa był pewien rodzaj rozejmu, potem odnowiono bój z zaciętością. Pałac królewski został opanowany przez lud, a wieczorem spalony. Wszystkie inne miasta Sycylijskie powstały przy okrzykach: niech żyją Włochy, Niech żyje Wiktor Emmanuel!

Dnia 29-go odbyła się w Neapolu rada ministrów, po któréj cały gabinet podał się do dymissji. Mówiono też o zamiarze utworzenia ministerstwa liberalnego.

Londyn, sóbota 2-go czerwca. Na posiedzeniu wczorajszem izby gmin lord John Russell uczynił następną kommunikację: książe Gorczakow oświadczył, że położenie ludności chrześcijańskich w prowincjach Tureckich jest nieznośne i że ustanowienie kommissji śledczéj wspólnéj a równie zaprowadzenie osobnéj organizacji w zarządzie tych prowincji stały się potrzebnemi, bo hatti-houmayon nie został wykonany. Anglja odpowiedziała na to oświadczenie, że położenie o którém mowa, nie zdaje się jéj być nieznośnem i że traktat 1856 r. zabrania interwencji, która nie dała by się usprawiedliwić. Anglja uwiadomiła inne mocarstwa, że nie udzieli swego przyzwolenia, tylko na propozycję śledztwa. Austrja i Prusy odpowiedziały w tymże duchu. Francja dowodzi, że poskromienie istniejących nadużyć wzmocni Turcję. Anglja dodała do swojego oświadczenia, iż nalegać nie będzie na to aby konsulowie zagraniczni mieli należeć do śledztwa. Sir Lytton-Bulwer radził porcie wysłać wielkiego wezyra z władzą nadzwyczajną do prowincji, które ma zwiedzić; sułtan zgodził się na tę radę. Lord John Russel wyraża nadzieję, iż nie będzie rozróżnienia zdań między mocarstwami, oraz, że rady podane sułtanowi nie będą miały nic obrażającego, że nakoniec przedsięwzięte środki zapewnią niepodległość porty.

KALINA.

(z Szewczenki).

»Czego ty chodzisz na tę mogiłę?«
Mawiała matka ze łzami.
»Czego ty płaczesz, o dziecię miłe?
Czego tak gruchasz nocami?
Powiedz gołąbko ty moja biała!«
A Donia na to: »tak, mamo!«
I znów chodziła w nocy tak samo,
A matka nie śpiąc płakała.

Nie sen— trawa na mogile
W nocy się rozradza:
A dziewczyna zaręczona
Kalinę zasadza,
I poléwa szczep swój łzami,
I prosi cichutko:
»Zeszlij, Boże, dészcze w nocy
I rosę drobniutką;
Niech kalina ta się przyjmie,
Gałązki rozplata:
Może ptaszkiem przylgnie do niéj
Miły mój z zaświata.
Zwiję mu tu ja gniazdeczko,
Sama się przytulę,
I szczebiotać będziem sobie
Na kalinie czule.
Będziem płacz i szczebiotanie
Modlitwą przeplatać,
I w objęciu po nad rankiem
Na tamten świat latać.«

I kalina się przyjęła,
W gałązki strzeliła,
I dziewczyna na mogiłę
Trzy lata chodziła.
Po trzech leciech— nie sen-trawa
W nocy kwitnie sobie:
A dziewczyna tam z kaliną
Rozmawia na grobie.

»O szeroka ta wysoka
Kalino ty moja!
Ah! nie wodę o poranku
Pierś spijała twoja.
Ah! szerokie łez potoki
Wciąż cię oblewały,
Ludzi dobrych złe języki
Pęd ich poruszały.
I ośmiały towarzyszki
Smutną siostrę swoją,
Ah! ośmiały i czerwoną
Kalinę tę moją.
Przyjmij główkę moję biedną,
Umyj w kroplach rosy,
I od słońca ją ochraniaj
Zielonemi kosy.
Znajdą mię tu, pochowają,
W śmiech im nieszczęśliwa!
A twe bujne latorośle
Dziatwa poobrywa.«

Nie sen-trawa o jutrzence
Odkwitła, omdlała:
A dziewczyna na mogile
Płakać już przestała.
Ah! przestała łzy wylewać
I kochać serdecznie;
Na mogile, łzami zlana,
Odpoczęła wiecznie....

Zmęczyła się, zadrzémała....

W gaju tymczasem słońce lśni złote,
A matka jeszcze nie spała;
Ludzie się biorą już za robotę,
Biedna, z wieczerzą Donię czekała
I ciężko, ciężko płakała. *L. S.*

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Od soboty wigilją Zesłania Ducha Świętego, miasto nasze świąteczną przybiera postać, wszystkie ulice wyglądają jak aleje z młodych brzozek, dniem i nocą przeciągają tłumy pobożnego ludu, w wozach i pieszo, wszystko co żyje i modli się, śpieszy do Kalwarji.

I rozkosz spójrzeć na nasz gród stary, z siwizną wieków wypisaną pamiątkami na każdym niemal gmachu; gdy się w wiosenne przystraja barwy—ten kontrast zda się mówić: „Kilka wieków cięży na mych barkach, alem ja nie starzec zgrzybiały, bo w murach moich mieszka młoda wiara, mieszka zapał i poświęcenie w piersiach moich obywateli—a one się nigdy zestarzeć nie mogą.

„Co rok na wiosnę ja się duchową odmładzam siłą, o kamienne piersi wieżyc świątyń moich odbijają się westchnienia nadziei i modły gorące przybywających ze wszech stron kraju pielgrzymów pobożnych, i skargi żalu i ciche niedoli jęki — i wszystkie te życia objawy, zlane w hymn jeden sięgają wyżéj, po nad gwar ulicznéj gawiedzi, tych szumowin życia, zawisną przez chwilę na krzyżach, jakby na znak widomy, że tylko swym wybranym pan Bóg zsyła krzyże i ulecą wyżéj ku niebieskim stropom, by ztamtąd wrócić, jak błogosławieństwo dla grodu; i niewidomie zaludnić pierś Wilnianów poświęceniem i miłością, by nie próżno wieszcz radził, gdy zwątpienie ducha trapić będzie:

Wówczas bracie jedź do Wilna
Poznać z hartem dusze młode.“

Już noc zalega ziemię, promienie księżycowe łamiąc się o krawędzie gmachów i świątyń, dodają jakiegoś fantastycznego uroku,—na ulicach cisza—leć wyobraźni, rozwijaj swobodnie skrzydła—wysnuwaj ze wspomnień przeszłości obrazy, zaludniaj niemi teraźniejszość, i czerpaj z nich hart i siły dla dnia dzisiejszego! Lecz cóż to? wśród téj ciszy poważnéj, jakiś się szmer rozlega—szeptania modlitwy, łączą się z westchnieniami i łkaniem rozrzewnienia, śpieszmy w tę stronę—oto cała ulica przed Ostrą bramą zalana ludem wieśniaczym, na ich ogorzałych twarzach, widać zapał religijny i rozrzewnienie, przypadli piersią zbolałą do matki ziemi. Wiara ich krzepi, wiara dla nich dźwignią jedyną.

Jakaż tu rozmaitość strojów, zda się każda okolica kraju przysłała tu swych przedstawicieli, w ich wspólnéj modlitwie— litewskie wsie i zaścianki błagalne wznoszą modły.

Po krótkiéj modlitwie cały tłum powstał z ziemi, każdy z wieśniaczéj gromady poniósł swój grosz wdowi, swą ofiarę serdeczną do wiszącéj skarbony—i szedł daléj z odkrytą głową, przez puste ulice miasta, zatrzymując się na chwilę przed każdą świątynią—zaledwie przebyli most zielony, zagrzmiała pieśń pobożna — pieśń prosta a święta.

Postępowaliśmy w ślad za pobożnemi pielgrzymami aż do Kalwarji — i tam wraz ze wschodzącem słońcem udaliśmy się na obchód stacji, przedstawiających widomie wszystkie chwile męki naszego Zbawiciela.

Obchód ten przechowuje się tradycyjnie u ludu naszego, w pośród gromadek pielgrzymów widzieliśmy wieśniaków ze Żmudzi, z nad Niemna i Bugu a nawet i z dalszych okolic.

Ludzie praktyczni na swój sposób mogą powstawać na tę dewocją, wychodząc z punktu widzenia, że włościanie odbiegają rolę, w czas najpotrzebniejszy, że przez to wielki się robi uszczerbek gospodarstwu krajowemu, i t. p. i t. p.

My znowu wolelibyśmy uszczerbek w ekonomji społecznéj, jeżeli takowy się okaże, niż zachwianie téj wiary, która stanowi jedyną dźwignię życia ludu naszego, czego mieliśmy dowód w szerzeniu się wstrzemięźliwości, jedyną rękojmię zbratania w imie miłości chrześcijańskiéj dwóch warstw społecznych, które nieszczęśliwy zbieg wypadków dziejowych, postawił w nieprzyjaznem względem siebie położeniu.

Szanujemy tę wiarę, to przywiązanie do tradycyjnych zwyczajów, one jedynie posłużą nam za tarczę, od rozbujania gniewu, podsycanego przez podszepty zdradliwe.

Gdy się wiara w piersiach ludu zachwieje, miejsce jéj musi zastąpić zawiść, zawziętość i szał wyuzdany; a jakie tego owoce, mieliśmy nazbyt boleśne, acz dalekie przykłady.

Czyż przykład nieuczy?

Z tych więc powodów, zapisujemy w kroniczce naszéj, jako najbardziéj pocieszający fakt, liczniejsze niż lat uprzednich wędrówki do Kalwarji,—jest to znak widomy, może objaw łaski Bożéj, może zlitowanie.

— Z prawdziwą przyjemnością zapisujemy fakt każdy, świadczący o zacności, tém bardziéj gdy trudne okoliczności życia, nieraz walka z głodem i nędzą, tak utrudniają cnotę. Otrzymaliśmy niedawno od jednéj z naszych łaskawych korrespondentek miastowych następującą wiadomość:

Przy ulicy Subocz w domu Olendzkich, jest sklepik korzenny, utrzymywany przez starozakonnego, sześćdziesięcioletniego starca Notkę Josielowicza, obarczonego liczną rodziną, któréj prawie wyżywić nie jest w stanie, otoż niedawno w tym sklepie załatwiając sprawunki, pewna osoba, zgubiła pagilares z pięćdziesięcią rublami.—Ze sklepu udała się do Ostréj bramy, a gdy wracała ztamtąd, dopędził ją staruszek i oddał znaleziony pugilares, a gdy mu chciała wynagrodzić, nie tylko że żadnéj nie przyjął ofiary, ale jeszcze się obraził, że go niesłusznie krzywdzi, dowodząc: „Pani, czyż dla tego że ja biedny, to mnie za poczciwość płacić trzeba.“

— W przeszłym tygodniu miał miejsce koncert, na cel bardzo piękny, bo na podtrzymanie orkiestry naszéj, która dla braku środków nie jest w stanie nabyć nowych instrumentów.

Ciekawy fakt w życiu naszem przedstawia, istnienie od lat wielu orkiestry naszéj, złożonéj z miejscowych artystów; jest to dobrowolna korporacja, nie ścisnięta żadnem innem prawem, tylko tradycyjną powagą, a jednak bez względu na niesprzyjające okoliczności nic rozprzęgła się dotychczas i wedle świadectwa przybywających do nas artystów, nieustąpiłaby pod względem wykonania wielu znanym orkiestrom, żeby miała grać na czém. Przecież nie wina to artystów, że dęte mianowicie instrumenta, prawie wszystkie fałszywe.

Przed kilku laty obywatele gubernji Kowieńskiéj, złożyli u bankiera Wileńskiego p. Hejmana, dość znaczną summę, na zakupienie nowych instrumentów dla naszéj orkiestry, lecz gdy nie wiemy z jakich powodów, zamiar ten szlachetny nie doszedł do skutku, summa była użytą na szkółkę śpiewu w dobroczynności, a stan orkiestry, coraz stawał się opłakańszym, trzeba było na serjo pomyśleć o jéj dźwignieniu.

Wprawdzie zdania publiczności się dzieliły, jedni dowodzili, że lepiéj byle skąd sprowadzić orkiestrę, niż podtrzymywać miejscową, inni znowu woleli dźwignąć tych co już pewne zasługi położyli, pracując od lat wielu dla publiczności, przyjść z pomocą swoim niż szukać jakich przybłędów, dla tego tylko by miejscowych pozbawić chleba.

Postanowiono więc ogłosić składkę na instrumenta dla orkiestry Wileńskiéj; z warunkiem, że one nie mają prawa być wywiezione z miasta naszego i mają stanowić jakby własność ogółu, pod dozorem wybranego, od składających pieniądze, komitetu.

Dyrektor teraźniejszy orkiestry, p. Mackiewicz, obowiązuje się skompletować skład orkiestry, przyjąć na swą odpowiedzialność rzeczone instrumenta, odpowiadać za ich całość, a takoż składać od każdego zarobku kompanji, pewien mały procent dla utworzenia zapasowego kapitału, koniecznie potrzebnego na restauracją starych i kupowanie nowych instrumentów, a takoż na powrócenie kapitału wyłożonego, który wedle woli należących do składki obecnéj, na podobnie pożyteczny cel ma być użyty.

P. Faustyn Łopatyński, tymczasowie upoważniony przez orkiestrę do zbierania składki, rozpoczął swe działanie urządzeniem koncertu, który chociaż nie wiele przyniósł dochodu, ale dał przynajmniéj pierwszy początek.

Poczytujemy sobie za miły obowiązek przytoczyć tu kilka słów z listu Władysława Syrokomli, najbliżéj dotykających téj kwestji:

„P. Wieniawski, pisze nasz poeta, z żalem oświadczając, że niemoże przyjąć udziału w koncercie poniedziałkowym, dziękuje i winszuje orkiestrze i jéj dyrektorowi p. Mackiewiczowi, za sumienny akompaniament, i stanowczo przyrzeka, że z liczby koncertów które da on w Warszawie, a o których świetnem powodzeniem wątpić nie można, da jeden na rzecz Wileńskiéj orkiestry. Nie mogąc sam uczęstniczyć w przyszłym koncercie, przysłał na ręce nasze swą pieniężną ofiarę.“

Dodajemy jeszcze, że spis ofiar i dochodów na rzecz orkiestry, ma być ogłaszany, co miesiąc w piśmie naszem.

— Przejdźmy teraz do króciutkiego sprawozdania z życia sceny naszéj za tydzień ubiegły. Najważniejszym faktem było pierwsze przedstawienie prologu z Jerzego Lubomirskiego, Antoniego Edwarda Odyńca, jest to jedna z najpotężniéj pomyślanych prac dramatycznych tego pisarza.

Niepotrzebujemy zdaje mi się podawać tu treści tego utworu, ani też zastanawiać się nad jego zaletami, zanadto jest on dobrze znanym czytającéj publiczności, a zresztą znajdą czytelnicy nasi sumienny rozbiór téj pracy, ze względu na stosunek jego do rozwoju ducha narodowego, w przeglądzie literackim, w jednym z przyszłych numerów Kuryera; naszym przeto obowiązkiem powiedzieć tylko kilka słów o wykonaniu, które zaszczyt scenie i jéj kierownikom przynosi.

Wszystkie role oddane były z godnością i z szacunkiem dla utworu, samo postawienie na scenę staranne i sumiennie zastosowane do przedstawionéj epoki.

P. Nowiński w roli Czarnieckiego stanął wyżéj, jak w innych rolach, widzieliśmy jakoby żywą z grobu powstałą, postać bohatera, co to powstał ani z soli, ani z roli, ale z tego co go boli.

Każdy ruch, każde przemówienie pełne godności i uczucia, całość porywająca i wzniosła.

Dla tego by tak się wcielić w myśl autora, by odtworzyć z taką prawdą ukochaną postać z naszéj przeszłości, niedość artysty, niedość wykształcenia scenicznego, niedość talentu, trzeba jeszcze w swem sercu pielęgnować tę świętą iskrą bożą, co wszelkiéj zacności jest źródłem, trzeba całą duszy potęgą ukochać wszystko co wzniosłe i szlachetne a przez pokolenia szanowanem być winno.

Zostaje nam jeszcze powiedzieć słów kilka o dwóch pierwszych wystąpieniach młodéj artystki, p. Wandy Leszczyńskiéj, którą po kilkomiesięcznéj chorobie ujrzeliśmy na scenie naszéj, najprzód w komedji: „Kwakier i Tancerka,“ a potém w roli królowéj Marji, w tragedji Szyllera: „Marja Sztuart.“

Nie podajemy tu ścisłego sądu, o talencie debiutantki, bo z dwóch wystąpień, nie mielibyśmy prawa wyrokować, témbardziéj zważywszy wszystkie okoliczności które im towarzyszyły; lecz tylko kilka słów jakie na nas jéj gra sprawiła.

Podczas pierwszego wystąpienia widzieliśmy w całéj grze, pewną trwogę jakby niepewność siebie, czemu się wcale nie dziwimy, bo ile słyszeliśmy p. Leszczyńska zaledwie kilka miesięcy była na scenie, w każdym razie wolimy niedowierzanie w swe siły w młodéj artystce, bo zarozumiałość jest szyldem mierności, a tego właśnie nie mamy prawa powiedzieć o debiutantce, bośmy spotkali w grze jéj ustępy pełne rzeczywistego uczucia, które może czasami zadaleko unosi artystkę, ale zawsze jest najlepszą rękojmią przyszłego rozwoju.

Tak trudną rolę, jak Marji Sztuart, musiała debiutantka, dla braku czasu, wypracować w przeciągu kilku dni, nie mieliśmy przeto prawa wymagać wykończenia, aleśmy widzieli hojną dłonią rzucone bukiety natchnionéj gry, która w wielu miejscach była nierówną; w trzecim mianowicie akcie, gdzie nie było stopniowania koniecznego w tak dramatycznych ustępach, artystka zbyt silnie poczuła swą rolę, bośmy nieraz łzy na jéj oczach widzieli, zrozumiała tę wzniosłą postać przez Szyllera stworzoną, ale dla braku doświadczenia scenicznego, niemiała dość siły tamowania się i zapanowania nad uczuciem, co w jéj piersiach grało— a ztąd brak wyrachowania w ruchach, zbyteczne szafowanie sił głosu i piersi na mniéj ważne miejsca, brak stopniowania i zaokrąglenia w przedstawieniu całéj postaci. Królowa czasami zrzucała koronę i była tylko nieszczęśliwą kobietą.

Jeżeli zrobiliśmy zarzut co do wykonania aktu trzeciego, musimy znowu oddać należną sprawiedliwość grze wzniosłéj, prawie wykończonéj w akcie piątym.

Ostatnie chwile Marji przed śmiercią, tak poetycznie pomyślane przez niemieckiego wieszcza, oddane były z przejęciem się, uniesieniem i godnością. Żadnego ruchu nadto, nigdzie przesady, żadnego niesfornego wyskoku głosu, który samowolnie bez wiedzy artysty się wyrywa, i może psuć harmonję całości.

Ostatnia modlitwa powiedziana była prześlicznie.

Mamy jeszcze przed zamknięciem kursu widzieć p. Leszczyńskę w rolach: Pani Adamowéj w „Dziewczynie i Damie,“ Korzeniowskiego, i komedji „Cykuta“ przełożonéj wierszem przez P. K. Szlagiera, któréj niewiem dla czego dyrekcja przez rok cały nie pozwoliła nam widzieć.

Przekład tego i arcy-dzieła, nowoczesnéj francuzkiéj szkoły nie ustępuje oryginałowi, wiersz jędrny i silny, dokładność zadziwiająca.

(x)

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

I.

Treść. Jeszcze słów kilka o nowéj Szwajcarji— wyjątek z dziennika kawalera Pontelli.— Kolonje Stanów-Zjednoczonych.— Minessota— nabywanie własności ziemnéj— jak się w Ameryce wznoszą miasta.— Jak się odbywają posiedzenia w izbie lordów, (wyjątek z dziennika podróży); lordowie i dżentry;— Uczeni nie zawsze są grzeczni:— sprawa Leverrier.— Loże wolnych mularzy— obrzęd przyjęcia członków poselstwa perskiego, do loży: o szczeréj przyjaźni.— Stanowisko feljetonu we Francji.— Obrona literatury dramatycznéj. — Zdarzenie przytaczane przez feljetony paryzkie.

(*Dalszy ciąg, ob. N. 40.*)

Z pionierów najdaléj sięga myśliwiec, tak zwany *trapper*, nie potrzebuje on przytułku, ani dachu z karabinem i rożkiem prochu, błąka się całe życie po okolicach, zostających w posiadaniu plemion Indjan, oddanych namiętnie polowaniu.

Gdy *trapper* z Kanady francuzkiéj ród swój prowadzi, prawie zawsze umie się zgodzić z Indjanami, prędko się zaprzyjaźnia, a niekiedy wchodzi nawet w związki rodzinne. Ponury wychodziec z Kentekki, nie tak łatwo się zbliża z dzikiemi, często spotkanie takowe kończy się krwi przelewem.

Zawsze samotny, ze swym psem wiernym, goniąc za niedźwiedziem lub uciekając od goniących go Indjan, zwiedza trapper najdziksze miejsca gór skalistych, poznaje wszystkie przejścia niebezpieczne, żyje z naturą sam sobie radząc zdaleka od ludzi, bo tylko w razie potrzeby prochu i kul zbliża się do kolonji, i z jakim wędrownym kupcem handel zamienny na skury prowadzi.

Życie to po za towarzystwem i po za prawem, zwraca człowieka niemal do stanu natury, taki trapper jest to ustępstwo cywilizacji dla miejscowéj wędrownéj ludności, jest to zwiastun ostatnich czasów istnienia wolnych myśliwców, bo tuż za niemi suną w rozsypkę, jak tyraljery kolonizacji, wędrowni przemysłowcy, na wpół kupcy, na wpół myśliwcy; z strzelbą na plecach i z towarami zjawia się w pośród Indjan, wraz z niemi poluje, błąka się przez czas pewien, by późniéj wrócić do najbliższego miasta, i za wymienione skury zrobić nowy zapas towarów. Ci przemysłowcy służą za pośredników we wszystkich stosunkach rządu z plemionami dzikich jeszcze Indjan. Skwater stanowi jakby przejście od stanu myśliwca do rolnika, od życia koczującego do osiadłego. Skoro mu się podoba jaki kawał ziemi, wychodząc z zasady, że do roli ma prawo ten kto ją swym potem pokropi, staje się od razu właścicielem samowolnie, i z tego powodu musi wejść w kolizją z jednéj strony z Indjanami, którzy uważają, iż *Wielki Duch* całą ziemię dla nich na polowanie przeznaczył, z drugiéj strony z *muwerami*, rolnikami w rzeczywistem znaczeniu tego wyrazu, którzy wraz z sobą, przynoszą do swych kolonij pojęcie wygórowane o własności, i pierwsze zasady prawa, ograniczającego władania bezwarunkowe.

Skleciwszy naprędce coś nakształt chaty z berwion, Skwater zasiewa kawał pola kukuruzą a cały czas przepędza na polowaniu, skoro się nie lęka napadu na swój *blockhaus* ze strony Indjan, z któremi niemal ciągle wojnę prowadzi, broniąc swego dobra, pracą zdobytego.

Życie takie swobodne i niezależne trwa najdłużéj dwa lub trzy lata, bo późniéj w tym kraju dziewiczym zjawiają się inżynjerowie od rządu wysłani— wycinają linje, rozgraniczają uczątki, zabijają słupy graniczne i w wielki wprawiają niepokoj patrzących na to Indjan i Skwaterów; bo to zwiastuni systematycznéj kolonizacji— Bądź zdrowa, swobodo koczującego życia!

Oto od wschodu pokazały się pierwsze wozy ładowne *muwerów;* skwater marszczy się, bo sąsiad wymagać będzie, żeby ogrodził swój uczątek, żeby się zastosował do warunków prawnego władania ziemią, na którą lada dzień rząd licytacją ogłosi. Przyzwyczajony do swobodnego życia, nie żądając niczyjéj pomocy, ani opieki, *skwater* nie umie się stosować do warunków życia społecznego, nie chce zrozumieć powagi prawa, i ustępuje kroku cywilizacji, szukając dla siebie nowego przytułku, o jakie sto mil od kolonizacyjnéj linji, na zachod, a na miejscu, gdzie jeszcze niedawno sterczał samotnie jego blockhaus niezgrabny, budują się kształtne domki fermerów, wzrastają kolonje kwitnące, miasta się wznoszą.

Wszystko się tu dzieje z gorączkowym pośpiechem, kukuruza zasiana ręką pierwszego kolonisty, nie zdąży dojrzeć, a już do koła samotnéj przed tém kolonji, zjawią się sąsiedzi, a w jakie lat parę, cała okolica, zmieni się w ogród uprawny.

Piętnaście lat temu na wybrzeżach Minnesoty, wpadającéj do Mississipi, zaledwie sto rodzin można było naliczyć; w r. 1850 liczono blizko 6,000 ludności,a w r. 1857 Minnesota nabywa praw samodzielnego stanu i liczy więcéj niż półtora sta tysięcy ludności, podług dostarczanych do Waszyngtonu statystycznych danych; w bieżącym roku kilka większych miast jak Mankieta, Sen-Pol, Sen-Piter i kilkanaście budujących się ześrodkowują życie handlowe i przemysłowe całego stanu.

W historji narodów nie spotykamy przykładów tak szybkiego wzrostu kolonij, i kto wie czy zjawisko podobne może się kiedy powtórzyć. Gdy, po kilkudziesięciu latach kolonje zajmą całą przestrzeń od Mississipi do gór Skalistych; może to będzie ostatni przykład tak gorączkowego szerzenia się kolonizacji, trudno bowiem znaleść miejscowość bardziéj dogodną i posiadającą wszystkie obwarunkowania konieczne.

Rolnictwo już samo z siebie ma pewien zaród niezależności, wtenczas gdy inne gałęzie przemysłu tém się poszczycić nie mogą. Kolonje handlowe, wojenne, są to instytucje czasowe, rychło chylące się do upadku, gdy przeciwnie rolnicze kładą podwaliny przyszłego samodzielnego rozwoju życia społecznego.

Miejscowość na zachód od Mississipi przedstawia wszystkie obwarunkowania,sprzyjające podobnéj kolonizacji; rolnik, naładowawszy wozy sprzętami gospodarskiemi, wraz z końmi i bydłem puszcza się śmiało w niezmierzone stepy, bo na każdym kroku znajdzie karm dla swego dobytku, nim nie znajdzie dogodnego, przez nikogo niezajętego kawałka ziemi dla założenia kolonji.

Często, przez kilka miesięcy *muwery* (tak nazywają kolonistów) koczują po stepach, szukając dla się własności. Trudności żadnych: — parostatek przewiózł go wraz z całą rodziną na zachodni brzeg Mississipi— wozy się ładują i daléj w drogę.

Rząd Stanów-Zjednoczonych, bez względu na sprzyjające okoliczności kolonizacji takowéj, czuł się obowiązanym, zostawując kolonistom zupełną swobodę wyboru miejsca na osady, przygotować zawczasu główne podstawy przyszłego bytu politycznego i porządnéj organizacji kraju.

Przed rozpoczęciem kolonizacji, rząd wysyła inżynierów z Waszyngtonu, w celu zdjęcia planów i pomiaru miejscowości i podzielenia całego obszaru na przyszłe osady, w następny sposób: Linje wzdłuż południków, przecięte pod kątem prostym linjami przeprowadzonemi od wschodu na zachód,dzielą całą przestrzeń na czworoboki nazwane *tountypami;* okręg takowy ma 36 mil kwadratowych angielskich obszaru.

Tountypy czyli okręgi, dzielą się w podobny sposób na 36 sekcji, a każda sekcja z kolei rozdrabia się na osady, mające najmniéj 40 akrów.

Gdy pomiar skończony, rząd Waszyngtoński ogłasza wyprzedaż ziemi podług stałéj oceny, jeden dollar za akr (*), pierwszeństwo mają ci co już się przed wyprzedażą publiczną, osiedlili na gruncie.

Cały dochód z wyprzedaży opłaca się do głównéj kassy związkowéj, a tylko wartość jednéj sekcji w każdym tountypie przeznacza się na utrzymanie szkół narodowych.

Wszystkie przeto spory, między przesiedlającemi się, przez taką organizację usuwają się na zawsze. Skoro kolonja wzrośnie do tego stopnia, iż liczy do 90 tysięcy ludności, naówczas wchodzi do związku jako Stan samodzielny.

Swoboda indywidualna, uginająca się tylko przed prawem, które zapobiega wszelkiemu skrępowaniu działalności każdego obywatela nowo organizującego się kraju; poszanowanie prawa, które niemal we krwi przynoszą ze sobą koloniści—Oto są główne osnowy przyszłego społeczeństwa— osnowy mogące jedynie zapewnić rozwoj kolonizacji.

W obec postępujących wciąż naprzód zastępów cywilizacji, najsmutniejszy los czeka biedne pokolenia dawnych właścicieli tych niezmierzonych prerij. Dwie są dla nich drogi, albo ustępować z drogi i wraz ze swemi wigwami posuwać się daléj na zachód, napadając na blockhauzy, stojące samotnie, i mszcząc się w ten sposób za krzywdy cywilizacji, jak tego mamy przykład na wojowniczem plemieniu Siu, tułającem się niedaleko Mankiety i pobierającem pewien haracz od rządu, za zabrane ziemie; lub też ugiąć się i starać się przyswoić owoce cywilizacji, i trudnić się rolnictwem, jak *np.* plemie Winnebegów, które dawniéj posiadało ziemie nad jeziorem Miczigan, a teraz pobudowali, niedaleko Mankiety wieś, trudnią się rolnictwem, i polowaniem, którego pod żadnym względem wyrzec się zupełnie nie mogą.

Nic więc dziwnego, że przez pół tylko oddani uprawie roli, nie są w stanie wytrzymać konkurencji z białemi, i muszą opuszczać swe osady i wędrować daléj ku zachodowi, gdzie ich spotyka nieprzyjazne zetknięcie z dzikiemi plemionami, co zdala od cywilizacji przechowali wojowniczy zapał i w téj walce nierównéj Winnebegowie muszą paść ofiarą.

Nieszczęśliwe plemie narażone z dwóch stron na niebezpieczeństwo, musi z czasem zaginąć zupełnie, tak jak zaginęły plemiona, zaludniające wschodnią Amerykę przed laty.

Największą przeszkodą w cywilizowaniu dzikich plemion Ameryki, jest konieczność raptownego przejścia od życia myśliwców do rolniczego— przejście takowe u innych narodów odbyło się stopniowo. Łowcy zmieniali się w koczujących pasterzy, a następnie brali się do uprawy roli.

Dola biednych Indjan litość obudza, lecz to konieczna ofiara postępu cywilizacji, która wciąż się rozwijać musi, chociażby na mogiłach kilku plemion dzikich. Nic bez ofiar— jak w życiu indywidualnem, tak również w społecznem.

Prawa ludzkości wkładają na rządy obowiązek używać wszelkich środków dla osłodzenia doli nieszczęśliwych skazanych na śmierć i w tym względzie, słusznie się wdzięczność należy rządowi Stanów-Zjednoczonych, który prawie zawsze stara się nabywać ziemie u Indjan, drogą pokoju nie zaś z bronią w ręku.

(*d. c. n.*)

(*) Co stosunkowo wynosi, za nasz morg 20 zł. p.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

POZNAŃ.

(*Dokończenie, ob. N. 40*).

Największą propagandą języka niemieckiego mają być szkoły i służba wojskowa. Służyć w wojsku każdy iest obowiązany, z wyjątkiem kalek i słabowitych. Zrazu były dla Poznańskiego półki z samych Poznańczyków złożone, i rekrutów polskich uczono musztry po polsku. Późniéj rozdzielono rekruta na różne pułki, po różnych prowincjach, ustali instruktorowie, umiejący po polsku, wzięty do wojska musi rozumieć swojego niemieckiego instruktora i łamać się jak może z językiem. Jakoż po trzech latach służby stanął na takiéj stopie językowéj umiejętności, że niemieckiego się nie nauczył, a swój pokaleczył. — Dawniéj były szkoły wyższe wspólne dla młodzi obójga pochodzenia, z przewagą języka polskiego, jako naukowego, dla tego że wielka większość uczniów była polska. Następnie oddzielono gimnazja i szkoły protestanckie od katolickich, czyli co na jedno wychodzi, niemieckie od polskich. Nie dosyć że coraz świeże instrukcje dla szkół katolickich ścieśniają coraz bardziéj zakres języka polskiego, jako wykładowego, aby dać rozleglejsze pole uprawy niemieckiego języka, to i liczba szkół wyższych katolickich tak jest ograniczona, że Polacy, nie mogąc pomieścić synów swoich w trzech tylko gimnazjach, muszą ich do gimnazjów niemieckich oddawać, w których wykład elementarny języka polskiego tylko do 6-ciu godzin w tydzień ograniczony, i uczy go się tylko ten, kto chce. Szkoły elementarne polskie po miasteczkach, z dwóch lub trzech klass złożone, w ostatniéj klassie mają wykład niemiecki; a nauczyciele elementarni na wykładzie niemieckiego języka po seminarjach kształceni, więcéj łatwości znajdują w nauczaniu w obcym, niż we własnym języku. Łatwy ztąd wniosek, że nauczanie tego rodzaju idzie z oporem i z wielkim trudem dla dzieci, które naraz i z przedmiotem i z językiem sobie mało znanym, łamać się muszą. Nikt nie zaprzeczy, że posiadać obok macierzystego języka, jeszcze język niemiecki, jest dla każdego wielką korzyścią, tylko że jego nabycie dzieje się tu kosztem narodowości i własnego języka. To też niemiłosiernie, kaleczą język swój Wielkopolanie, a nawet pisarze pomiędzy nimi, nie wolni są od germanizmów. Zrazu się język kaleczy, potém zaniedbuje, i obcy język w prawa własnego języka zwolna wstępuje. Taka bywa koléj, wynarodowienia prowincji, któréj krwią żywotną jest język.

Ostatniemi laty rząd odszedł od dawnego systemu kolonizowania księstwa niemieckiemi osadnikami, bo to system był kosztowny i nieprzydatny. Zubożeni koloniści massami emigrowali do Ameryki: wydatek i cel były zatém chybione. Chwycono się skuteczniejszego rodzaju kolonizacji przez urzędników. Nowa organizacja sądowa poznosiła tak nazwane sądy pokoju, w których jeden sędzia z pisarzem, sprawy prawne całego powiatu obrabiał, a zaprowadziła sądy kollegialne powiatowe, rozciągając ich attrybucje do wszelkich spraw cywilnych i kryminalnych, hipotecznych i opiekuńczych. Zamiast dwóch sądów kryminalnych i czterech sądów ziemskich, którym dawniéj podobne sprawy przypadały, powstało 26 sądów powiatowych. Każdy sąd złożony z dyrektora, z sześciu do dziesięciu sędziów i asesorów i około 20 podrzędnych urzędników, w wielkiéj większości Niemców,—dodawszy do tego urzędy adwokatów, urząd ziemiański, urząd poborowy, urząd ekonomiczny i leśny—będzie trzydzieście do czterdzieści rodzin niemieckich, które miasteczku powiatowemu, choćby całkiem polskiemu, żydów dołączywszy, koloryt niemiecki nadają. Jakoż rząd starał się dla wygody tak znacznéj osady urzędników niemieckich, w każdém mieście powiatowém zaprowadzić tak nazwaną szkołę rektorską niemiecką, w któréjby synowie urzędników do średnich klass gimnazjalnych przysposobionymi być mogli, następnie w każdém takiém miasteczku wybudował rząd kościół protestancki. Aby i administracyjnych urzędników liczbę powiększyć,ustanowiono, wyłącznie dla księstwa Poznańskiego, tak nazwanych dystryktowych komissarzy, po okręgach powiatowych; jest ich trzech lub czterech w każdym powiecie; każdy zatrudnia pisarza i dwóch woźnych, zatem do 400 urzędników na całą prowincją. Zważywszy w końcu, że w Prusiech, kto w wojsku dziewięć lat wysłuży, nabiera prawa do posad urzędowych cywilnych, przy pocztach, kolejach, drogach żwirowych, cłach, straży policyjnéj i t. p. i że leży w interesie władz, aby z innych części monarchji, do księstwa jak najwięcéj takich urzędników sprowadzić,—będziemy mieli wyobrażenie, jaką wielością urzędników rodu niemieckiego zalane jest w. księstwo Poznańskie, krom wojska liniowego i landwery. Wynika ztąd bezpośrednio, jak żwawym krokiem szerzyć się musi w pruskiéj Polsce niemczyzna, na tylu naraz punktach urzędnikami zaszczepiona.

Że rząd rad widzi, jak posiadłości ziemskie, handel i przemysł, z rąk polskich przechodzą do niemieckich, że niemcom rządowemi funduszami ułatwia ich nabycie, że mając wybor między polakiem a niemcem ostatniemu daje pierwszeństwo, nie można mu tego brać za złe. Leży to w naturze rzeczy. Jest to już nie jego, ale samych Polaków wina, nad czem w końcu jeszcze nam się zastanowić należy.

Po wysileniach, które naród polski był uczynił w wojnach Napoleońskich, zyskał w nadgrodę, że musiał dzielić losy strony pokonanéj i przyjąć w darze, co mu zwycięzcy ofiarowali. Utraconą była niepodległość, ale były gwarancje narodowości, które nam pozwalały być Polakami i w téj sferze obracać się i rozwijać bez przeszkody. Tam gdzie narodowość polska najbardziéj była narażona na niebezpieczeństwo t. j. w Prusiech, tam trzeba było zaraz z początku z tych praw nadanych korzystać i stać na ich straży. Tymczasem nikt o tém nie pamiętał, nie było ani jednego obywatela, któryby przyszłe niebezpieczeństwo przewidywał, nie było ani jednego pisma, ani gazety, coby na obecne potrzeby zwracały uwagę publiczną. Urzędnicy wyżsi, prefektowie i podprefektowie, z wojennych czasów księstwa warszawskiego, nie umieli się znaleźć w nowéj organizacji pruskiéj. Namiestnik, jako mąż najszanowniejszy, był bez władzy i dla tego bez sprężystości, nominowani prezesowie Polacy, dawali tylko nazwiska swoje do podpisów. Był brak ludzi zdatnych i do sprawowania urzędów wykształconych; dla tego rząd zaraz z początku posady administracyjne swoimi urzędnikami, z innnych prowincji obsadzał, zanim jeszcze system germanizacji księstwa przyjętym i wprowadzonym został.

W pierwszym lat dziesiątku zawsze jeszcze był czas zaradzenia złemu, gdyby się młodzież polska rączo brała do nauki, a następnie do urzędów, gdyby jakieś obmyślone były środki do podniesienia handlu i przemysłu po miastach i miasteczkach polskich. Fizjognomja kraju tak przeważnie jeszcze była polska, że sam rząd nie widział podobieństwa przeinaczenia jéj tak prędkiego na niemiecką, i żadnych też kroków ku temu zrazu nie przedsiębrał. Polacy byliby za tém mogli z łatwością, jakiéj następnie już nie było, pozajmować posady rządowe, gdyby ku temu byli się sposobili. Tymczasem prócz urzędników z księstwa warszawskiego pozostałych, z których wielu przy nowéj organizacji pensjonować się dało, prócz radzców ziemiańskich, których obywatele obierali, bardzo mało przybywało polskich kandydatów, bo się ze szlachty nikt do urzędów nie sposobił, a ze zubożonych przez wojny miast, mała tylko liczba wychodziła na uniwersytet, i składała wyższe egzamina.

Rząd zaprowadził następnie wielką reformę uwłaszczenia chłopów w księstwie poznańskiem. Mało było obywateli, co uznało zbawienne téj reformy skutki, najwięcej było takich, co przez długie i kosztowne procesa do dzieła regulacji i seperacji włościan przystąpili. Dobra i tak już z czasów wojennych w kulturze zasiedlone, obdłużyły się jeszcze więcéj przez tę zmianę stosunków gospodarskich, i już w ten czas zagrażała ruina majątków, któréj zaprowadzone ziemstwo kredytowe zagrodziło. Owczasowy naczelny prezes Zerboni—Dispozetti, któremu nie dawno familja pomnik wystawiła w dobrach jego dziedzicznych, w kościele katolickim w Łeknie—zarobił sobie na wdzięczność, bo on był głównym motorem téj instytucji kredytowéj. Przeszło 12 milionów talarów w ciągu 5 lat przystępu, dostało się w ręce najwięcéj posiedzicieli polskich. Można było tą summą nie tylko długi spłacić ale i kulturę dóbr i dobre mienie podnieść. Wszakże nie wszędzie ta pożyczka spodziewane przyniosła skutki. Ciężar jéj zwalił się na synów i wnuków bez rzeczywistego polepszenia bytu, bo w miarę powiększonego długu nie podniesiono dochodów z gosdodarstwa.—Dla przemysłu i handlu nie otworzono podobnéj zapomogi i dla tego oboje przeszło w ręce żydów, bogacących się ze szlachty polskiéj, albo tych niemców co z innych prowincji z funduszami tu przybyli. Rok 1830 i 31 powiększył zubożenie księstwa i sprowadził rząd na drogę sprężystszéj germanizacji księstwa, którą to missją przyjął na się naczelny prezes Flottwell. Krótko przedtem rozpoczęte budowanie fortecy w Poznaniu miało być tego systemu podstawą. Więzienie, znaczne kary pieniężne, usunięcie od urzędowania, za udział w wypadkach 1831 roku, spór o małżeństwa mięszane a raczéj o religją dzieci w jakiéj miały być wychowane, następne uwięzienie arcybiskupa Dunina w Kołobrzegu, rozwiększenie języka niemieckiego, jako wykładowego w szkołach, wyprzedaż dóbr rządowych niemcom, zakładanie dróg żwirowych, dla ułatwienia komunikacji z prowincjami niemieckiemi, zniesienie obioru radzców ziemiańskich, zaprowadzenie dystryktowych komisarzy i sądów powiatowych,—było tego systemu następstwem.

Nie było więc tajno nikomu, ku czemu rząd zmierza, i trzeba było wytężenia wszystkich sił ze strony polskiéj, aby tym dążnościom germanizacji stawić tamę; przedewszystkiém trzeba było oszczędności, pracy i nauki, aby nietylko utrzymać ale i powiększać majątki, aby podnieść przemysł po miastach, aby się cisnąć do urzędów, których rząd Polakom odmówić przecież nie mógł, chociaż ich popierać i posuwać nie myślał. Na nic się nie przydały zażalenia, zanoszone przez Polaków na sejmach prowincjonalnych. Rząd bił ich własną bronią: »nieprzykładacie się do urzędów, odpierał, muszę wam więc nasyłać urzędników niemców, zkąd wypada potrzeba zaprowadzenia języka niemieckiego jako urzędowego.“

Z większym napływem germanizmu przez urzędników, wojsko, i osiedlających się tu z innych prowincji, z rozdzieleniem szkół na niemieckie i polskie, przy coraz większém ukracaniu praw narodowości polskiéj, stworzył się rozbrat pomiędzy Niemcami i Polakami, który się w towarzystwach i w stosunkach familijnego i powszechnego życia wyraźnie nacechował.

Tak nadszedł rok 1840, w którym nastąpiło wstąpienie na tron dziś panującego króla, i składanie hołdu w Królewcu. Była to pora restauracji praw narodowych z r. 1815, które w przeciągu 25 lat, znacznie nadwerężone zostały. Można się było takowéj spodziewać, nie tylko zpowodu tak ważnego wypadku, ale więcéj jeszcze ze względu na łagodny charakter i najlepsze usposobienie nowego rządcy. Ale trzeba było, aby Polacy z całego księstwa wysyłając deputatów swoich na homagium, byli się zarazem jednomyślnie upomnieli o prawa swoje. Wszakże myśl ta nieznalazła poparcia. Większość nie chciała jechać na złożenie hołdu, ani nie chciała się dopominać utrzymania traktatu wiedeńskiego, którego Polacy nie podpisali. Pojechali więc sami Niemcy. Jeden tylko hrabia Raczyński Edward krom kilku innych, co na dworze królewskim byli znani, podjął oną myśl i pojechał z memorjałem i mową w interesie praw księstwa napisaną. Ale jako jednostka skutku pożądanego otrzymać nie mógł.

Wszelako nastąpiły niejakie zmiany na korzyść narodowości polskiéj. Król przysłał na naczelnego prezesa hrabiego Arnima, z poleceniem pojednania zwaśnionych dwóch narodowości; Arcybiskupa Dunina z Kołobrzega uwolnił, w instrukcji dla szkół z 1842 roku nakazał urządzenie trzech katolicko-polskich gimnazjów w Poznaniu, Trzemesznie i Ostrowie, z należném uwzględnieniem języka polskiego, jako wykładowego, a następnie urządzenie akademji teologicznéj w Poznaniu dla duchowieństwa katolickiego. Należało się więc z tak dobrego usposobienia rządu korzystać i prawa narodowości polskiéj, a mianowicie używanie języka polskiego jako urzędowego rozprzestrzeniać. Tymczasem jeden tylko znalazł się obywatel, Andrzéj Niegolewski, były pułkownik wojsk polskich, który już za Flottwela czasów, z najściślejszą konsekwencją prawa języka polskiego przestrzegał i ciągłe z władzami o to toczył walki. Inni nie poszli za jego przykładem, ztąd poszło że spory jego z rządem żadnego skutku nie przyniosły i na karb osobistego dziwactwa je policzono. Gdyby dwudziestu znalazło się było takich, jak Niegolewski, byliby zachęcili większość Polaków do pójścia w ich ślady, i rząd byłby zmuszony, przynajmniéj takiemi urzędnikami obsadzać w księstwie posady swoje, którzyby w obydwóch językach krajowych biegłymi byli. Istniał prawda ku temu fundusz rządowy- Przeznaczono 2000 tal. rocznie na stypendja dla auskultatorów i referendarjuszów, tak sądowych, jak rejencyjnych, którzyby się po popolsku uczyć chcieli. Atoli i ta dobroczynna z pozoru myśl rządowa na cele germanizacji obróconą została.Użyto tych stypendjów na zachęcenie urzędników niemieckich z innych prowincji, aby się do księstwa przenosili, a tak małą na potrzebę nauki języka polskiego kładziono wartość, że ani egzaminu ani żadnéj kontroli téj nauki nie było, i podobno przez tyle lat istnienia tego funduszu ani jeden urzędnik niemiecki po polsku się nie nauczył. Naturalniéj przecież było obrócić te 2000 talarów na stypendja dla ubogiéj młodzieży krajowéj, już z domu oba języki posiadającéj, aby się na przyszłych urzędników sądowych i administracyjnych kształciła.

Prezesowi naczelnemu Arnimowi, który wkrótce na ministra powołanym został, missja pojednawcza nie udała się,a z zakazu prelekcji polskich w Poznaniu, na które jeszcze był Flottwel pozwolił, można było zauważyć, że swobodniejszy ruch narodowości polskiéj będzie krótkotrwały. Reformy nakazane szły nader zwolna, a wypadki 1846 r. zupełnie je wstrzymały i zwichnęły. Wrócono do dawnego systemu eliminowania polskiego żywiołu, gdzie tylko można, i byłyby władze daleko zaszły, gdyby rok 1848 działań ich nie był na niejaki czas przerwał.

Pomijamy krótkotrwałą, ale nader charakterystyczną historję tak nazwanéj reorganizacji księstwa poznańskiego. Nie da się takowa w krótkich słowach zakreślić. Była tu znowu pora wytargowania praw narodowości polskiéj na traktacie 1815 r. opartych. Żądano więcéj, żądano za wiele, a w końcu nic nie otrzymano. Bo gdzie miecz rozstrzyga, tam i zwycięstwo rozstrzyga. Zesłany na naczelnego prezesa Puttkamer, dał uczuł Polakom prowincji poznańskiéj, owe dawne *vae victis!*

Konstytucja państwa pruskiego dawała z jednéj strony nadzieję, uzyskania łatwiejszego wyrozumienia dla praw narodowości polskiéj, niżeli sejm prowincjonalny, któremu tylko służyło prawo zażalenia; ale z drugiéj strony groziła niebezpieczeństwem zupełnego zlania się w jednę całość monarchji. Deputowani polscy, zasiadający na sejmie w Berlinie przepłynęli szczęśliwie między Scyllą i Charybdą polityczną, zawiązawszy się w solidarne kołko, czem dokazali, że frakcja polska obok innych frakcji izby poselskiéj istnieje, i że w niéj Polacy, jako tacy, są wyróżnieni. Wszelako wszystkie ich usilności i prace, od sejmu ustawodawczego aż do dziś dnia, na nic się nieprzydały, i pokazały w skutku, że jeżeli od rządu mało się spodziewać można, to mniéj jeszcze od większości izby, choćby z samych liberalistów złożonéj.

Wstecz cofnąć ten nawał germanizmu, który się przez 45 lat, bezprzeszkodnie na księstwo poznańskie wylewał i wciąż wylewa, jest dziś już niemożliwie. Co się dotąd przez niedbalstwo nasze straciło, nie da się powetować. Chodzi już tylko o to, aby ratować od upadku, to co jeszcze z polskości pozostało. Ku temu znów nie ma innego lekarstwa, jak oszczędność, praca i nauka. Już nie u rządu ani u sejmu, bo to jest nadaremném, ale w sobie samych powinni Polacy W. księstwa Poznańskiego szukać środków i pomocy. Zawsze jeszcze ich jest tyle, że połączonemi siłami wiele dokazać mogą. Czas obecny, jest czasem panowania materjalnych interesów. Siła wszelka z nich wypływa. Jeżeli kiedy to teraz, majątek i mienie daje znaczenie i powagę. Ale do jednego i drugiego przychodzi się przez naukę i pracę, a utrzymuje się oboje i zwiększa oszczędnością i przemysłem. Jeżeli Polacy W. księstwa Poznańskiego potrafią zdobyć dla siebie tę materjalną podstawę, to ich z niéj żadna siła obca nie zepchnie. O wyjątkowych prawach, o wyraźnych gwałtach mowy być nie może. Ustępy dzieją się jedynie przed kroczącą naprzód siłą materjalnych interesów. Zrujnowane majątki ustąpić muszą majątkom rządnym; nieumiejętność ustąpić musi nauce i zdatności, lenistwo pracy, trwonienie oszczędności. Jeżeli pierwsze będzie po stronie polskiéj, drugie po stronie niemieckiéj, zguba jest nieuchronna i nic jéj wstrzymać nie potrafi. Gdy ustaloną będzie materjalna podstawa znajdą się i moralne silnie: Gdzie słabo tam się rwie, gdzie krucho tam się rozpada. Słaby tylko ulega i poważania nie znajduje. Mocny mieniem i zdatnością stawia opór i poszanowanie wzbudza. Gdyby handel i przemysł, a z nimi majątki nie były w Gnieznie przeszły do rąk żydowskich i niemieckich, nie byłby od rady miasta wyszedł projekt, może z góry podyktowany utworzenia gimnazjum niemiecko-katolickiego; gdyby inne miasteczka polskie były zamożniejsze, mogłyby własnym kosztem szkoły ku swéj narodowéj wygodzie fundować. Gdyby podupadli obywatele polscy niebyli zmuszeni Niemcom dóbr swoich przedawać, niebyłoby się tylu posiedzieli niemców namnożyło. Gdyby Polacy zdolni byli sami processa swoje prowadzić, nie potrzebowaliby je prowadzić przez adwokatów w niemieckim języku; gdyby trwożliwie nie uganiali się za względami władz niższych i wyższych, mogliby śmiało jak niegdyś pułkownik Niegolewski żądać, aby z nimi po polsku władze komunikowały się.

Narodowość polska jest w nas, nie zewnątrz nas. Tam jéj więc nie szukajmy, gdzie jéj nie ma, ale tam gdzie jest. Atoli narodowość będzie idealna tylko, i ulotni się z czasem, jak każda idealność, jeżeli nie będzie zrosła z materjalną podstawą, to jest: jeżeli narodowe życie nie oprze się na narodowéj zamożności. Uważano, że ludzie zamożni nie skorzy są do ofiar i poświęceń. Ta nieskorość skutkiem jest więcéj obawy, niżeli samolubstwa. Wśród zgłodniałéj rzeszy, tych kilku, co chleb mają, nie będzie skorych, by się nim podzielić, dla tego że go mało, i na ogół nie starczy; jeżeli będzie tylu w żywność opatrzonych, że sami siebie i drugich od głodnéj śmierci uratować mogą, pewno się podzielą. Podobnie się ma z ofiarami dla narodowéj sprawy. Rosną z liczbą zamożnych, upadają, gdy ta liczba się uszczupla. Człowiek jest człowiekiem. Osobiste, familjine potrzeby są mu bliższe, narodowe dalsze; mało jest tak wzniosłego serca, co pierwsze drugim poświęcają. Mówiąc o ogóle trzeba brać miarę zwyczajnego, nie nadzwyczajnego człowieka. Tylko w nadzwyczajnych epokach, narodu miarą zwyczajną mierzyć się nie godzi. Wszakże idzie tu o to jedynie, aby na drodze pokojowych i prawem dozwolonych reform stawić tamę coraz groźniéj napływającemu germanizmowi.

Białystok, $^{11}/_{23}$ *kwietnia.*

Wstrzemięźliwość u nas.—Koncerta na instytut muzyczny.—X Fiedorowicz missjonarz.—Prenumerata.

(*Dokończenie ob. N. 40*).

Otrzymaliśmy temi czasy wiadomość o śmierci człowieka, pokornego, cichego, i przeszło lat 50 pracującego w samotności i bez rozgłosu. W gubernii Kurlandskiéj, powiecie Jakobsztadzkim dekanacie Semigalskim, miasteczku Iłłukszcie, mieszkał przeszło lat 50 kapłan należący do zgromadzenia XX. *Missyonarzy ś. Wincentego a Paulo ks. Józef Fiedorowicz;* tamże po długich latach życia, przepędzonego w stateczném zdrowiu, licząc od urodzenia 84 lata, bogobojnie zakończył ziemską pielgrzymkę w miesiącu lutym.—Był to mąż cnót zadziwiających, oddający się nauce z wytrwałością niezwyczajną, a życie jego był to zegar, który nigdy ani pośpiesza ani się opóźnia, ale zawsze i stale wymierza średni bieg czasu. Ta regularność życia, pomimo kamiennéj wytrwałości w pracy, utrzymywała go w ciągłém i czerstwem zdrowiu. Przez lat 50 raz tylko podobno chorował na febrę, która ustąpiła po trzecim paroxyzmie, po użyciu zwyczajnych środkow lekarskich. Do téj czerstwości zdrowia wiele musiały się przyczyniać o dwie i trzy mile odbywane często przechadzki dla zbierania roślin. Takie pielgrzymki corocznie rozpoczynał z początku wiosny, i przeciągał aż do późnéj jesieni. Kochał bowiem namiętnie nauki przyrodzone i tym całe swoje życie poświęcał. Wielkie zbiory zielników musiały po nim pozostać; bo corocznie układał nowe i stare dopełniał.— Widziałem, przed dwudziestą laty, te prześliczne zbiory, które dla miłośników téj nauki byłyby skarbem nieocenionym.—Zielniki swoje sporządzał dawniéj, podług układu *Lineusza*. Być może jednak, że w późniejszych latach, zastosowywał się i do układu naturalnego; bo chociaż żył w zakątku śledził bezustannie za postępem nauki. O pełności jego zielnikow, ztąd można miarkować: że w promieniu na przestrzeni wiorst 70, niebyło rośliny, mchu, pleśni, którejby nazwania nie umiał zadeterminować na pierwszy rzut oka.—Za czasow uniwersytetu Wileńskiego, prowadził ciągłą korespondencję, szczególnie z profesorami Wolfgangiem w Wilnie i Besserem na Wołyniu. Przez lat przeszło 40 zapisywał z dziwną punktualonścią stan barometru i termometru trzy razy na dzień: o godzinie 6-téj rano o 1-éj w południe i o $8^1/_2$ wieczorem. Toż samo czynił co do wszelkich postrzeżeń meteorologicznych. Co miesiąca wyprowadzał średnią, najwyższą i najniższą wysokość barometru; kierunek wiatru, pogody, słoty, stan ciepła i zimna i wszelkie odmiany w przyrodzeniu, z równąż akuratnością były wpisywane w księgi czysto i porządnie utrzymane. — Tak mu przechodziły wszystkie dni i godziny, jednostajnie, cicho i roskosznie; bo chociaż zwykle był mało mówiący i zaledwo w długich rozmowach usłyszano słowa *tak* albo *nie*; kiedy jednak potrącono ulubionych mu nauk, natychmiast się ożywiał i rozwiązywały się usta milczące.—Był przytem dziwnéj łagodności.—Blisko znajomi, domownicy nawet, którzy po lat 20 razem przemieszkiwali, niewidzieli go nigdy, nie już zagniewanym na kogo, ale nawet lekko obrażającym się. Tłumaczył się z wielką prostotą i jakąś miłą naiwnością. Niemożna było w nim dostrzedz żadnéj górującéj namiętności, zdawał się zamknięty w sobie, a zadziwiała każdego prostota i szczerość, z jaką był zawsze i wszędzie. Ta czyniła go nieodgadnionym i jakimś tajemnym mędrcem chrześcjańskim.—Rad był czynić dobrze bliźnim: swoją radą, wsparciem; ale te czyny wydawały się zimne. Bez wzruszeń jawnych patrzał na największą niedolę i z takiemże usposobieniem przyjmował wieści o największych pomyślnościach. Wielkie cnoty, których najmniejszego zarodu w nim niedostrzegano, objawiały się przy zdarzeniu i to zawsze w czynie nie w słowach. Prawdziwą był zagadką dla wszystkich otaczających: i ze względu na cnoty chrześcjańskie i na wytrwałość w pracach naukowych. Lat 60 już liczył swojego wieku, kiedy dla tego tylko, aby mógł przeczytać jakieś dziełko nowe, z historji nauk przyrodzonych, napisane w języku niemieckim i bardzo chwalone, nauczył się po niemiecku i odtąd w tym języku najwięcéj czytać lubił.

Warto: gdyby kto z bliżéj mieszkających wypracował biografją dokładną tego męża; a pozostałe po nim rękopisma, (*) księgi postrzeżeń meteorologicznych, zielniki, zbiory mineralogiczne złożył w ręce umiejących z tego zrobić użytek dla społeczności.

Pokoj Tobie! zacny mój niegdyś nauczycielu! a ta krótka wzmianka o tobie, niechaj będzie dowodem wdzięczności należnéj ci od twojego ucznia.

Przy dokończeniu naszéj korespondencji za obowiązek liczymy usprawiedliwić się na zarzut zrobiony w *Gazecie Codziennéj:* jakoby Białystok obojętny był na wszystko co warte uwagi, sypał zaś pieniądze tam, gdzie nie należało. A mianowicie zarzucono nam że zaledwo jeden znalazł się między nami prenumerator na Syrokomlę a niejakiś R..., człowiek niepewnéj wiary, zebrał tu ogromne summy. Odpowiadamy krótko ale sumiennie: p. Syrokomla nieogłaszał u nas żadnéj prenumeraty; a jednakże są tacy, którzy mają kompletny zbiór wszystkich jego utworów. Nie tylko niesą u nas obojętni dla tego ulubionego poety; ale każda nowość przezeń wydana, natychmiast się rozbiega z rąk do rąk i wszystko co napisał dobrze tu jest znajome.—Co do p. R. rzeczywiście zapisałosię 15 prenumeratorów na jego dzieło, wyjść mające wkrótce z druku.—Cóżby jednak z tego wnosić? czy to że Białostoczanie może będą oszukani i ten autor nigdy swojego dzieła na świat nie wyda? Być może wszystko. Nie idzie jednakże za tem, że mieszkańce tutejsi, nie umieją ocenić wartości, jak należy, naszych zasłużonych autorów. Niekażdy potrafi być tak energicznie—roztropnym, jak pan korrespondent do *Gaz. codziennéj,* ażeby wyprawić za drzwi człowieka dobrze wykształconego i rekommendującego bilety na swoje własne dzieło. Trudno nawet odgadnąć, czemu tak ubolewa nad kilku rublami cudzymi, narażonymi *może* na stratę, jeżli się sam poznawszy na człowieku, swoją kieszeń bez szwanku zachował? Gdyby ten p. korrespondent pozwolił przejrzeć swoją bibljotekę, pewni jesteśmy że nietylko tam niema dzieł p. R... ale i p. Syrokomli, w obronie którego staje niewłaściwie i fałszywie.

Prawdziwie, niegodzi się tym sposobem zachęcać do czytania dobrych książek i zrażać do przedpłaty, która zawsze i wszędzie tak ciężko idzie. Lepiéj jest (zdaje się) i niewiele zasłużonym autorom pośpieszać z pomocą, niżli żartami i szykaną utwierdzać obojętność dla prac literackich.

Niechaj was Bóg umacnia pracownicy na polu nauki; bo dotąd niemacie należnego współczucia od nas!... *Pepi X.*

(*) Wiadomo mi dobrze że jakieś dzieło przetłumaczył z Niemieckiego ale podobno nigdzie nie wydrukował dla przyczyn mi niewiadomych.

LIST WŁADYSŁAWA SYROKOMLI.

Do zabytkowych instytucji naszego Wilna, należy bez wątpienia jego dzisiejsza orkiestra. Od lat wielu jéj dźwięk obudza w Wilnianach nie jedno miłe wspomnienie; cześć Boża w kościołach, towarzyszenie przybywającym do nas europejskim artystom, wykonanie Oper w teatrze, rzucenie nót wesołych pod stopy bawiącéj się w karnawale publiczności— to są skromne, ale od dawna zrosłe z Wilnem zasługi tutejszéj orkiestry. Na czele swoim liczyła przewódców okrytych powszechną sławą jak Sokolski, Reut, Każyński, i wielu innych; imie nawet Moniuszki łączy się z imieniem naszéj orkiestry, bo nieraz kierował nią w wystawieniu znakomitszych utworów obcych, i nieraz genjalną myśl jego z zadowoleniem mistrza oddawała. Ale z biegiem czasu przerzadziły się nieco szeregi wiarusow harmonji i co gorsza, tępieć począł ich oręż. Zużycie jednych, a brak drugich instrumentów muzycznych postawiły orkiestrę na stopniu daleko niższym od jéj rzeczywistéj wartości. W ostatnich czasach jeden tutejszy artysta, powodowany gorącem sercem, i kierowany czynną energją, postanowił zaradzić téj naglącéj potrzebie orkiestry Wileńskiéj, a zatem samego Wilna. Po zwalczeniu mnogich przeszkod, których sami byliśmy świadkami, zapukał do serc zacnych, i dobro ogółu miłujących, a pierwszy oddźwięk niebył bez echa.

Na dniu 16 bieżącego maja postanowiono dać na ten cel koncert, w którym z radośną ochotą zgodzili się wziąść udział wszyscy niemal tutejsi artyści i amatorowie muzykalni oraz artyści opery. Bawiący w tenczas w Wilnie znakomity Henryk Wieniawski z niemniejszą ochotą chciał swym znanym w Europie smyczkiem dopomodz młodszéj swéj braci, ale znaglony okolicznościami do prędkiego wyjazdu z Wilna pośpieszył z pieniężną ofiarą, którą uważamy za węgielny dobréj wróżby kamień. Oto są słowa z jego listu pisanego do nas pod dniem $^{11}/_{23}$ maja „Z całego serca i z całéj duszy chciałbym się przyczynić do uskutecznienia poczciwych chęci pana Łopatyńskiego, ale, jak jemu dzisiaj już wspominałem, śpieszę z wyjazdem. Racz pan przyjąć jedyną podług mnie pożyteczną ofiarę, jaką na ten cel mogę złożyć, i dołączone pięćdziesiąt rubli kassie poniedziałkowego koncertu wypłacić.“

Dzięki temu i innym zacnym początkowym zasobom, utworzył się szczupły, ale z serca ofiarowany zakładowy kapitalik, koncert poniedziałkowy miał się doń przyłożyć.— Nie liczymy na karb oziębłości Litwinów, ale raczéj na zwykłe kontraktowe roztargnienie, iż koncert poniedziałkowy mniej był liczny niż się spodziewać godziło. Wszelako dało się pokryć koszta i sumkę acz szczupłą wpisać do rejestru pobożnych ofiar. O ile wiemy ogólna kassa na rzecz ulepszenia muzykalnych środków orkiestry wileńskiéj już dotąd secinę rubli przenosi. Szczegółowe rachunki, ci do których to należy publicznie zdawać postanowili. Kropla wody kamień przebija; Bóg pobłogosławi poczciwym chęciom dobrych ludzi, a miasto nasze będzie się mogło pochlubić wyborną orkiestrą która, jak nas zapewnił Henryk Wieniawski, po odegraniu koncertu Mendelsona przy lepszych zewnętrznych środkach, zdolna jest odpowiedzieć, wszystkim muzykalnym wymaganiom. Te słowa znakomitego wiolinisty i publiczne podanie przezeń ręki dyrektorowi naszéj orkiestry Mackiewiczowi, już same byłyby wymównem świadectwem jéj wartości, gdyby nie miała jeszcze wymówniejszego w swéj tyloletniéj zasłudze miastu Wilnu, gdzie przecięż niebrak wysoce wykształconych znawców sztuki.

Wł. Syrokomla.

Paryż, *d. 23 maja 1860 r.*

Szanowny Redaktorze!

Wysłano z Paryża dwa obrazki, z których jeden przedstawujący giermka w polskim stroju, oprowadzającego wierzchowca, przed starym dworem (olejno), podpisano mojem imieniem — Ponieważ to tylko kopja z mojego—uważam więc to za nadużycie dobréj wiary publiczności i amatorów, jako też i mojego imienia;—Racz więc umieścić w twojem piśmie tę wiadomość, aby na przyszłość podobnym nadużyciom zapobiedz.

Juliusz Kossak.

Panie Redaktorze!

Po wyjściu już ostatniego N-ru Kurjera, przeczytałem w Gazecie Codziennéj, w N. 137, artykuł pana Aleksandra Mickiewicza, byłego professora uniwersytetu Charkowskiego, z. powodu biografji brata jego Adama, dołączonéj do Warszawskiego wydania dzieł jego; artykuł jeśli nie głównie, to przynajmniéj najdotkliwiéj przeciw mnie wymierzony. Treści jego tym razem nie wymieniam; oświadczam tylko, iż odpowiedź nań moją, z dołączeniem stosownych dokumentów, poszlę niezwłócznie do tejże Gazety Codziennéj, w nadziei, że redakcja nie może i nie powinna przyjęcia jéj i ogłoszenia odmówić. Potém zaś prosić będę pana, abyś całą tę sprawę w Kurjerze *per extensum* powtórzyć raczył; gdyż lubo wiem, że Kurjer nie zwykł umieszczać przedruków z innych gazet; spodziewam się jednakże, że przez wzgląd na ważność sprawy téj dla mnie i na moje dawne stosunki z Kurjerem, nowa redakcja jego na ten raz zechce uczynić wyjątek.

A. E. *Odyniec.*

25 maja 1860 r.

OD REDAKCJI

W czerwcu miesiącu w odcinku Kurjera Wileńskiego wychodzić zacznie powieść znanego autora Obrazów litewskich Ignacego Chodźki p. t. Votum chybione.

P. Stanisław Szczepanowski, znany w Europie gitarzysta, wyjeżdża dnia dzisiejszego do Kowna, a ztamtąd zamierza zwiedzić Mińsk i Pińsk dla dania tam koncertów.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ТЕАТРЪ.

Послѣдняя недѣля театральныхъ представленій (25—31 мая). Спектакли ежедневные.

Въ пятницу 27 мая. Драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ Корженевскаго: „Дѣвушка и знатная дама,“ (третій дебютъ дѣвицы Лещинской). Водевиль въ 1-мъ дѣйствіи на русскомъ языкѣ: „Живчикъ. Въ субботу 28 мая. Въ третій разъ новая драма въ 6-ти дѣйствіяхъ Октавія Феље, на польскомъ языкѣ: „Далила.“ — Воскресенье 29 мая. Комедія въ 2-хъ дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ Augier переводъ съ французскаго К. Шлягера: „Цикута.“ Балетъ „Свадьба въ Ойцовѣ.“ Понедѣльникъ 30 мая. Во второй разъ новый драматъ, картина въ 2-хъ дѣйствіяхъ на польскомъ языкѣ: „Дочь философа XVIII столѣтія.“ Монодрамъ Вл. Сырокомли: „Волчія натура тянетъ въ лѣсъ.“ Водевиль въ 1-мъ дѣйствіи на русскомъ языкѣ: „Тайна Женщины.“

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 23-го по 26-го мая.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: Гелингъ. И. и П. Пизани. Буцевичъ. надв. сов. Копыткинъ. двор. Валицкій. чинов. при жел. дор. Траульманъ.

Въ разныхъ домахъ. Изъ Вил. губ.: графъ С. Плятеръ. пом.: Завадскій. Ан. Михаловскій. Иг. Шумовичъ. штабсъ ротм. Ал. Немиро. колл. асс. Бен. Ракинтъ.— Изъ Ков. губ.: командиръ Павлоград. Гусар. полка генералъ-маіоръ баронъ Розенъ. колл, сов. Шульцъ. люстраторъ Т. Рытвинскій- Г. Вѣржбовскій.— Изъ Петербурга: Ольга фонъ Фрейманъ. штабсъ-кап. лейбъ-гвардіи Павловскаго полка Гурчинъ. надвор. сов. Полуянскій.

Выѣхали изъ Вильна, съ 23-го по 26-го мая.

Въ Вил. губ.: командиръ 1-го пѣхотнаго корпуса генералъ-лейтнантъ Лабинцовъ. пом.: Альфонсъ Ягминъ. Кс. Шпицнагель. графъ Ад. Храповицкій. графъ Ад. Чапскій. пом.: Мейштовичъ. Есьманъ, Таньскій. Крупскій. чин. при жел. дор.: Мюре. Стромбскій. — Въ Ков. губ.: пом. Ив. Шеміотъ. Өад. Бутлеръ. Ад. Красовскій. Ковен. губер. пред. двор. Осипъ Довгирдъ. отст. полк. И. Вигортъ. чинов. воен. министерства Ив. Андреевъ.—Въ Мин. губ.: Минскій граждан. губер. Эд. Келлеръ.

DZIENNIK WILEŃSKI.

TEATR.

Ostatni tydzień teatralnych widowisk (25—31 maja). Spektakle codzienne.

Piątek 27 maja. Dramat we 4-ch aktach w języku polskim I. Korzeniowskiego: Dziewczyna i Dama, (trzeci debiut panny Wandy Leszczyńskiéj). Wodewil w 1-m akcie w języku Rossyjskim: Żywczyk. — Sóbota 28 maja: po raz trzeci nowy dramat w 6-ciu aktach z francuzkiego Oktawiusza Feuillet, w języku polskim: „Dalila.“ — Niedziela 29 maja. Komedja w 2-ch aktach z francuzkiego E. Augier tłómaczył K. Szlagier: „Cykuta.“ Balet „Wesele w Ojcowie.“—Poniedziałek 30 maja. Po raz drugi nowy obrazek dramatyczny w 2-ch aktach w języku polskim przez G. K. P. „Córka filozofa XVIII wieku. 2) Monodram w 1 akcie w języku polskim Wł. Syrokomli: „Natura Wilka wyciąga z lasu.—Wodewil w 1-ym akcie w języku rossyjskim „Tajemnica kobiety.“

Przyjechali do Wilna, od 23 do 26 maja.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wileń.: ob.: Gehling. I. Pizani. P, Pizani, Bucewicz. rad. dw. Kopytkin. Aleksander Walicki. urz. kol. żel. Traulman.

W różnych domach. Z gub. Wileń.: ob.: Hr. St. Plater. ob. St. Zawadzki. Ad. Michałowski. Ig. Szumowicz. sztab rotm. Al. Niemiro. as. kol. Ben. Rakint.—Z gub. Kow. Jenerał major baron Rozen. rad. kol. I. Szulc. Lustrator T. Rytwiński. St. Wierzbowski. — Z Petersburga: Olga fon Frejman. sztabs. kap. lejb-gwardji Hurczyn. rad. dw. Połujański.

Wyjechali z Wilna, od 23 do 26 maja.

Do gub. Wil.: ob.: Alfons Jagmin. dowódzca 1-go korpusu jenerał-lejtenant Łabincow. ob. Ksaw. Szpicnagel Hr. Ad. Chrapowicki. Hr. Ad. Czapski. ob. S. Mejsztowicz. Eśman. Tański. Krupski. urz. kol. żel. Miure. Strąbski.—Do gub. Kowieńs.: ob. Jan. Szemiot. Tad. Butler. Ad. Krasowski. marsz. szlachty guber. Kow. Józef Dowgird, dym. półk J. Witort. urzęd. min. wojny Jan. Andrejew,—Do gub. Miń.: Miński cywilny gubernator Ed. Keller.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. — POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ. Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. Kierunek i siła wiatru		Состояніе неба. Stan nieba.
24 Мая 6 час. утра. / 24 Maja 6 g. z rana.	29	4,4	+ 13,5	ЮЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	облочно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	4,3	+ 15,0	Ю. / P.	слабый. / słaby.	облачно. / pochmur
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	5,2	+ 9,0	СЗ. / PZ.	умѣрен. / umiar.	облачно. / pochmur
25 Мая 6 час. утра. / 25 Maja 6 g. z rana.	29	5,5	+ 8,4	ЮЗ. / PZ.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	5,5	+ 14,0	Ю. / P.	слабый. / słaby.	облочно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	4,8	+ 11,8	ЮЗ. / PZ.	слабый. / słaby.	облочно. / pochmur.
26 Мая 6 час. утра. / 26 Maja 6 g. z rana.	29	3,9	+ 10,7	Ю. / P.	слабый. / słaby.	облочно. / pochmur.
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	3,1	+ 14,5	С. / P.	умѣрен. / umiar.	облочно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	2,9	+ 10,4	Ю. / P.	слабый. / słaby.	пасмурно. / pochmur.

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 23 до 26 мая.

	р.	к.
Ржи (прив. 260 четв.)—Żyta (przyw. 260 czet.)	4	75
Пшеницы (прив. 110 чет.—Pszenicy (przyw. 110 czet)	11	—
Ячменя (прив. 40 четв.)—Jęczmieniu (przyw. 40 cz.)	4	—
Овса (прив. 140 чет).—Owsa (przyw. 140 czet.)	3	50
Гороху (прив. 26 четв.)—Grochu (przyw. 26 czet.)	4	50
Гречихи (прив. 40 четв.)—Gryki (przyw. 40 czet.)	4	—

Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 23 do 26 maja.

	r.	k.
Картофеля.—Kartofli	3	50
Сѣна пудъ (650)—Siana pud (650)	„	30
Соломы пудъ (46)—Słomy pud (46)	„	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмяни льняного.— Siemie lniane.	7	50
Масла пудъ—Masła pud	8	—

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Императорскаго воспитательнаго дома С.-Петербургская сохранная казна симъ объявляетъ, что въ оной будутъ продаваться съ публичнаго торга заложенныя и просроченныя недвижимыя имѣнія:

Помѣщиковъ Антона и жены его Настасьи Караффа Корбутовъ, Витебской губерніи Невельскаго уѣзда 29 душъ;

Помѣщицы Терезіи Онуфріевны Реуттъ, Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда 470 душъ;

Помѣщицы Францишки Соболевской, Витебской губерніи Полоцкаго уѣзда 139 душъ;

Помѣщицы графини Елеоноры Іосифовны Тыманъ, Витебской губерніи Люцинскаго уѣзда 571 душъ;

Помѣщиковъ Кондрата, Теофилія Емиліи, Аделаиды и Викторіи Ивановыхъ Юрьевичей, Витебской губерніи Невельскаго уѣзда 16 душъ; и

Помѣщика Владислава Викентьевича Трембицкаго, Гродненской губерніи Пружанскаго уѣзда 463 души.

Имѣнія сіи будутъ продаваться съ рожденными послѣ ревизіи дѣтьми, со всею землею, строеніемъ и всякими угодьями къ онымъ принадлежащими и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны; о срокѣ же торга объявлено будетъ въ свое время особо. (304)

1. Лифляндское губернское правленіе симъ вызываетъ выѣхавшаго безъ дозволенія правительства, изъ Амстердама въ Америку на купеческомъ кораблѣ въ качествѣ матроса, Пернавскаго мѣщанина Гейнриха Вейке, подъ опасеніемъ наказанія установленнаго въ ст. 368 т. XV св. зак. угол. (изд. 1857 г.) возвратиться въ отечество въ теченіе 18 мѣсяцевъ, со дня послѣдняго припечатанія сего объявленія въ вѣдомостяхъ и явиться въ Пернавскій магистратъ. (295)

1. Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея съ 25 и 29 числъ Іюля мѣсяца 1860 года будутъ производиться торги, на отдачу въ 24 лѣтнее содержаніе изъ выстройки, по составленнымъ проэкту и смѣтѣ на счетъ съемщика безъ всякою участія казны, каменной водяной мельницы съ крупярнею, Слонимскаго уѣзда имѣнія Здзенціола въ урочище Орлинѣ.— На каковое устройство исчислено по смѣтѣ расхода вообще 4,918 р. 5 к. сер. Дохода же опредѣлено отъ мельницы люстраціею по 645 р. въ годъ. Желающіе принять въ содержаніе изъ выстройки мельницу, обязаны явиться въ означенные сроки въ палату, или прислать свои предложенія въ запечатанныхъ конвертахъ, съ благонадежными равняющимися половинѣ годичнаго дохода залогами, преимущественно въ наличныхъ деньгахъ или кредитныхъ бумагахъ, или же въ собственномъ съемщика недвижимомъ имуществѣ, а въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при неисправномъ устройствѣ съемщикомъ мельницы или платежѣ дохода. (292)

1. Виленскій приказъ общественнаго призрѣнія объявляетъ, что въономъ будутъ производиться за ссудную и городскую недоимки, три дома, одинъ въ половинѣ каменный, а въ половинѣ деревянный и два деревянные, построенныхъ въ уѣздномъ г. Трокахъ на одномъ плацѣ со всѣми къ онымъ принадлежностями, принадлежащіе Луціи Соримовнѣ Шпаковской, оцѣненные въ 605 руб.; о срокахъ продажи этихъ домовъ будетъ извѣщено чрезъ сіи же вѣдомости. 13 мая 1860 г. (322)

1. Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея 8 и 12 числъ іюля 1860 года будетъ производиться торги, на отдачу съ подряда постройки 10 новыхъ деревянныхъ и починки 1 каменной церквей, именно: постройки: Волковыскаго уѣзда по смѣтѣ N 1 въ мѣстечкахъ Порозовѣ и Новомъ-Дворѣ: Слонимскаго уѣзда по смѣтѣ N. 1 въ селеніяхъ Вензовцѣ, Голынкѣ и Миронинѣ, по смѣтѣ N. 2 въ селеніи Охоновѣ и по смѣтѣ N. 3 въ сел. Порѣчьѣ; Брестскаго уѣзда по смѣтѣ N 3. въ сел. Чемеры, Бѣльскаго уѣзда по смѣтѣ N. 3 въ селеніи Райскѣ и Сокольскаго уѣзда по смѣтѣ N. 2 въ урочищѣ Самогрудѣ и починки въ г. Слонимѣ; изъ коихъ на церкви: Порозовскую, Новодворскую, Вензовецкую, Чемерскую, Самогрудскую и Слонимскую лѣсъ будетъ отпущенъ и доставленъ безплатно отъ казны, а на всѣ прочіе покупкой на счетъ подрядчика.— На постройку церкви по смѣтѣ N. 1 исчислено вообще съ лѣсомъ 1,671 р. 35 к. при отпускѣ же отъ казны лѣса 1,479 р. 12 к. по смѣтѣ N. 2 съ лѣсомъ 2,260 р. $75\frac{1}{2}$ к. при отпускѣ отъ казны лѣса 1,907 р. $56\frac{1}{2}$ к. и по смѣтѣ N. 3 съ лѣсомъ 4,177 р. 11 к. На починку же Слонимской церкви исчислено 8,861 р. 50 к. Желающіе участвовать въ торгахъ обязаны явиться въ означенные сроки въ палату, или прислать свои прелложенія въ запечатанныхъ конвертахъ, съ благонадежными равняющимися третей части подрядной суммы залогами, преимущественно въ наличныхъ деньгахъ или кредитныхъ бумагахъ, или же въ собственномъ съемщика недвижимомъ имуществѣ, а въ случаѣ представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должно быть прилагаемо удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ, съ обращеніемъ на оный прямо взысканія при неисправномъ устройствѣ подрядчикомъ церквей. (330)

1. Виленская евангелическо-реформатская коллегія симъ объявляетъ, что совѣщанія евангелическо-реформатскаго сунода въ нынѣшнемъ году будутъ производиться Ковенской губерніи, Поневѣжскаго уѣзда въ м. Биржахъ и начнутся 2 числа будущаго іюля мѣсяца. 1860 г. мая 13 дня.

Президентъ коллегіи Г. *Курнатовскій.*

Генеральный секретарь Ѳ. *Липинскій.* (326)

Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ губернатора объявляетъ, что возвращаются за границу, подданные: Французкіе: г-жа Матильда де Понтонъ д'Амекуръ, съ дѣтьми Бертою и Маврикіемъ, Марія Фроментинъ, и Луи-Рабершъ Кювье, Иванъ Ліарсу, Прусскій - Густавъ Адольфъ Вендтъ и Швейцарскій Медартъ Борткевичъ. (320)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. St. Petersburska kassa zachowawcza Cesarskiego domu wychowania ogłasza, że w niéj będą się przedawały z publicznych targów zaewikcjonowane i przeroczone majątki nieruchome:

Obywateli Antoniego i jego żony Nastazji Karaffa Korbutów, w gubernii Witebskiéj w pow. Newelskim 29 dusz;

Obywatelki Teressy Reuttowéj, Witebskiéj gubernii w powiecie Połockim 470 dusz;

Obywatelki Franciszki Sobolewskiéj, Witebskiéj gubernii w powiecie Połockim 139 dusz;

Obywatelki hrabiny Eleonory Tyman, gubernii Witebskiéj w Lucyńskim powiecie 571 dusz;

Obywateli Kondrata, Teofila, Emilii, Adelaidy i Wiktorji Jurjewiczów, gubernii Witebskiéj w Newelskim powiecie 16 dusz; i

Obywatela Władysława Trembickiego, gubernii Grodzieńskiéj w pow. Prużańskim 463 dusz.

Majątki te będą się przedawały z urodzonemi po rewizji, ze wszystkiemi gruntami, budowlami i wszelką tego majątku używalnością, tudzież z przelewem długu podług prawideł kassy zachowawczéj; o terminach zaś targów ogłoszono będzie w swoim czasie. (304)

1. Inflancki rząd gubernialny niniejszém wzywa, iżby Parnawski mieszczanin Henryk Weike, który bez pozwolenia rządu wyjechał z Amsterdamu do Ameryki na okręcie kupieckim jako majtek, powrócił do ojczyzny w ciągu 18 miesięcy od dnia ostatniego wydrukowania niniejszego obwieszczenia i przybył do magistratu Parnawskiego, a to pod odpowiedzialnością skutków, jakie są przepisane w art. 368 T. XV Zb. Pr. Krym. wyd. 1857 roku. (295)

1, Grodzieńska izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj dnia 25 i 29 lipca ter. 1860 roku będą się odbywały targi, na oddanie w 24 letnią dzierżawę za wybudowanie podług ułożonego projektu i kosztorysu kosztem przedsiębiercy, bez żadnego udziału skarbu, murowanego młynu wodnego z krupiarnią, w Słonimskim powiecie w majątku Dzięciole w uroczysku Orlinie. Na takowe urządzenie kosztorysem wyliczono w ogóle 4,918 rub. 5 k. sr.; dochodu zaś z młynu lustracja wylicza po 645 rubli na rok. Życzący podjąć się dzierżawy za postawienie młynu, zechcą na oznaczone termina przybyć do izby, lub przysłać swe objawienia w konwertach zapieczętowanych, z pewnemi załogami, równającemi się połowie rocznego dochodu, składającemi się przedewszystkiem z pieniędzy w gotówce lub w biletach kredytowych, albo też z własnego funduszu nieruchomego przedsiębiercy; a w razie jeżeli załog będzie składany innych osób, ma być załączone zapewnienie, że właściciel zgadza się na oddanie swego funduszu w załog, i że poddaje go bezpośredniéj odpowiedzialności na przypadek nieakuratności przedsiębiercy w postawieniu młynu lub płaceniu przezeń dochodu. (292)

1. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, że w nim będą się przedawały za pożyczkową i miejską należność trzy domy, jeden w połowie murowany a w połowie drewniany, i dwa drewniane, położone w powiatowém mieście Trokach, na jednym placu, ze wszystkiém co do nich należy, stanowiące własność Łucji Szpakowskiéj, ocenione 605 rub. O terminach przedaży tych domów, będzie ogłoszono w tejże gazecie. Dnia 13 maja 1860 r. (322)

1. Grodzieńska izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj d. 8 i 12 lipca 1860 r. będą się odbywały targi, na oddanie z podradu wybudowania 10 nowych drewnianych i naprawy 1 murowanego kościoła, a mianowicie: wybudowania: w powiecie Wołkowyskim podług kosztorysu N. 1 w miasteczkach Porozowie i Nowym-Dworze; w powiecie Słonimskim podług kosztorysu N 1 we wsi Wiązowcu, Hołynce i Mironimie, podług kosztorysu N. 2 we wsi Ochonowie i podług kosztorysu N. 3 we wsi Porzeczu; w powiecie Brzeskim podług kosztorysu N. 1 we wsi Czemerach, w powiecie Bielskim podług kosztorysu N. 3 we wsi Rajsku i w powiecie Sokolskim podług kosztorysu N. 2 w uroczysku Samogrudziu i naprawy w m. Słonimie; z których na kościoły: Porozowski, Nowodworski, Wiązowiecki, Czemerski, Samogrudzki i Słonimski drzewo będzie wydane i dostarczone bezpłatnie ze skarbu, wszystkie zaś inne potrzeby przedsiębierca bierze na siebie. Na wybudowanie kościoła podług kosztorysu N, 1, wyliczono razem z drzewem 1,671 rub. 35 k, przy wydaniu zaś drzewa ze skarbu 1,479 r. 12 k., podług kosztorysu N. 2, z drzewem 2,260 r. $75\frac{1}{2}$ k., a przy wydaniu ze skarbu drzewa 1,907 r. $56\frac{1}{2}$ k., a podług kosztorysu N. 3, z drzewem 4,177 r. 11 k. Na naprawę zaś kościoła Słonimskiego wyliczono 8,861 r. 50 k. Życzący uczestniczyć w tych targach, zechcą na naznaczone termina przybyć do izby, lub przysłać swe propozycje w opieczętowanych konwertach, z prawnemi ewikcjami, wyrównywającemi trzeciéj części summy podradowéj, składającemi się przedewszystkiém z gotówki lub papierów kredytowych, lub też z własnego nieruchomego funduszu przedsiębiercy; w razie zaś jeżeli przedstawiona ewikcja będzie stanowiła własność osób innych, tedy ma być obok załączone zaświadczenie, że właściciel zgadza się poddać na swą własność pod odpowiedzialność w razie niedotrzymania umowy przedsiębiercy. (330)

1. Wileńskie ewangelicko-reformowane kollegjum ogłasza, że obrady ewangelicko-reformowanego synodu w roku bieżącym odbędą się w m. Birżach, gubernii Kowieńskiéj, w pow. Poniewiezkim leżącém i rozpoczną się na dniu 2-m przyszłego miesiąca lipca. Dnia 13 maja 1860 r.

Prezes kollegjum H. *Kurnatowski.*

Sekretarz jeneralny T. *Lipiński.* (326)

3. Kancellarya p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał - gubernatora ogłasza, że powracają za granicę poddani: Francuzcy: b. Matylda de Ponton d'Amekur, z dziećmi Bertą i Maurycym. Marya Fromentin i Ludwik Robert Kiuwie, Jan Lersu, Pruski Gustaw Adolf Wendt i Szwajcarski Medard Bortkiewicz. (320)

1. Отъ Минской палаты гражданскаго суда объявляется, что вслѣдствіе постановленія 3 мая сего года состоявшагося, въ оной палатѣ будутъ 17 іюня сего 1860 года производиться торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ 2-хъ лѣтнее арендное содержаніе выдѣленныхъ на 4 часть Клецкой ординаціи князя Радзивилла имѣній Геленова и Логвиновичъ; почему палата вызываетъ на означенное число желающихъ взять въ аренду эти имѣнія, по составленнымъ въ 1850 г. инвентарямъ, и кондиціямъ по которымъ имѣнія эти отдаются въ содержаніе; желающіе торговаться, могутъ таковыя видѣть ежедневно въ присутствіи сей палаты. (306)

1. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что помѣщикъ Виленскаго уѣзда, губернскій секретарь Адамъ Осиповичъ Завадскій съ женою Викентіею, дочерьми: Аделею, Фелиціею и Маріею, и служанками: Антониною Бѣлявскою и Марьянною Жикоръ отправляется за границу.

Тит. Сов. *Зубовичъ.* (334)

1. Отъ Ошмянской городской полиціи объявляется, что евреи Ошмянскаго общества: Маркель Абрамокичъ Іоахимъ, Хаимъ-Абрамъ Гиршовичъ Эпель и жена послѣдняго Эстеръ-Лея намѣрены выѣхать на одинъ годъ за границу въ Голландію, для полученія наслѣдства. (305)

2. Канцелярія попечителя Виленскаго учебнаго округа, симъ объявляетъ, что въ оной будутъ производиться 27 числа сего мая торги, съ переторжкою чрезъ три дня т. е. 31 сего же мая, на поставку съ 1 сентября 1860 по 1 сентября 1861 года дровъ для отопленія зданія занимаемаго управленіемъ Виленскаго учебнаго округа. Желающіе участвовать въ торгахъ могутъ явиться въ канцелярію округа на вышеозначенный срокъ, съ узаконенными залогами.

Правитель канцеляріи *Шульгинъ.*

Столоначальникъ *Судзиловскій.* (317)

2. Виленская инженерная команда объявляетъ, что въ оной командѣ назначены 26 и 30 числъ сего мая торги, на поставку раздробительно матеріаловъ, а также мастеровыхъ и рабочихъ людей, потребныхъ для ремонтнаго исправленія въ семъ году казарменныхъ зданій въ г. Вильнѣ; а потому желающіе взять на себя этотъ подрядъ, могутъ явиться въ вышеозначенные сроки въ управленіи инженерной команды и представить при прошеніи на основаніи 583 статьи VIII т. св. военныхъ постановленій, благонадежные и свободные отъ запрещеній залоги, съ приложеніемъ свидѣтельствъ о званіи своемъ и о правѣ торговли.— Кондиціи, смѣты и чертежи можно видѣть въ инженерной командѣ и прежде торговъ. (325)

1. Mińska izba sądu cywilnego ogłasza, iż w skutek swego postanowienia w dniu 3 maja nastałego, w izbie téj dnia 17 czerwca 1860 roku będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni, na oddanie w dwuletnią dzierżawę wydzielonych na 4 część ordynacji Kleckiéj księcia Radziwiłła majątków Helenowa i Łogwinowicz; przeto izba na te termina wzywa, iżby życzący zadzierżawić takowe majątki, raczyli przybyć na targi dla wzięcia w arędę podług inwentarzów w 1850 r. sporządzonych i na ułożonych w tym celu warunkach; papiery téj dzierżawy tyczące się, można widzieć co dzień w czasie posiedzeń izby. (306)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora ogłasza, że obywatel powiatu Wileńskiego, sekretarz gubernialny Adam Zawadzki z żoną Wincentą córkami: Adelą, Felicją i Marją, i służącemi: Antoniną Bielawską i Marjanną Żukor wyjeżdza za granicę.

Radzca honorowy *Zubowicz.* (334)

1. Oszmiańska policja miejska ogłasza, iż żydzi gminy Oszmiańskiéj: Markiel Abramowicz Jochim, Chaim-Abram Hirszowicz Epel i żona ostatniego Estera-Leja, mają zamiar wyjechać na rok za granicę do Hollandji, dla otrzymania spadłéj tam na nich sukcessji. (305)

2. Kancellarja kuratora Wileńskiego okręgu naukowego niniejszém ogłasza, że w niéj 27 ter. maja będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni, to jest 31 tegoż maja, na dostarczenie od 1 września 1860 do 1 września 1861 r. drzewa na opał gmachu przez zarząd Wileńskiego okręgu naukowego zajmowany. Życzący uczestniczyć w targach, zechcą do kancellarji okręgu przybyć na termin naznaczony, z przepisanemi prawem ewikcjami.

Rządzca kancellarji *Szulgin.*

Nacz. Stołu *Sudziłowski.* (317)

2. Wileńska komenda inżynieryjna ogłasza, że w niéj 26 i 30 ter. maja będą się odbywały targi, na częściowe dostarczenie materjałów, tudzież majstrów i robotników, potrzebnych do reparacji w tym roku gmachów koszarowych w m. Wilnie; przeto życzący podjąć się tego podradu, mogą na oznaczone termina przybyć do zarządu komendy inżynieryjnéj i złożyć przy prośbie, na osnowie 583 art. VIII T. Zb. Pr. Wojennych, pewne i wolne od zaprzeczeń ewikcje, załączając zarazem świadectwa stanu i prawa handlu.— Warunki, kosztorysy i plany można widzieć w komendzie inżynieryjnéj i przed targami. (325)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-WIEDENSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonarjuszów, na ogólne zgromadzenie w dniu $^{15}/_{27}$ czerwca r. b. od godzinie 11 rano, w Warszawie, w sali posiedzeń, w dworcu kolei żelaznéj odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogólnego może należeć każdy akcjonarjusz, posiadający przynajmniéj 40 akcji. Wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogólném przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręczeniem mu przynajmniéj 40 akcji i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnem zgromadzeniu, akcjonarjusze winni złożyć akcje swoje i pełnomocnictwa w kassie główném towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniéj, to jest najpóźniéj do dnia $^{1}/_{13}$ czerwca b. r., za odbieraniem karty imiennéj wnjiścia z wymienieniem liczby złożonych akcji.

Warszawa d. $^{5}/_{17}$ maja 1860 r. (327)

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-BYDGOSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonarjuszów na ogólne zgromadzenie w dniu $^{16}/_{28}$ czerwca r. b. o godz. 11 rano w Warszawie w sali posiedzeń w dworcu kolei żelaznéj odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogólnego może należeć każdy akcjonarjusz posiadający przynajmniéj 20 sztuk poświadczeń za akcji;—wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogólnem przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręczeniem mu przynajmniéj 20 sztuk poświadczeń na akcje i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnem zgromadzeniu akcjonarjusze winni złożyć swoje poświadczenia na akcje i pełnomocnictwa w kassie głównéj towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniéj, to jest najpóźniéj do dnia $^{2}/_{14}$ czerwca b. r., za odebraniem karty imiennéj wnjiścia z wymienieniem liczby złożonych poświadczeń.

Warszawa d. $^{5}/_{17}$ maja 1860 r. (327)

MASZYNY DO SZYCIA, AMERYKAŃSKIE, PATENTOWANE B. MOORE'A.

Przyczyną, dla czego maszyny do szycia nie otrzymały powszechnego przyjęcia na jakie zasługiwał ten ważny wynalazek było to, że maszyny tego rodzaju były zbyt złożone, i przez to utrudniały kupującym bliższe oswojenie się z ich mechanizmem.

Maszyny zaś moje, dające się zastosować do wszystkich rodzajów robót igłowych, są urządzone najlepiéj, najprościéj i na przystępniejszą cenę niż wszystkie inne. Prócz tego wprowadziłem do nich wszystkie ulepszenia i zmiany, które zyskały patenta wynalazku w Ameryce w 1859 r.

Z prawdziwą przyjemnością będę mógł na żądanie złożyć świadectwa ministerjum wojny, o wyższości moich maszyn. Cenniki illustrowane i próby szycia będą przesyłane wszędzie bez opłaty.

B. Moore z New-Yorku, w Berlinie, franzoesische Strasse N. 33 wprowadziciel do Europy maszyn do szycia. 4. (267)

MACHINES A COUDRE, AMERICAINES BREVETÉES, DE B. MOORE.

La cause, qui n'a fait obtenir aux machines à coudre l'accueil général que mérite cette invention importante, est que les machines de ce genre étaient trop compliquées, ce qui empêchait les acheteurs de se familiariser aisément avec leur mécanisme.

Mes machines applicables à toutes sortes d'ouvrages à l'aiguille sont les mieux construites, les plus simples, et à meilleur marché que tout le reste; aussi ont elles adopté les reformes brevetées en Amérique en 1859.

Je me ferai un plaisir de produire les attestations du ministére de la guerre concernant la supériorité de mes machines. Des prix courants illustrées et des coutures à épreuve seront envoyés partout franco de port.

B. Moore de New-York, à Berlin, franzoesische Strasse N. 33 introducteur des machines à coudre en Europe. 4. (267)

ZAKŁAD Hydropatyczny w Wierzbnie pod Warszawą, istniejący od lat 8-miu, w którym leczenie odbywa się jedynie za pomocą zimnéj wody, przyjmuje chorych w każdéj porze roku w słabościach chronicznych wszelkiego rodzaju, jako też i akutycznych.

Matecki. 1. (335)

2. Niżéj podpisana do wiadomości podaje, że plenipotencję wydaną w 1854 r. panu Klimentowi Downarowiczowi cofam i unikczemniam.

Kazimira Hrabini *Plater.* (318)

ELEMENTARZ DLA CHŁOPCÓW WIEJSKICH, wydany przez towarzystwo rolnicze w Królestwie Polskiem wyszedł z druku w przekładzie litewskim. Egzemplarz sprzedaje się po $2\frac{1}{2}$ k. (5 gr.) w Wilnie w księgarni M. Orgelbranda, Rubena Rafałowicza, Assa i w Redakcji Kurjera. W Kownie, w księgarni R. Rafałowicza. 3. (314)

2. FURGON KRYTY PODRÓŻNY jest do sprzedania. Wiadomość w d. ks. kan. Kozłowskiego na Bernardyńskim zaułku. (324)

3. Z drugim transportem *świeżych naturalnych* mineralnych wód, *wprost ze źródeł* sprowadzonych, nadeszły też i inne wody, jako to: *Karlsbadzka* Muhlbrunn i Sprudel, *Spa Pouhon*, *Marienbader* Kreutzbrunn, *Pyllnauer* Bitterwasser, *Vichy* grande grille i Coelestines otrzymał EDWARD FECHTEL dawniéj A. F. Cymmermann i K. (302)

3. Отъ Виленской конторы по сооруженію желѣзной дороги объявляется о выѣздѣ за границу работника Прусскаго подданнаго Антона Золомона. (311)

3. Wileński kantor budowy drogi żelaznéj ogłasza, iż robotnik, Pruski poddany Antoni Zalomon wyjeżdża za granicę. (311)

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

ГЛАВНОЕ ОБЩЕСТВО РОССІЙСКИХЪ ЖЕЛѢЗНЫХЪ ДОРОГЪ.

Сооруженіе по линіи Варшавской—2 отдѣленіе отъ Динабурга до Мергажеръ и по вѣтви до Прусской границы отъ Вильна до Ковна, на протяженіи 393 верстъ.

8 Іюня 1860 года въ управленіи общества будутъ производиться торги, на построеніе станціонныхъ и локомотивныхъ зданій, вагонныхъ сараевъ, резервуаровъ и жилыхъ домовъ, отъ Динабурга до Мергажеръ.

Подрядъ на эти работы раздѣленъ на 4 части:

1 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Динабурга до Вильна исключительно.

2 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки станціи Виленской.

3 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Вильна исключительно до Мергажеръ.

4 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Ландварова исключительно, до Ковна включительно.

Совѣтъ будетъ принимать предложенія особо и на четыре части вмѣстѣ.

Лица желающія участвовать на торгахъ, могутъ получать всѣ необходимыя свѣдѣнія и кондиціи, а также форму объявленія, ежедневно, кромѣ воскресныхъ и праздничныхъ дней, отъ 2 до 5 часовъ по полудни:

1) Въ С.-Петербургѣ въ главномъ секретаріатѣ общества, на Итальянской улицѣ, въ домѣ Гамбса, до 7 іюня включительно.

2) Въ Вильнѣ, въ канцеляріи главняго инженера г. Ванъ-Бларенберга до 4 іюня включительно.

Объявленія желающихъ участвовать въ торгахъ, должны быть написаны по формѣ находящейся въ упомянутыхъ мѣстахъ.

Каждое объявленіе должно быть сопровождаемо квитанціею о внесеніи залога въ кассу общества въ С. Петербургѣ, или къ банкиру Гейману въ Вильнѣ.

Залоговыя суммы должны быть:

для 1-й части	6,000 руб. сер.
„ 2-й „	10,000 „ „
„ 3-й „	5,000 „ „
„ 4-й „	10,000 „ „
а для всѣхъ 4-хъ вмѣстѣ	31,000 „ „

Объявленія къ которому не приложены квитанціи въ представленіи залога въ одно изъ указанныхъ мѣстъ,—считаются не дѣйствительными.

Общество, въ отношеніи залога, принимаетъ тѣ же правила, какія существуютъ для казенныхъ подрядовъ.

Объявленія съ квитанціями должны быть представляемы въ запечатанныхъ конвертахъ съ слѣдующею надписью:

„Въ совѣтъ управленія главнаго общества россійскихъ желѣзныхъ дорогъ, въ С.-Петербургѣ.“

Объявленіе Г. Н. на торги (N. части) работъ построенія станціонныхъ зданій, локомотивныхъ сараевъ, резервуаровъ и жилыхъ домовъ между Динабургомъ и Мергажеръ, и отъ Вильна до Ковна по вѣтви до Прусской границы.

Объявленія должны быть поданы въ Вильнѣ въ канцеляріи главнаго инженера до полудни 4 іюня 1860 года, или въ С. Петербургѣ въ главный секретаріатъ общества до 2 часовъ по полудни 8 іюня 1860 года.

Распечатаніе объявленій будетъ сдѣлано въ засѣданіи совѣта управленія членами онаго.

Работы каждой изъ 4 частей или всѣхъ вмѣстѣ, будутъ отданы тому изъ торгующихся лицъ, предложенія котораго будутъ найвыгоднѣйшія и вмѣстѣ съ тѣмъ представятъ болѣе обезпеченія въ успѣшномъ и хорошемъ производствѣ работъ.

Рѣшеніе совѣта управленія будетъ объявлено главнымъ директоромъ лицу за которымъ утверждены работы и которое обязано въ теченіи трехъ дней представить гербовую бумагу въ главный секретаріатъ общества для написанія контракта.

На другой день послѣ торговъ квитанціи о залогахъ непринятыхъ предложеній, будутъ возвращены по принадлежности въ С. Петербургѣ изъ главнаго секретаріата общества, или отправлены къ г. Ванъ-Бларенбергу въ Вильно, если залоги были внесены въ этомъ городѣ.

Съ разрѣшенія совѣта управленія, главный секретарь *Егоровъ*. (321)

2.

OGŁOSZENIE.

GŁÓWNE TOWARZYSTWO ROSSYJSKICH DRÓG ŻELAZNYCH.

Budowa na linji Warszawskiéj, 2-gi oddział, od Dynaburga do Mergażer i na linji do granicy Pruskiéj między Wilnem i Kownem, na przestrzeni 393 wiorst.

Podaje się do publicznéj wiadomości, iż d. 8 czerwca 1860 r. w Radzie Administracyjnéj towarzystwa, będzie się odbywać licytacja na roboty wykonać się mające na linji do granicy Pruskiéj, między Dynaburgiem i Mergażerami, a mianowicie budowle stacji, remiz dla machin i wagonów, rezerwoarów i domów mieszkalnych:

Roboty te podzielone są na 4 części:

1 część obejmować będzie wszystkie pomienione budowle mające być postawione między Dynaburgiem do Wilna wyłącznie.

2 część obejmować będzie wszystkie te, które mają być postawione na stacji Wileńskiéj.

3 część obejmować będzie wszystkie pomienione budowle mające być postawione między Wilnem wyłącznie do Mergażer.

4 część obejmować będzie wszystkie te, które mają być postawione od Lantwarowa wyłącznie do Kowna włącznie.

Rada będzie przyjmować wszelkie deklaracje do wykonania robót w tych 4-ch częściach razem lub osóbno.

Przedsiębiercy życzący mieć udział w licytacji będą mogli powziąć bliższą wiadomość co do cen ustanowionych, kosztorysów i warunków obowiązujących, codzień oprócz dni niedzielnych i świątecznych, od 2 do 5 godz. po południu:

1) W St. Petersburgu, w głównym sekretarjacie towarzystwa, na Italjańskiéj ulicy w domu Hambsa do 7 czerwca włącznie.

2) W Wilnie, w biórze głównego inżyniera p. Van-Blarenberga do 4 czerwca włącznie.

Deklaracja współubiegających się powinna być napisana stosownie do wzorów złożonych w wyżéj pomienionych miejscach.

Do każdéj deklaracji ma być dołączone świadectwo o złożonéj kaucji, już to w kassie towarzystwa w St. Petersburgu, już to u p. Hejmana bankiera w Wilnie.

Summa kaucji jaka ma być wniesioną, naznacza się jak następuje:

Dla 1-éj części	6,000 rub. sr.
» 2-éj »	10,000 »
» 3-éj »	5,000 »
» 4-éj »	10,000 »
Za całość czterech części	31,000 »

Wszelka deklaracja, do któréj nie będzie dołączone świadectwo o złożeniu kaucji odpowiedniéj, będzie odrzuconą.

Główne towarzystwo przyjmować będzie kaucje, jakie są dopuszczone przez rząd przy targach skarbowych.

Deklaracja i świadectwa tyczące się kaucji powinne być przedstawione w kopertach opieczętowanych z następnym nadpisem:

»Do rady administracyjnéj głównego towarzystwa dróg żelaznych Rossyjskich, w St. Petersburgu.«

Deklaracja p. N. do licytacji części (wymienić N. części) robot budowli stacji, remiz na machiny, rezerwoarów i domów mieszkalnych w części położonéj między Dynaburgiem i Mergażerami i od Wilna do Kowna, na linji do granicy Pruskiéj.

Deklaracje mają być złożone w Wilnie, w biórze głównego inżyniera do 4 czerwca przed południem, lub w St. Petersburgu w głównym sekretarjacie towarzystwa 8 czerwca przed 2 godz. po południu.

Rozpieczętowanie deklaracji nastąpi przez prezydenta rady, w obecności członków rady administracyjnéj, zgromadzonych na posiedzeniu.

Roboty każdéj z tych dwóch części lub ich całość, będą przysądzone tym, którzy podadzą najkorzystniejsze warunki i przedstawią największą pewność co do dobrego onych wykonania.

Osoby te będą zawiadomione przez głównego dyrektora o decyzji zapadłéj w Radzie Administracyjnéj, i obowiązane będą w przeciągu trzech dni po otrzymaniu tego zawiadomienia, złożyć w głównym sekretarjacie towarzystwa papier stęplowy potrzebny do zawarcia kontraktu.

Nazajutrz po odbytéj licytacji, świadectwa o złożeniu kaucji dołączone do deklaracji nieprzyjętych, będą zwrócone osobom interessowanym w głównym sekretarjacie towarzystwa lub odesłane do p. Van Blarenberga w Wilnie dla oddania tym, którzy je złożyli w tém mieście.

Z upoważnienia rady administracyjnéj główny sekretarz *Jegorow*. (321)

---

2. Ниже подписавшійся, прибывшій въ здѣшній край изъ за границы, фабрикантъ ВИННЫХЪ УКСУСОВЪ по новѣйшей усовершенствованной методѣ, имѣющій фабрику таковыхъ Минской губерніи, Новогрудскаго уѣзда, въ имѣніи князя Витгенштейна, Замирже,—имѣю честь извѣстить публику, что въ г. Вильно, на Большей улицѣ, въ домѣ подъ N. 199, у купца г. Генриха Шмидта, учредилъ я главное депо моего УКСУСУ, 4-хъ сортовъ для продажи таковаго, какъ то: ординарнаго по 30 к. за ¼ ведра и въ бутылкахъ подъ N. 1-мъ, по 15 к. и подъ N. 2 по 25 к., а 4-й сортъ, дѣйсвительный es-tragon, по 50 к. за бутылку, съ возвращеніемъ коей, цѣна 3 послѣднихъ сортовъ, въ 5 коп. уменьшается.— О добротѣ моего УКСУСА, публика сама изволитъ удостовѣриться. Вмѣстѣ съ тѣмъ, покорнѣйше прошу, обращать вниманіе, на мою печать и этыкѣты на бутылкахъ, для избѣжанія подлога. Мая дня 1860 г. (323)

2. Niżéj na podpisie wyrażony, przybyły do tutejszego kraju z za granicy fabrykant WINNYCH OCTÓW podług najnówszéj wydoskonalonéj metody, mający fabrykę w Mińskiéj gubernji, Nowogródzkim pcie w majątku księcia Witgensztejna, Zamirzu, mam honor zawiadomić publiczność, że w m. Wilnie, na ulicy Wielkiéj, w domie pod N. 199 u kupca Jmć p. Henryka Szmidta, mam główne depo OCTU w 4-ch gatunkach, dla przedaży takowego, jako to: Ordynaryjny ceną po 30 k. za ¼ wiadra, i w butelkach pod N. 1-m po 15 k. i pod N. 2 po 25, a czwarty prawdziwy es-tragon, po 50 k. za butelkę,— powracającym jakową, cena o 5 k. umniejsza się.— O dobroci OCTU mego, publiczność sama łaskawie zechce się przekonać.—Przyczém, upraszam zwracać uwagę na moją pieczęć i etykiety na butelkach, dla uniknienia fałszu. Dnia 12 maja 1860 roku.

Albert Schenk. (323)

2. RESTAURACJA pod firmą W. Polańskiego od lat kilku znana publiczności z dobrych gastronomicznych przyrządzeń, przy ulicy Niemieckiéj w domu pani Nowickiéj z Wiliamowiczów przeciw teatru pod N. 297, ma wina rozmaite gatunki do handlu tego wprost z zagranicy w butelkach sprowadzane po cenach umiarkowanych; obstalowane śniadania, obiady i wieczerze, można mieć w osóbnych pokojach jak dotąd tak i nadal. Zakład ten dołoży wszelkich starań dla dogodzenia życzeniom publiczności, przytém są pokoje dla przyjeżdżających ze wszelkiemi wygodami. (332)

2. Французскій подданный имѣющій доказательства, что принадлежалъ учительскому сословію въ Парижѣ, желаетъ принять мѣсто учителя въ частномъ домѣ въ городѣ или въ деревнѣ, въ Западныхъ губерніяхъ или въ Царствѣ польскомъ, или гдѣ нибудь въ Россіи. Адресоваться въ Вильнѣ, Трокская улица, домъ Лиссовскаго, гдѣ находится дворянская баня. (333)

2. Poddany francuzki, posiadający dowody, że należał do klassy nauczającéj w Paryżu, pragnie przyjąć miejsce nauczyciela na parę lat, w domu prywatnym w mieście lub na wsi, w Litwie, w Królestwie, bez względu na odległość miejsca i jego położenie. Adres, Wilno przy ulicy Trockiéj, dom Lissowskiego, w którym są łazienki obok domu hr. Jana Tyszkiewicza. (333)

2. Un sujet français, appartenant à la partie enseignante de la capitale (Paris), dont il a des preuves en mains, acceptera, pour une couple d'années, comme précepteur, son séjour dans une honorable famille, en ville ou à la campagne, soit en Lithuanie, soit en Royaume, ou bien dans une autre contrée de la Russie, quelles qu'en soient la distance et la situation. Son adresse: Rue de Troki, maison des bains Lissowski,—près celle du Maréchal Jean Tyszkiewicz. A Vilna. (333)

2. Wileński kantor budowania drogi żelaznéj ogłasza o zamiarze wyjechania za granicę Pruskich poddannych: Schmidsberga, Grospitena, Schulza, Wobusa i Letena, Buchholza, Schulca, Krygiera i Steinkrauza, oraz mieszkańca m. Rossien Icki Teca. (328)

2. Виленская контора по сооруженію желѣзной дороги объявляетъ о выѣздѣ за границу Прусскихъ подданныхъ: Шмидсберга, Гроспитена, Шульца, Вобуса и Летена, Бухгольца, Шульца, Кригера и Стейнкрауза, а также г. Россіенъ жителя Ицки Теца. (328)

2. На САСКОЙ КЕМПѢ за Полоцкой заставой отдаются въ наемъ два дома со всѣми хозяйственными пристройками. О цѣнѣ можно узнать во всякое время тамъ же. (329)

2. Na SASKIEJ KĘPIE, za rogatkami Połockiemi, są do najęcia dwa domy z całém gospodarskiém zabudowaniem. O cenie można się dowiedzieć tamże w każdym czasie. (329)

Księgarnia **M. ORGELBRANDA** otrzymała

FORTEPIAN i PIANINO

ze słynnéj fabryki Jastrzębskiego w Bruxelli, uwieńczonéj złotemi medalami na wystawach w Londynie, Paryżu i Bruxelli.

Nakładem **B. M. WOLFFA** w Petersburgu, wyszły następujące dzieła i sprzedają się w głównym składzie w Wilnie u M. ORGELBRANDA, jako też w innych krajowych i zagranicznych księgarniach.

Jachowicz St., Bajki i Powiastki. Nowe wydanie ozdobione 24 dzeworytami według rysunku W. Gersona; z okładką kolorowaną rs. 1 k. 50.

Biblioteka Zaściankowa, tom 1-y: Pamiętniki Paska, uzupełnione według rękopismu Ces. Publ. Biblioteki w Petersburgu 75 kop.

Muzyka do śpiewów historycznych J. U. Niemcewicza, rs. 1.

BILETY WIZYTOWE sztychowane i wyciskane (en relief) wykonywa w prędkim czasie księgarnia M. ORGELBRANDA.

PAPIER LISTOWY w najwykwintniejszych angielskich i francuzkich gatunkach taż księgarnia posiada. 3. (310)

ПОДПИСКА НА ГАЗЕТУ

Производитель и Промышленникъ

(годъ второй)

съ 1 мая принимается.

Для иногородныхъ: въ главной конторѣ редакціи, въ С. Петербургѣ, въ 4 ротѣ Измайловскаго полка, въ д. *Ефремовича*, въ Москвѣ у книгопродавца *Горбунова*, у Никитскихъ воротъ, въ д. кн. *Голицыной*, во Владимірѣ въ библ. Златоврацкаго и въ С. Петербургскомъ и Московскомъ почтамтахъ.

Для жителей Петербуга— въ кн. маг. *Сеньковскаго, Исакова, Вольфа, Глазунова, Печаткина* и *Лоскутова*.

Подписная цѣна:

	съ 1 мая	*съ 1 іюля.*
Съ пересылкою . .	5 р. 50 к.	4 р.
Безъ пересылки . .	4 р. 50 к.	3 р. 50 к.

(293)

SPRZEDAJĄ SIĘ. dwie kamienice w mieście Wilnie i dwa majątki w powiatach Wileńskim i Oszmiańskim; kupujący poinformuje się u mieszkańca miasta Wilna w domie kupców Zettelów naprzeciw Ratusza Gaspera Zaremby. 3. (315)

3. Nakładem i drukiem księgarni p. f. **JÓZEFA ZAWADZKIEGO** wyszła:

PODRÓŻ KRÓLA STANISŁAWA AUGUSTA DO KANIOWA w r. 1787.

Z listów hr. Kazimierza Platera opisana przez *J. I. Kraszewskiego*.—1 tom in 12 str. 299. rs. 1. (285)

Księgarnia p. f. JÓZEFA ZAWADZKIEGO otrzymała na skład główny: *I. Ohryzki* w *Petersburgu:*

Pismo Zbiorowe 2 tomy rs. 3 k. 50,— Dzieje Żywota i Utworów *Goethego*. Dzieło *C. H. Lewesa*, przekład z uwagami i dopisami *A. Nowosielskiego*, rs. 2.— Zasady Ekonomji Politycznéj *I. Stuarta Milla*, przekład z angielskiego 2 tomy rs. 2 k. 40.—Snoby utwor Humorystyczny *W. M. Thackeray'a*, przekład z angielskiego k. sr. 40.— Litość w stosunku do cywilizacji *D-ra Pernera*, przekład z niemieckiego k. 25. 3. (308)

3. Z domu księżnéj pani Puzyninéj przy ulicy Niemieckiéj, d. 9 maja zginęła angielska Lewretka, koloru piaskowego, którą jeżeli kto znajdzie uprasza się o odprowadzenie do wyżéj wskazanego domu, za nadgrodę rs. 15. (309)

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—27 мая 1860 г. Ценсоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ.

W Drukarni A. H. Kirkora i sp.

DODATEK DO N. 41 KURJERA WILEŃ.

Podług otrzymanéj najnówszéj w téj chwili prywatnéj ale pewnéj wiadomości, odbyły się na okręcie admiralskim angielskim układy między dowódzcą wojsk królewskich neapolitańskich a jenerałem Garibaldi, w skutek których wojskom królewskim w liczbie 20 przeszło tysięcy pozwolono opuścić Sycylję ze wszelkiemi honorami wojskowemi.

Cenzor Paweł Kukolnik.